

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Π.Μ.Σ.: Εμπορικό δίκαιο

Ειδίκευση: Άυλα Αγαθά και Ανταγωνισμός

Πανεπιστημιακό έτος: 2020 - 2021

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
της **Μαρίας-Ελένης Η. Κουνή**
Α.Μ.: 7340010520007

**«Παράλληλες εισαγωγές προϊόντων στο δίκαιο ανταγωνισμού
και βιομηχανικής ιδιοκτησίας»**

Επιβλέποντες:

Χρ. Χρυσάνθης

Ε. Κινινή

Ι. Βενιέρης

Αθήνα, 2021

Copyright © [Μαρία-Ελένη Η. Κουνή, 2021]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. *All rights reserved.* Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Περιεχόμενα

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
B. ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	6
I. Ορισμός και εννοιολογική προσέγγιση	6
II. Νομικο-οικονομική προσέγγιση του φαινομένου των παράλληλων εισαγωγών.....	9
1. Γενεσιουργός αιτία των παράλληλων εισαγωγών	9
2. Επιπτώσεις στην κοινωνική ευημερία – Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των παράλληλων εισαγωγών	12
3. Νομοθετικό πλαίσιο των παράλληλων εισαγωγών.....	14
Γ. ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ....	18
I. Τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας και η ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων	18
1. Η διάκριση μεταξύ της ύπαρξης και της άσκησης του δικαιώματος.....	19
2. Το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος.....	21
3. Η Ανάλωση	25
II. Παράλληλες εισαγωγές και δικαίωμα στο σήμα	32
1. Η «δίπλη ταύτιση» και η προσβολή του σήματος	33
2. Η Ανασυσκευασία	35
3. Η Εύλογη αιτία	39
III. Παράλληλες εισαγωγές και δικαίωμα στην ευρεσιτεχνία	43
Δ. ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ.....	51
I. Οι παράλληλες εισαγωγές στο πλαίσιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού.....	51
1. Παράλληλες εισαγωγές και αντιανταγωνιστικές συμφωνίες.....	51
2. Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης	59
II. Οι παράλληλες εισαγωγές στο πλαίσιο του Αθέμιτου Ανταγωνισμού.....	66
1. Παράλληλες εισαγωγές και το άρθρο 1 του ν. 146/1914.....	67
2. Παρασιτισμός και αθέμιτος ανταγωνισμός.....	69
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	72
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	75

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ζήτημα των παράλληλων εισαγωγών έχει χαρακτηριστεί από τον καθηγητή *Christopher Heath*, ως ένα από τα πλέον ιριδιζόντα και αινιγματικά φαινόμενα του διεθνούς εμπορίου.¹ Πρόκειται δε, για ένα ζήτημα με τεράστιες προεκτάσεις, το οποίο άπτεται ζητημάτων τόσο του δικαίου των άυλων αγαθών όσο και του δικαίου του ελεύθερου² και αθέμιτου ανταγωνισμού, όπως θα εκτεθεί αναλυτικότερα κατωτέρω.

Εν γένει, παράλληλες εισαγωγές είναι οι εισαγωγές προϊόντων στην εγχώρια αγορά, οι οποίες δεν γίνονται, ούτε από τον ίδιο το δικαιούχο του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας που ενσωματώνεται στα επίμαχα προϊόντα, ούτε από πρόσωπο εξουσιοδοτημένο από αυτόν, αλλά από τρίτο πρόσωπο, που ενεργεί χωρίς τη συγκατάθεσή του.³ Εντούτοις, το φαινόμενο των παράλληλων εισαγωγών θα πρέπει πάντοτε να εξετάζεται και να ερμηνεύεται ανάλογα με το πλαίσιο στο οποίο αναφέρεται, καθώς η έννοια δύναται να τύχει ευρείας ερμηνευτικής προσέγγισης υπό το πρίσμα του δικαίου του ανταγωνισμού, εν αντιθέσει με το δίκαιο διανοητικής ιδιοκτησίας, όπου οι παράλληλες εισαγωγές ταυτίζονται εν πολλοίς με το ζήτημα της ανάλωσης του δικαιώματος.⁴ Έτσι, οι παράλληλες εισαγωγές των προϊόντων και το ζήτημα της ανάλωσης των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας συνιστούν έννοιες αλληλένδετες και υπό μία άποψη αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος.

Ζήτημα ανακύπτει στο πλαίσιο στάθμισης των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων ενός καθεστώτος αποκλεισμού των παράλληλων εισαγωγών· και τούτο γιατί κατά τη στάθμιση αυτή πρέπει να ληφθούν υπόψη τα συμφέροντα και τα οφέλη τόσο των κατασκευαστών όσο και του κοινωνικού συνόλου. Έτσι, ενώ οι παραγωγοί εμμένουν στην διατήρηση των εμπορικών φραγμών και εμποδίων προκειμένου να διατηρήσουν την κατάτμηση των αγορών και την διαφορετική τιμολόγηση των προϊόντων τους ανά εθνική αγορά, οι καταναλωτές δεν δύνανται να κατανοήσουν την εν λόγω τιμολογιακή διαφοροποίηση σε έναν κόσμο που ολοένα και περισσότερο οδεύει προς το διεθνές εμπόριο⁵ και που ενδεχομένως υπονομεύει την κοινωνική ευημερία.

Όπως θα αναλυθεί διεξοδικότερα στην παρούσα εργασία, το κατά πόσον επιτρέπονται οι παράλληλες εισαγωγές σε μία εθνική αγορά συνιστά ζήτημα που επηρεάζει πολλές στρατηγικές αποφάσεις μίας επιχείρησης συμπεριλαμβανομένης της κλίμακας των επενδύσεων πρώτου σταδίου στην παραγωγή ή στην έρευνα και ανάπτυξη (E&A) αλλά και της χρονικής στιγμής που πρέπει να εισέλθει αυτή σε μια αγορά.⁶

Ωσαύτως, το φαινόμενο των παράλληλων εισαγωγών και της νομιμότητας ή όχι αυτών, συνιστά ζήτημα που χρήζει τόσο νομικής όσο και οικονομικής ερμηνείας, δίχως να χωρεί μία αμιγώς νομική δογματική αντιμετώπιση σε αυτό. Η νομιμότητα ή μη του παράλληλου εμπορίου αφήνεται «ανοιχτή» στο νομοθέτη, ο οποίος καλείται να σταθμίσει ποικίλες οικονομικές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένου του οικονομικού μοντέλου που σκοπεί να προωθήσει στην εν λόγω χώρα.⁷

¹ Christopher Heath, *Parallel Imports and International Trade*, *I.I.C.*, Vol. 28, 1997, σελ. 623

² Χρ. Χρυσάνθης, *Ανάλωση Δικαιωμάτων Διανοητικής Ιδιοκτησίας και Παράλληλες Εισαγωγές*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 4

³ ΜονΠρωτΘεσσαλ 8031/2005, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

⁴ Χρ. Χρυσάνθης, *ό.π.*, σελ. 253

⁵ Christopher Heath, *ό.π.*, σελ. 623

⁶ Keith E. Maskus, 'Economic perspectives on exhaustion and parallel imports' σε I. Calboli/Lee Edward, *Research Handbook on Intellectual Property Exhaustion and Parallel Imports*, Edward Elgar Publishing, 2016, σελ. 108

⁷ Χρ. Χρυσάνθης, *ό.π.*, σελ. 17

Η σημασία του επιτρεπτού ή μη των παράλληλων εισαγωγών εμφιλοχωρεί και στο ζήτημα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, δυνατότητα που έχει κατοχυρωθεί νομοθετικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσα από το πρωτογενές ενωσιακό δίκαιο. Έτσι, στην πρόκληση της στάθμισης μεταξύ των αντικρουόμενων δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας (τα οποία εξετάζονται στην παρούσα) αφενός, και της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), αφετέρου, έρχεται να προσφέρει λύση, η ανάλωση του δικαιώματος. Άλλωστε, καμία διάταξη δεν δύναται να κατισχύσει του θεμελιώδους δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων εντός του ΕΟΧ, αφού αυτή συνιστά τον ακρογωνιαίο λίθο της ενωσιακής ολοκλήρωσης.

Πλέον της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων, ο περιορισμός των παράλληλων εισαγωγών, δύναται να αποτελέσει τροχοπέδη και στον θεσμό του ελεύθερου ανταγωνισμού, ο οποίος αποτελεί αναγκαίο θεμέλιο της οικονομικής ανάπτυξης. Και σε αυτήν την περίπτωση, λοιπόν, όλες οι διατάξεις και οι συμβατικοί όροι που μπορεί να τεθούν προκειμένου για την στεγανοποίηση ενός δικτύου διανομής ή της προστασίας ενός δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας, οι οποίες περιορίζουν το παράλληλο εμπόριο, περιστέλλονται σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μην προκαλείται επ' ουδενί στρέβλωση του ανταγωνισμού. Ως εκ τούτου, τόσο το δίκαιο του ανταγωνισμού όσο και το δίκαιο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας αποτελούν ρυθμιστές του παράλληλου εμπορίου.

Και το ερώτημα που τίθεται είναι το εξής: Συνιστούν οι παράλληλοι εισαγωγείς το κλειδί για την απελευθέρωση του ελεύθερου εμπορίου, καταρρίπτοντας τα παρωχημένα εθνικά εμπόδια προς όφελος όλων ή μήπως δρουν απλώς σε μια «γκρίζα ζώνη», αποσκοπώντας αμιγώς στο δικό τους όφελος, παρασιτώντας στις επενδύσεις των παραγωγών και οδηγώντας εν τέλει σε γενικευμένη ζημία των καταναλωτών;⁸

Στην παρούσα εργασία, γίνεται αρχικά μία εννοιολογική προσέγγιση του φαινομένου. Ακολουθεί μία ανάλυση των οικονομικών του επιπτώσεων στο κοινωνικό σύνολο, καθώς και μία σύντομη αναφορά των σχετικών νομοθετικών διατάξεων. Έπειτα, πραγματοποιείται επισκόπηση του ζητήματος υπό το πρίσμα του δικαίου της βιομηχανικής ιδιοκτησίας και του δικαίου του ανταγωνισμού. Ιδιαίτερο βάρος, στην επισκόπηση αυτή, δίνεται στη νομολογία, μέσα από την οποία αποσαφηνίζονται τα ζητήματα που γεννώνται κατά τη διενέργεια των παράλληλων εισαγωγών.

---

⁸ C. Stothers, *Parallel Trade in Europe*, Hart Publishing, 2007, σελ. 2

B. ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ

I. Ορισμός και εννοιολογική προσέγγιση

Σύμφωνα με τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παράλληλο εμπόριο (*Parallel trade*), συνιστά το εμπόριο των προϊόντων, το οποίο λαμβάνει χώρα εκτός του επίσημου συστήματος διανομής μιας συγκεκριμένης επιχείρησης. Οι επιχειρήσεις, έχοντας δικά τους συστήματα διανομής, δύνανται να εφαρμόζουν διαφορετικές τιμές σε διαφορετικές χώρες, εκμεταλλευόμενες τις διαφορές που εντοπίζονται στη συμπεριφορά των καταναλωτών ανά εθνική αγορά.⁹ Απόρροια της δυνατότητας αυτής είναι τα προϊόντα να διατίθεται ταυτόχρονα σε διαφορετικές εθνικές αγορές, σε διαφορετικές τιμές, εργοστασιακές, χονδρικής ή λιανικής.¹⁰

Αρχικά, αφού κατασκευαστούν τα προϊόντα, ο κατασκευαστής θέτει τούτα προς διάθεση σε μία συγκεκριμένη αγορά. Το παράλληλο εμπόριο πραγματώνεται σε κατοπινό χρόνο, όταν τα επίμαχα προϊόντα, μεταφέρονται σε μία δεύτερη αγορά από τρίτο ανεξάρτητο πρόσωπο (τον παράλληλο έμπορο, ο οποίος δύναται να είναι και ο τελικός καταναλωτής). Σημειώνεται δε, ότι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό στοιχείο του παράλληλου εμπορίου συνιστά το γεγονός ότι ο παραγωγός δεν σκόπευε τα συγκεκριμένα προϊόντα να καταλήξουν στην επόμενη αυτή αγορά. Έτσι, ως «παράλληλες εισαγωγές» περιγράφονται συνήθως, τα εισαγόμενα στη δεύτερη αγορά, προϊόντα.¹¹

Κατ' επέκταση, ως «παράλληλη εισαγωγή» (αγγλ. “*Parallel import*”, γερμ. “*Parallelimport*”) νοείται η εισαγωγή και η διάθεση (προς πώληση) σε ορισμένη αγορά, γνήσιων και νόμιμα διατεθέντων για πρώτη φορά στο εμπόριο προϊόντων, από έμπορο που δεν ανήκει στο εξουσιοδοτημένο από τον παραγωγό των προϊόντων δίκτυο αποκλειστικής ή επιλεκτικής διανομής («παράλληλο εισαγωγή»).¹²

Από τον ανωτέρω ορισμό, προκύπτει ότι οι παράλληλες εισαγωγές αφορούν αποκλειστικώς γνήσια (“*genuine products*”) και νόμιμα διατεθέντα στο εμπόριο προϊόντα. Ως γνήσια δε, νοούνται τα προϊόντα, τα οποία πράγματι παρήχθησαν υπό τον έλεγχο της επιχειρηματικής οντότητας, στην οποία καταλογίζεται από το καταναλωτικό κοινό το επίπεδο ποιότητας και τα λοιπά χαρακτηριστικά του προϊόντος. Ως νομίμως διατεθέντα για πρώτη φορά στο εμπόριο, νοούνται τα προϊόντα που πωλήθηκαν για πρώτη φορά με την έγκριση της εν λόγω επιχειρηματικής οντότητας.¹³

Κατά την αγγλοαμερικανική θεωρία και νομολογία, τα παράλληλα εισαγόμενα προϊόντα καλούνται και «εμπορεύματα της γκρίζας αγοράς» (“*gray market goods*”). Ο τελευταίος αυτός όρος υποδηλώνει ότι καίτοι δεν πρόκειται για προϊόντα που διακινούνται στη «μαύρη αγορά» (“*black market*”) εντούτοις, το υπό κρίση διενεργούμενο εμπόριο δεν είναι αμιγώς νόμιμο.¹⁴ Επιπλέον, τα παράλληλα εισαγόμενα προϊόντα, απαντώνται συχνά σε θεωρία και νομολογία, ως «μη εγκεκριμένα εμπορεύματα» (“*unauthorized goods*”), σε αντιδιαστολή με τα «εγκεκριμένα εμπορεύματα» (“*authorized goods*”).¹⁵

⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γλωσσάριο των όρων που χρησιμοποιούνται στην πολιτική ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Συμπράξεις και έλεγχος συγκεντρώσεων, Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού, 2002, σελ. 43

¹⁰ Λ. Γρηγοριάδης, *Ανάλωση του δικαιώματος στο σήμα και νομιμότητα των παράλληλων εισαγωγών*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, σελ. 15

¹¹ C. Stothers, *ό.π.*, σελ. 2

¹² Λ. Γρηγοριάδης, *ό.π.*, σελ. 13

¹³ *Ibid*, σελ. 18

¹⁴ C. Stothers, *ό.π.*, σελ. 2

¹⁵ Λ. Γρηγοριάδης, *ό.π.*, σελ. 13

Οι διαφορετικές αυτές «ονομασίες» φαίνεται, μάλλον να αποκαλύπτουν εμμέσως, την ύπαρξη δύο αντικρουόμενων θεωριών, όσον αφορά τη νομιμότητα των μη εξουσιοδοτημένων εισαγωγών και διαθέσεων γνησίων και νομίμως διατεθέντων για πρώτη φορά στο εμπόριο, προϊόντων. Έτσι, οι αντιτιθέμενοι στη νομιμότητα αυτών, κάνουν λόγο για «γκρίζα αγορά», ενώ οι υπέρμαχοι της νομιμότητας αναφέρονται σε «παράλληλες εισαγωγές».¹⁶ Η τελευταία αυτή θέση επιρρωνύεται και από το γεγονός ότι ο όρος «παράλληλες εισαγωγές» υιοθετήθηκε ιδίως από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ), όπου, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του ΔΕΚ, η μεταξύ των κρατών-μελών μη εξουσιοδοτημένη εισαγωγή και διάθεση γνησίων προϊόντων που διατέθηκαν για πρώτη φορά στο εμπόριο εντός της Κοινότητας, θεωρούνταν *ab aeterno* νόμιμες. Αντίθετα, ο όρος «γκρίζα αγορά» χρησιμοποιήθηκε κυρίως στις ΗΠΑ, όπου η νομιμότητα των μη εξουσιοδοτημένων εισαγωγών και διαθέσεων γνήσιων προϊόντων που διατέθηκαν νόμιμα στο εμπόριο εκτός της χώρας, περιορίζεται τόσο νομοθετικά όσο και νομολογιακά.¹⁷ Μάλιστα, το Αγγλικό Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας στην απόφαση *Deltamethrin*¹⁸ διαπίστωσε ότι δεν υπάρχει τίποτε «γκρίζο» στις παράλληλες εισαγωγές, καθώς πρόκειται για εμπορεύματα που παράγονται και πωλούνται νόμιμα και ακολούθως εξάγονται. Σε κάθε περίπτωση, οι δύο όροι, ανεξαρτήτως της σημειολογικής χροιάς τους, αντιμετωπίζονται ως ισοδύναμοι από τη θεωρία.¹⁹

Οι παράλληλες εισαγωγές είναι δυνατό να αφορούν προϊόντα που προστατεύονται ή και όχι από κάποιο δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας,²⁰ ενώ όσον αφορά τη γεωγραφική τους διάσταση, κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι αυτές δύνανται να πραγματοποιηθούν τόσο μεταξύ εθνικών αγορών όσο και μεταξύ αγορών της ίδιας επικράτειας· αρκεί να πρόκειται για δύο διακριτές αγορές (“*identifiable markets*”).²¹

Με δεδομένο όμως, ότι οι διαφορές που εντοπίζονται στην τιμολόγηση των προϊόντων του ίδιου κατασκευαστή είναι εντονότερες μεταξύ δύο εθνικών αγορών, το παράλληλο εμπόριο διενεργείται κυρίως μεταξύ αγορών διαφορετικών χωρών. Εξ αντιδιαστολής, λιγότερο συχνές είναι οι περιπτώσεις που οι παράλληλες εισαγωγές συνδέονται με διακριτές αγορές εντός της ίδιας επικράτειας· τέτοιες περιπτώσεις πιθανώς να αφορούν επιμέρους γεωγραφικές περιφέρειες ενός κράτους, οι οποίες δύνανται να θεωρηθούν ως αυτοτελείς αγορές, λόγω των ιδιαίτερων οικονομικών και νομικών τους δεδομένων. Επί παραδείγματι, στις Η.Π.Α. παρατηρούνται διαφορές μεταξύ ορισμένων πολιτειών αφορώσες το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα του καταναλωτικού κοινού ή το δίκαιο που ρυθμίζει την εμπορία ποικίλων προϊόντων.²² Η παρούσα εργασία πραγματεύεται αποκλειστικά τις διακρατικές παράλληλες εισαγωγές, ενώ ως αγορές εξαγωγής και εισαγωγής θα νοούνται εφεξής μόνο οι εθνικές αγορές.

Επιπλέον, οι παράλληλες εισαγωγές αφορούν προϊόντα του ίδιου κατασκευαστή που είναι πλήρως ή και ουσιωδώς ταυτόσημα. Ως «πλήρως ταυτόσημα προϊόντα» νοούνται τα προϊόντα, τα οποία είναι καθ’ όλα όμοια, ήτοι είναι όμοια όσον αφορά τα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά, τις ιδιότητές τους, την σύστασή τους, τις προδιαγραφές χρήσης, λειτουργίας και πολυτελείας, τον εξοπλισμό, καθώς και τις εγγυήσεις. Από την άλλη πλευρά, ως «ουσιωδώς ταυτόσημα προϊόντα» ορίζονται

---

¹⁶ *Ibid*, σελ. 14

¹⁷ *Ibid*

¹⁸ *Roussel Uclaf v. Hockley International*, decision of 9 October 1995, [1996] R.P.C. 441

¹⁹ Βλ. J. Thomas McCarthy, *McCarthy's Desk Encyclopedia of Intellectual Property*, Bureau of National Affairs, 1991, σελ. 246, ο οποίος χρησιμοποιεί ως ισοδύναμους τους όρους “gray goods” και “parallel imports”.

²⁰ M. Stucki, *Trademarks and Free Trade*, Stämpfli, 1997, σελ. 23

²¹ Α. Γρηγοριάδης, *ό.π.*, σελ. 19

²² S. Horner, *Parallel Imports*, Collins Professional Books, 1987, σελ. 1

εκείνα, τα οποία διαθέτουν ένα ή και πλείονα διαφορετικά χαρακτηριστικά στοιχεία που ενδεχομένως να σχετίζονται με την ποιότητα, τις ιδιότητες, τη σύσταση ή τις προδιαγραφές χρήσης, λειτουργίας ή πολυτελείας, τον εξοπλισμό ή τις εγγυήσεις τους.²³ Συνηθέστερα, οι παράλληλες εισαγωγές αφορούν την τελευταία αυτή περίπτωση, ήτοι των ουσιωδώς ταυτόσημων προϊόντων μεταξύ εθνικών αγορών. Τούτο συμβαίνει διότι οι κατασκευαστές των εν λόγω προϊόντων προσαρμόζουν τα χαρακτηριστικά τους στο αντίστοιχο καταναλωτικό κοινό της εθνικής αγοράς στο οποίο απευθύνονται.²⁴ Έτσι, είναι ευλόγως αναμενόμενο ότι το καταναλωτικό κοινό έκαστης εθνικής αγοράς ενδέχεται να έχει διαφορετικές προτιμήσεις ή και προσδοκίες αφορώσες την ποιότητα, τις ιδιότητες, τη χρησιμότητα ή και τα νομικώς επιβεβλημένα κατασκευαστικά πρότυπα των προϊόντων αυτών. Ακόμη, μείζονος σημασίας ζήτημα, το οποίο λαμβάνει υπόψη η κατασκευάστρια εταιρεία κατά την παραγωγή των προϊόντων, συνιστούν και τα ιδιαίτερα πραγματικά δεδομένα τόσο κλιματικά όσο και περιβαλλοντικά που επικρατούν σε μία χώρα.²⁵

Επί παραδείγματι, παραγωγός σοκολάτας χρησιμοποιεί σκόνη γάλακτος για την παρασκευή προϊόντων που απευθύνονται στο ισπανικό κοινό, το οποίο έχει χαμηλότερες απαιτήσεις, ενώ χρησιμοποιεί φρέσκο γάλα για τα προοριζόμενα στο βελγικό καταναλωτικό κοινό προϊόντα, το οποίο έχει αυξημένες απαιτήσεις.²⁶ Αντίστοιχα, αυτοκίνητα ίδιου κατασκευαστή δύνανται να διαφέρουν όσον αφορά τις προδιαγραφές ασφαλείας λόγω των κατασκευαστικών προτύπων που προβλέπονται από έκαστη εθνική νομοθεσία, αλλά και ως προς τα ελαστικά τους λόγω των διαφορετικών κλιματικών συνθηκών.²⁷ Απόρροια των ως άνω αναφερθέντων ουσιωδώς διαφορετικών χαρακτηριστικών, των κατά τα άλλα όμοιων προϊόντων, συνιστά η διαφορετική τιμολόγησή τους από τον παραγωγό, η οποία ωσαύτως συνιστά και τη γενεσιουργό αιτία της ύπαρξης του φαινομένου των παράλληλων εισαγωγών.

Τέλος, οι παράλληλες εισαγωγές πραγματοποιούνται από πρόσωπα τρίτα, τα οποία δεν ανήκουν στο εξουσιοδοτημένο δίκτυο αποκλειστικής ή επιλεκτικής διανομής, το οποίο έχει επιλέξει ο παραγωγός στην επίμαχη χώρα εισαγωγής. Σε αυτό το σημείο, δέον όπως σημειωθεί ότι, για την κατάφαση διενέργειας παράλληλων εισαγωγών δεν απαιτείται και η διάθεση των εν λόγω προϊόντων. Όπως ήδη εξετέθη ανωτέρω, και ο καταναλωτής ή ο τελικός χρήστης ενός προϊόντος μπορεί να αποτελέσει παράλληλο εισαγωγέα, καθώς η παράλληλη εισαγωγή διενεργείται όταν μεταφέρεται το επίμαχο αγαθό από τη χώρα κτήσης του, στη χώρα προορισμού προς χρήση. Έτσι, παράλληλος εισαγωγέας είναι και ο καταναλωτής που αγοράζει για ίδια χρήση ένα αυτοκίνητο στο Βέλγιο και έπειτα το εισάγει στο Ηνωμένο Βασίλειο.²⁸ Η διαφορά της τελευταίας αυτής περίπτωσης έγκειται στο γεγονός ότι οι εν λόγω παράλληλες εισαγωγές δεν ενέχουν οιοδήποτε νομικό ενδιαφέρον καθώς δεν δύνανται ούτε να ανιχνευθούν, πολλώ δε μάλλον να εμποδιστούν.²⁹

---

²³ Α. Γρηγοριάδης, *ό.π.*, σελ. 15

²⁴ *Ibid*

²⁵ Alvin G. Galstian, Protecting Against the Grey Market in the Economy, *Loy. L.A. Int'l & Comp. L. Review*, Vol. 22, 2000, σελ. 507- 508

²⁶ *Ibid*, βλ. αντίστοιχη απόφαση Societe Des Produits Nestle, S.A. v. Casa Helvetia, Inc., 982 F.2d 633, 641 (1st Cir. 1992)

²⁷ Dwight L. Miller, Restricting the Gray Market in Trademarked Goods: Per Se Legality, *The Trademark Reporter*, Vol. 76, 1986, σελ. 363,375

²⁸ S. Horner, *ό.π.*, σελ. 1, C. Stothers, *ό.π.*, σελ. 2

²⁹ Α. Γρηγοριάδης, *ό.π.*, σελ. 20

II. Νομικο-οικονομική προσέγγιση του φαινομένου των παράλληλων εισαγωγών

1. Γενεσιουργός αιτία των παράλληλων εισαγωγών

Για την βέλτιστη κατανόηση και αποτίμηση του φαινομένου των παράλληλων εισαγωγών απαιτείται να εξεταστεί περαιτέρω το «*raison d'être*» του ίδιου του φαινομένου και ο κινητήριος μοχλός που οδηγεί τους ανεξάρτητους τρίτους εμπόρους στην εισαγωγή των επίμαχων προϊόντων. Όπως ήδη εξετέθη εν συντομία ανωτέρω, κίνητρο των παράλληλων εισαγωγών είναι φυσικά το οικονομικό όφελος, το οποίο επί της ουσίας συνίσταται στην διαφορετική τιμολόγηση (τιμές εργοστασιακές, χονδρικής ή λιανικής) των υπό κρίση ταυτόσημων (πλήρως ή ουσιωδώς) προϊόντων του ίδιου παραγωγού μεταξύ δύο εθνικών αγορών. Υπό αυτή την έννοια, οι παράλληλες εισαγωγές προϊόντων δύνανται να θεωρηθούν σαν μία μορφή «*arbitrage*».³⁰

Το σύνθημα δε, είναι τα προϊόντα αυτά να τιμολογούνται χαμηλότερα στις αγορές χαμηλού κόστους (κυρίως λιγότερο αναπτυγμένα τρίτα κράτη), από όπου και εφοδιάζεται σε μεγάλες ποσότητες ο παράλληλος εισαγωγέας, με σκοπό να τα μεταπωλήσει σε άλλη εθνική αγορά, όπου ταυτόσημα (πλήρως ή ουσιωδώς) προϊόντα πωλούνται σε υψηλότερες τιμές.³¹ Φυσικά, η εν λόγω διαπίστωση αφορά τις περιπτώσεις, όπου πληρούνται δύο μείζονος σημασίας συνθήκες. Πρωτίστως, τα προϊόντα αυτά πρέπει να είναι ευκόλως εμπορεύσιμα, ήτοι ήδη καθιερωμένα στην συνείδηση του καταναλωτικού κοινού και οσαύτως, ευκόλως αναγνωρίσιμα. Αυτός είναι, άλλωστε, και ο λόγος για τον οποίο οι παράλληλες εισαγωγές αφορούν συνήθως προϊόντα κατοχυρωμένα με σήματα φήμης.³² Αυτός είναι και ο κύριος λόγος για τον οποίο οι παράλληλες εισαγωγές προϊόντων ταυτόσημων (πλήρως ή ουσιωδώς), τα οποία δεν διατίθενται καθόλου από τον ίδιο τον παραγωγό στην χώρα εισαγωγής, είναι ιδιαίτερα σπάνιες. Τούτο συμβαίνει διότι, εάν τα παράλληλα εισαγόμενα προϊόντα είναι «ξένα» για την αγορά της χώρας εισαγωγής, τότε και ο παράλληλος εισαγωγέας δεν θα είναι σε θέση να εκτιμήσει *a priori* την ζήτηση του προϊόντος στην εν λόγω αγορά.³³

Επιπλέον, η διαφορά στην τιμολόγηση μεταξύ των προϊόντων στην χώρα εισαγωγής και στην χώρα εξαγωγής πρέπει να είναι τέτοια, ώστε ο παράλληλος εισαγωγέας, προβαίνοντας στην παράλληλη εισαγωγή, να δύναται να αποκομίσει οικονομικό όφελος, μεταπωλώντας τα προϊόντα αυτά σε τιμή χαμηλότερη από αυτή στην οποία πωλούνται ήδη στην εθνική αγορά εισαγωγής, προϊόντα ταυτόσημα (πλήρως ή ουσιωδώς) του ίδιου παραγωγού. Φυσικά όμως, μόνη μια χαμηλότερη τιμή μεταπώλησης από την ήδη υφιστάμενη στην αγορά εισαγωγής των προϊόντων, δεν συνεπάγεται και οικονομικό όφελος.³⁴

Απαραίτητη συνθήκη για την κατάφαση του οικονομικού οφέλους συνιστά τιμή μεταπώλησης «*υψηλότερη ή τουλάχιστον ίση έναντι του αθροίσματος της τιμής κτήσης τους και του κόστους συναλλαγής που ανακύπτει κατά τη δραστηριότητα του παράλληλου εμπορίου*».³⁵ Ως κόστος συναλλαγής εν προκειμένω, δύναται να νοηθεί το κόστος που απορρέει από τη συμβατική

³⁰ Στα οικονομικά και στα χρηματοοικονομικά, το *arbitrage* (εξισορροπητική κερδοσκοπία) είναι η πρακτική της εκμετάλλευσης μιας διαφοράς τιμής μεταξύ δύο ή περισσότερων αγορών, στρατηγική η οποία μπορεί να οδηγήσει σε κέρδη χωρίς την ανάληψη κινδύνου.

³¹ Ε. Περάκης, *Παράλληλες εισαγωγές, διαθέσιμο στο σύνδεσμο:* <http://www.dsnet.gr/ekpaideush/seminaria/PERAKIS.htm>

³² Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 4

³³ Λ. Γρηγοριάδης, ό.π., σελ. 16

³⁴ *Ibid*

³⁵ NERA, *The economic Consequences of The Choice of Regime of Exhaustion in the Area of Trademarks*, London 1999, σελ. 10

ανάθεση της μεταφοράς των επίμαχων προϊόντων από τη μία εθνική αγορά στην άλλη, το ασφαλιστικό κόστος του φορτίου, τα έξοδα του τελωνείου καθώς και οι δασμοί.³⁶

Όσον αφορά δε, τους λόγους που δικαιολογούν την εξαρχής διαφορετική τιμολόγηση των παράλληλα εισαγόμενων προϊόντων, αυτοί είναι δυνατό να υπόκεινται ή και όχι στην σφαίρα ελέγχου του ίδιου του παραγωγού.

Φυσικά, υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες ο ίδιος ο παραγωγός προβαίνει σε διαφορετική τιμολόγηση του ίδιου προϊόντος μεταξύ διαφορετικών αγορών, ακολουθώντας πολιτική διακριτικής τιμολόγησης.³⁷ Συγκεκριμένα, είναι γεγονός ότι οι παραγωγοί επιλέγουν συνήθως να χρεώνουν υψηλότερες τιμές σε χώρες, όπου οι καταναλωτές διαθέτουν υψηλότερη καταναλωτική δύναμη και χαμηλότερες τιμές σε χώρες, όπου οι καταναλωτές διαθέτουν χαμηλότερη καταναλωτική δύναμη. Τούτη συνιστά και μια οικονομικά ορθολογική συμπεριφορά, καθώς μεγιστοποιεί τον όγκο παραγωγής και εσόδων για τον παραγωγό και έχει ως αποτέλεσμα χαμηλότερες τιμές σε φτωχότερες χώρες. Τέτοια διάκριση τιμών περιγράφεται συχνά ως «τιμολόγηση Ramsey», η οποία εκτιμάται ότι οδηγεί σε μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας. Ωστόσο, ο ίδιος ο Ramsey είχε αναγνωρίσει ότι και σε αυτήν την περίπτωση απαιτείται κάποιος περιορισμός του κέρδους των παραγωγών, προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα υπερβολικής τιμολόγησης.³⁸

Οι παραγωγοί δύνανται, κατά τα ανωτέρω, να ακολουθήσουν στοχευμένη στρατηγική διακριτικής τιμολόγησης, η οποία ωστόσο απαιτεί κάποια «δύναμη αγοράς» (*market power*) του παραγωγού σε περισσότερες εθνικές αγορές. Η εν λόγω στρατηγική εκμεταλλεύεται τα υψηλά κέρδη στις χώρες με τις υψηλότερες τιμές, για να αντισταθμίσει την πιθανή ζημία στις χώρες που χρεώνονται χαμηλότερες τιμές, προκειμένου να επιτευχθεί ο προγραμματισμένος στόχος *marketing*.³⁹

Από την άλλη πλευρά, η διαφορετική τιμή ταυτόσημων (πλήρως ή ουσιωδώς) προϊόντων, είναι δυνατό να οφείλεται και στο διαφορετικό νομικό πλαίσιο που έχει υιοθετήσει έκαστη εθνική αγορά, ρυθμίζοντας την διαμόρφωση τιμών ορισμένων κατηγοριών προϊόντων. Τέτοια περίπτωση είναι αυτή των φαρμακευτικών προϊόντων, ως προς τα οποία ο καθορισμός περιθωρίου κέρδους ρυθμίζεται από το κράτος.⁴⁰ Διαφορές τιμών δύνανται επίσης να προκύψουν λόγω διαφορών στο κόστος, καθώς και σε άλλες ειδικές συνθήκες επικρατούσες στην αγορά. Συγκεκριμένα, το κόστος παραγωγής δύναται να διαφέρει λόγω ανισοτήτων στην προσβασιμότητα πρώτων υλών, καθώς το κόστος μεταφοράς μιας πρώτης ύλης διαφέρει, όταν πρόκειται για μεταφορά από την Ινδία στην Αφρική και από την Ινδία στις ΗΠΑ.⁴¹ Ομοίως, διαφορές ανακύπτουν λόγω του κόστους εργασίας, το οποίο διαφοροποιείται ανάλογα με την εργατική νομοθεσία εκάστης χώρας, την ισχύ του κρατικού μηχανισμού ελέγχου εφαρμογής της, αλλά και την δύναμη των εργατικών ενώσεων.⁴²

---

³⁶ *Ibid*

³⁷ Richard M. Andrade, The parallel importation of unauthorized genuine goods: Analysis and Observations of the Gray Market, *U. Pa. J. Int'l Bus. L.*, Vol. 14, 1993, σελ. 415

³⁸ C. Stothers, *ό.π.*, σελ. 20

³⁹ Chung-Lun Shen, Intellectual Property Rights and International Free Trade: New Jurisprudence of International Exhaustion Doctrine under the Traditional Legal System, *Journal of International Commercial Law and Technology* Vol. 7, Issue 3, 2012, σελ. 196

⁴⁰ C. Stothers, *ό.π.*, σελ. 20, Α. Γρηγοριάδης, *ό.π.*, σελ. 28

⁴¹ Richard M. Andrade, *ό.π.*, σελ. 417

⁴² *Ibid*

Ακόμη, οι διαφορές δύνανται να έγκεινται στα έξοδα κοινής ωφέλειας, στις φορολογικές υποχρεώσεις, στην αποδοτικότητα των εγκαταστάσεων παραγωγής, στις κρατικές ενισχύσεις που τυχόν χορηγούνται προς επίρρωση της παραγωγικής βιομηχανίας μιας κατηγορίας προϊόντων σε ορισμένη χώρα,⁴³ στις διαφορές στο ύψος των ασφαλιστρών που καταβάλλονται για την ασφάλιση της παραγωγής των προϊόντων⁴⁴ ή ακόμα και στη διαφορά του μέσου κατά κεφαλήν εισοδήματος των καταναλωτών σε διαφορετικές χώρες,⁴⁵ καθώς και σε άλλα πιθανά έξοδα. Ωσαύτως, εάν ένας παραγωγός επιθυμεί να διατηρήσει το κέρδος του σε χώρα υψηλού κόστους παραγωγής, τότε η τιμή του προϊόντος θα πρέπει να προσαρμοστεί αναλόγως, με αποτέλεσμα να προκύπτει διαφορετική τιμή ανά εθνική αγορά σε ταυτόσημα (πλήρως ή ουσιωδώς) προϊόντα.⁴⁶ Επιπλέον, οι διαφορετικές τιμές πιθανώς να ανάγονται στα διαφορετικά χαρακτηριστικά που δύνανται να φέρουν ουσιωδώς ταυτόσημα προϊόντα, τα οποία συνήθως προσαρμόζονται στις προτιμήσεις και στις προσδοκίες του εκάστοτε καταναλωτικού κοινού σε μία εθνική αγορά, αλλά και στα πραγματικά κλιματικά και περιβαλλοντικά δεδομένα που επικρατούν.⁴⁷

Πέραν δε, των ανωτέρω παραγόντων που αφορούν επιμέρους συνθήκες της αγοράς, ο διαφορετικός βαθμός ζήτησης και οι διαφορετικές συνθήκες ανταγωνισμού αποτελούν τους θεμέλιους λίθους καθορισμού των τιμών που λαμβάνει υπόψη ένας παραγωγός προτού διαθέσει στην εκάστοτε αγορά τα προϊόντα του. Έτσι, οι διαφορετικές τιμές αποτελούν συνάρτηση της ελαστικότητας της ζήτησης των προϊόντων αφού όσο πιο ελαστική είναι η ζήτηση, λόγω των περισσότερων λειτουργικά εναλλάξιμων προϊόντων, τόσο χαμηλότερη είναι η τιμή του επίμαχου προϊόντος και το αντίστροφο. Συνεπώς, την τιμή επηρεάζουν και οι συνθήκες ανταγωνισμού που επικρατούν στην υπό κρίση αγορά, αφού σε συνθήκες χαμηλού διασηματικού (*interbrand*) ανταγωνισμού, ελλιπούς πληροφόρησης των καταναλωτών και μειωμένης δράσης καταναλωτικών οργανώσεων, οι τιμές τείνουν να είναι υψηλότερες.⁴⁸

Σε στενή συσχέτιση με τις προαναφερθείσες παραμέτρους, βρίσκεται και η στρατηγική *marketing*, που σκοπεύει να ακολουθήσει ο παραγωγός του προϊόντος στην εκάστοτε εθνική αγορά,⁴⁹ καθώς και οι διαφορές που αφορούν τις παρεχόμενες σχετικές υπηρεσίες, όπως οι συμβουλές πριν από την πώληση και η εξυπηρέτηση μετά την πώληση.⁵⁰ Τέλος, διακυμάνσεις των ισοτιμιών συναλλάγματος φαίνεται να επηρεάζουν άμεσα τη διαφορετική τιμολόγηση των προϊόντων του παραγωγού ανά εθνική αγορά⁵¹ και, κατ' επέκταση, τις παράλληλες εισαγωγές. Επί παραδείγματι, παλαιότερη έρευνα διαπίστωσε ότι ουσιαστικές αυξήσεις παράλληλων εισαγωγών στις Η.Π.Α. προέκυψαν μετά από μεγάλες αυξήσεις της διεθνούς συναλλαγματικής ισοτιμίας του δολαρίου.⁵²

---

⁴³ *Ibid*

⁴⁴ Steven M. Auvil, *Gray Market Goods Produced by Foreign Affiliates of the U.S. Trademark Owner: Should the Lanham Act Provide a Remedy?*, *Akron L. Rev.*, Vol. 28, 1995, σελ. 437, 438

⁴⁵ NERA, *ό.π.*, σελ. 34

⁴⁶ Richard M. Andrade, *ό.π.*, σελ. 417

⁴⁷ Λ. Γρηγοριάδης, *ό.π.*, σελ. 29

⁴⁸ NERA, *ό.π.*, σελ. 34

⁴⁹ Λ. Γρηγοριάδης, *ό.π.*, σελ. 30

⁵⁰ C. Stothers, *ό.π.*, σελ. 21

⁵¹ Chung-Lun Shen, *ό.π.*, σελ. 203

⁵² John Hilke, *Free Trading or Free Riding: Examination of the Theories and Available Empirical Evidence on Gray Market Imports*, *Bureau of Economics, Federal Trade Commission*, Working Paper No. 150, 1987

2. Επιπτώσεις στην κοινωνική ευημερία – Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των παράλληλων εισαγωγών

Ερώτημα που απασχολεί κατ' εξοχήν τους θεωρητικούς της οικονομικής επιστήμης είναι εάν ένα καθεστώς ελεύθερης διεξαγωγής παράλληλου εμπορίου μεταξύ εθνικών αγορών ή ένα καθεστώς αποκλεισμού αυτών οδηγεί στην βελτίωση της κοινωνικοοικονομικής ευημερίας σε παγκόσμιο επίπεδο (*social- economic welfare from a global point of view*),⁵³ προωθώντας τον ανταγωνισμό. Η σημασία δε, του εν λόγω ερωτήματος φαίνεται από το ότι οι παράλληλες εισαγωγές αποτελούν ίσως, το πιο ενδιαφέρον στοιχείο των διεθνών στρατηγικών μάρκετινγκ που επηρεάζονται από την κανονιστική πολιτική.⁵⁴ Όπως θα δούμε, επικρατεί διχογνωμία σχετικά με τις πιθανές επιπτώσεις του παράλληλου εμπορίου στον ανταγωνισμό και στην κοινωνική ευημερία.

Η μία άποψη προκρίνει την ελευθερία των παράλληλων εισαγωγών, καθώς οδηγούν στην συμπίεση τιμών και την ενίσχυση του ανταγωνισμού, ιδίως του ενδοσηματικού, μεταξύ ταυτόσημων προϊόντων του ίδιου παραγωγού προερχόμενων από διαφορετικές χώρες.⁵⁵ Μάλιστα, η οικονομική θεωρία δείχνει ότι είναι πολύ πιθανό οι επιχειρήσεις που κατέχουν δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας να επωφεληθούν από την ύπαρξη παράλληλων εισαγωγών, όταν υπόκεινται σε αυστηρούς ελέγχους τιμών.⁵⁶ Ακόμη, υποστηρίζεται ότι το ελεύθερο παράλληλο εμπόριο βοηθά στο άνοιγμα των αγορών, στην υπέρβαση των γεωγραφικών περιορισμών και εν τέλει ότι λειτουργεί προς όφελος των καταναλωτών και του κοινωνικού συνόλου.⁵⁷ Πράγματι, η πλειονότητα των οικονομολόγων που ειδικεύονται στο διεθνές εμπόριο, προκρίνει ότι οι παράλληλες εισαγωγές, δημιουργώντας μία άλλη πηγή ανταγωνισμού σε αγορές με υψηλότερες τιμές, λειτουργούν επωφελώς για τον ανταγωνισμό. Αυτή η άποψη μεταφέρεται και στην πολιτική που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου το παράλληλο εμπόριο εντός αυτής θεωρείται ως βασικό μέσο για την επίτευξη μιας ενιαίας αγοράς και ωφελειών για τους καταναλωτές. Μολονότι τούτη η ιδέα μοιάζει ελκυστική και σωστή στην απλούστερη μορφή της, είναι, ωστόσο, παραπλανητική, σύμφωνα με πρόσφατη σχετική οικονομική ανάλυση των επιπτώσεων των παράλληλων εισαγωγών.⁵⁸

Η άλλη άποψη, η οποία προκρίνει την απαγόρευση του παράλληλου εμπορίου, στηρίζεται κυρίως σε επιχειρήματα που αφορούν την διακριτική τιμολόγηση,⁵⁹ η οποία αφενός οδηγεί τους παραγωγούς στη μεγιστοποίηση του κέρδους τους και αφετέρου ωφελεί την παγκόσμια κοινωνικοοικονομική ευημερία υπό την προϋπόθεση ότι συντελείται σε αγορές με ουσιωδώς διαφορετική διάρθρωση. Τούτο συμβαίνει διότι, καίτοι η διακριτική τιμολόγηση δεν επιτρέπει την βέλτιστη κατανομή της παραγωγής (*misallocation of output*),⁶⁰ παρά ταύτα καθιστά εφικτή τη

⁵³ Λ. Γρηγοριάδης, ό.π., σελ. 36

⁵⁴ Keith E. Maskus, *Private Rights and Public Problems: The Global Economics of Intellectual Property in the 21st Century*, Peterson Institute for International Economics, 2012, σελ. 140-231

⁵⁵ Λ. Γρηγοριάδης, ό.π., σελ. 42

⁵⁶ Keith E. Maskus, 'Economic perspectives on exhaustion and parallel imports' σε I. Calboli/Lee Edward, *Research Handbook on Intellectual Property Exhaustion and Parallel Imports*, Edward Elgar Publishing, 2016, σελ. 108

⁵⁷ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 11

⁵⁸ Keith E. Maskus ό.π., σελ. 107

⁵⁹ Διακριτική τιμολόγηση: Σκοπός της οποίας είναι η μεγιστοποίηση του κέρδους του παραγωγού μέσω της χαμηλότερης τιμολόγησης του προϊόντος του σε αγορές με καταναλωτικό κοινό χαμηλού μέσου κατά κεφαλήν εισοδήματος, όπου η ελαστικότητα της ζήτησης ως προς την τιμή του προϊόντος είναι υψηλή, και της υψηλότερης τιμολόγησης του προϊόντος σε αγορές όπου το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα είναι υψηλό και η ελαστικότητα της ζήτησης ως προς την τιμή είναι χαμηλή.

⁶⁰ David A. Malueg & Marius Schwartz, *Parallel Imports, Demand Dispersion and International Price Discrimination*, *J. Int'l Econ.*, Vol. 37, 1994, σελ. 187

μεγιστοποίηση της παραγωγής του προϊόντος, την κάλυψη των υφιστάμενων επενδύσεων, αλλά και τη διάθεση του προϊόντος σε χαμηλές τιμές στις αγορές των αναπτυσσόμενων χωρών. Σε αντίθετη περίπτωση, είναι πιθανό το ελεύθερο εμπόριο μακροπρόθεσμα να ωθήσει τους παραγωγούς σε ομοιόμορφη τιμολόγηση (*uniform pricing*) των προϊόντων τους, εφόσον τους το επιτρέπουν και οι περαιτέρω επικρατούσες συνθήκες στις επί μέρους αγορές.⁶¹ Η ομοιόμορφη τιμολόγηση των προϊόντων ενός παραγωγού που κατέχει μονοπωλιακή θέση ή «δύναμη αγοράς» εγκυμονεί τους δικούς της κινδύνους, καθώς είναι πιθανό να οδηγήσει σε κατοπινό χρόνο στη μείωση του συνολικού όγκου πωλήσεων των προϊόντων ή ακόμη και σε ολοκληρωτική παύση της διάθεσής τους σε κάποια αγορά («κλείσιμο αγορών») και ωσαύτως, σε βλάβη της κοινωνικοοικονομικής ευημερίας.⁶²

Εν γένει, η διακριτική τιμολόγηση ενδέχεται να ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να εισέλθουν σε νέες αγορές σε χώρες χαμηλού εισοδήματος, κάτι που θα ήταν πρόθυμες να κάνουν εάν η τιμή στην οποία διέθεταν τα προϊόντα τους υπερέβαινε το οριακό κόστος προμήθειας αυτών των αγορών. Αντίθετα, εάν ήταν αναγκασμένες να χρεώνουν ομοιόμορφη τιμή σε κάθε αγορά δεν θα ήταν γι' αυτές επωφελές να εισέλθουν και να εξυπηρετούν τέτοιες αγορές. Έτσι, και σε αυτό το πλαίσιο, η κατάτμηση των αγορών ενδεχομένως να είναι προτιμητέα σε σχέση με την ενοποιημένη μέσω των ελεύθερων παράλληλων εισαγωγών, αγορά, καθώς η είσοδος σε νέες αγορές αυξάνει τόσο τα οφέλη των καταναλωτών όσο και τα κέρδη των επιχειρήσεων, δίχως να βλάπτει τους καταναλωτές στις ήδη υφιστάμενες αγορές. Συνεπώς, στις περιπτώσεις ύπαρξης διαφορετικών αγορών και ωσαύτως διαφορετικών πιθανών τιμών και αντίστοιχα περισσότερων αποφάσεων εισόδου στην αγορά, η πιθανότητα η ομοιόμορφη τιμολόγηση να αποδειχθεί επιβλαβής για την κοινωνικοοικονομική ευημερία είναι ακόμη υψηλότερη.⁶³

Με σκοπό την περαιτέρω ανάλυση της ανωτέρω θέσης, οι *Malueg* και *Schwartz* προέβησαν σε εξέταση τριών διαφορετικών πιθανών καθεστώτων τιμολόγησης και τις σχετικές επιπτώσεις τους στην αγορά μέσω της δημιουργίας ενός μοντέλου. Το πρώτο καθεστώς αφορούσε την διακριτική τιμολόγηση (κατάτμηση αγορών), το δεύτερο καθεστώς ήταν αυτό της ομοιόμορφης τιμής (ενοποιημένων αγορών) και το τρίτο, ήταν ένα μεικτό καθεστώς με πανομοιότυπες τιμές σε υποσύνολα αγορών, αλλά πιθανή διακριτική τιμολόγηση μεταξύ διαφορετικών ομάδων αγορών. Στο μοντέλο τους κατέληξαν εμμέσως στο συμπέρασμα ότι οι συνθήκες ζήτησης πρέπει να είναι εντελώς διαφορετικές μεταξύ των εθνικών αγορών, προκειμένου η διακριτική τιμολόγηση να αυξήσει την παγκόσμια κοινωνικοοικονομική ευημερία. Επίσης, ανέδειξαν ότι ένα μεικτό καθεστώς με ομοιόμορφες τιμές εντός ομάδων αγορών με παρόμοια μοτίβα ζήτησης και διαφορετική τιμολόγηση μεταξύ εθνικών αγορών με διαφορετικά μοτίβα ζήτησης, οδηγεί σε αύξηση της παγκόσμιας κοινωνικοοικονομικής ευημερίας σε σύγκριση με ένα καθεστώς αμιγούς ομοιόμορφης τιμολόγησης ή διακριτικής τιμολόγησης σε έκαστη εθνική αγορά.⁶⁴

Υπέρ του αποκλεισμού των παράλληλων εισαγωγών προβάλλεται συχνά ένα ακόμη επιχείρημα: αυτό της παραπλάνησης των καταναλωτών. Η παραπλάνηση των καταναλωτών αποτελεί με βάση τον ως άνω ισχυρισμό, απόρροια της εισαγωγής και διάθεσης προϊόντων, τα οποία διαφέρουν σε ένα ή περισσότερα χαρακτηριστικά τους, ήτοι την ποιότητα, την σύσταση, τις ιδιότητες, τις

⁶¹ D. Perrott, 'The Exhaustion of Intellectual Property Rights as a Constraint on Multinationals', σε Perrott David L./Pogany Istvan, *Current Issues in International Business Law*, Avebury, 1988, σελ. 44

⁶² Λ. Γρηγοριάδης, ό.π., σελ. 38

⁶³ Keith E. Maskus, ό.π., σελ. 114

⁶⁴ David A. Malueg & Marius Schwartz, *Parallel Imports, Demand Dispersion and International Price Discrimination*, *J. Int'l Econ.*, Vol. 37, 1994, σελ. 187

προδιαγραφές χρήσης, λειτουργίας ή πολυτελείας, εξοπλισμό και εγγυήσεις, σε σχέση με εκείνα που διατίθενται από τους εγκεκριμένους πωλητές του παραγωγού. Στις Η.Π.Α., η εισαγωγή αγαθών της γκρίζας αγοράς δεν είναι *per se* παράνομη. Ωστόσο, οι παράλληλες εισαγωγές ενδεχομένως να κριθούν παράνομες, όταν υπάρχουν «σημαντικές διαφορές» μεταξύ των εισαγόμενων προϊόντων και των εγκεκριμένων προϊόντων, προκειμένου να αποφευχθεί η σύγχυση των καταναλωτών. Σε μία από τις πιο γνωστές υποθέσεις παράλληλων εισαγωγών, τη «*Societe Des Produits Nestle, S.A. v. Casa Helvetia, Inc.*»,⁶⁵ το ομοσπονδιακό εφετείο έκρινε ότι μια ουσιώδης διαφορά δημιουργεί τεκμήριο ότι τα παράλληλα εισαγόμενα προϊόντα έχουν τη δυνατότητα να παραπλανήσουν ή να μπερδέψουν τους καταναλωτές σχετικά με τη φύση ή την ποιότητα του προϊόντος.

Επιπλέον, μείζονος σημασίας ζήτημα αποτελεί αυτό του παρασιτισμού (*free riding*) αφού υποστηρίζεται ότι οι παράλληλοι εισαγωγείς λειτουργούν παρασιτικά, εκμεταλλευόμενοι τη φήμη γνωστών προϊόντων και τη διαφημιστική δαπάνη που έχει επενδυθεί σε αυτά.⁶⁶ Είναι δε, γεγονός ότι στις περισσότερες περιπτώσεις οι παράλληλες εισαγωγές αφορούν σήματα φήμης, τα οποία είναι ευκόλως απορροφήσιμα στην αγορά.⁶⁷ Έτσι, οι παράλληλοι εισαγωγείς εκμεταλλεύονται την οικονομική αξία των σημάτων των παραγωγών, δίχως να υφίστανται το κόστος των, πριν την πώληση και μετά την πώληση, υπηρεσιών που επωμίζονται οι εγκεκριμένοι πωλητές.⁶⁸ Ακόμη, υποστηρίζεται ότι οι παράλληλοι εισαγωγείς, αποσκοπώντας στο άμεσο και γρήγορο κέρδος, λειτουργούν ευκαιριακά, δίχως να επενδύουν στη μακροπρόθεσμη οργάνωση της αγοράς, με αποτέλεσμα από τα οικονομικά οφέλη των παράλληλων εισαγωγών να επωφελούνται μόνοι οι ίδιοι και όχι το κοινωνικό σύνολο.⁶⁹

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα ως άνω διαλαμβανόμενα, καθίσταται σαφές ότι το φαινόμενο του παράλληλου εμπορίου είναι πολύ σύνθετο και περίπλοκο από ό,τι μια θεωρία περί «*arbitrage*» και ωσαύτως είναι πολύ περισσότεροι οι παράγοντες και οι συνθήκες που πρέπει να ληφθούν υπόψη, προκειμένου να υιοθετηθεί η κατάλληλη πολιτική.⁷⁰ Όπως υποστηρίζει δε, και ο καθηγητής κ. Χρυσάνθης, μια δικαιοπολιτική τοποθέτηση απέναντι στο φαινόμενο των παράλληλων εισαγωγών, δεν επιδέχεται μια αμιγώς νομικά δογματική αντιμετώπιση, αλλά εξαρτάται από το μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης που θέλει να προωθήσει ο νομοθέτης και τις εκάστοτε ανάγκες της οικονομίας της εθνικής αγοράς.⁷¹ Τούτη η θέση υιοθετείται εν πολλοίς, και στο άρθρο 6 της Συμφωνίας TRIPS, όπου το ζήτημα των παράλληλων εισαγωγών δεν ρυθμίζεται με τη θέσπιση ενός διεθνούς κανόνα αλλά αντιθέτως αφήνεται στην κυρίαρχη αρμοδιότητα των Συμβαλλομένων Μερών της.⁷²

3. Νομοθετικό πλαίσιο των παράλληλων εισαγωγών

Προκειμένου να επιλυθεί το ζήτημα της νομιμότητας των παράλληλων εισαγωγών, αναπτύχθηκε σε παγκόσμιο επίπεδο η αρχή της ανάλωσης του δικαιώματος.⁷³ Η εν λόγω αρχή θεμελιώνεται

⁶⁵ *Societe Des Produits Nestle, S.A. v. Casa Helvetia, Inc.*, 982 F.2d 633, 641 (1st Cir. 1992)

⁶⁶ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 11

⁶⁷ *Ibid*, σελ. 12

⁶⁸ Α. Γρηγοριάδης, ό.π., σελ. 44

⁶⁹ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 12

⁷⁰ Keith E. Maskus, ό.π., σελ. 108

⁷¹ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 17

⁷² Kamal Saggi, Regional exhaustion of intellectual property, *International Journal of Economic Theory*, vol. 10(1), 2014, σελ. 125-137

⁷³ Α. Γρηγοριάδης, ό.π., σελ. 73

κατ' αρχήν ερμηνευτικά μέσα από τις βασικές αρχές που διέπουν τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, ήτοι την αρχή της εδαφικότητας, της αποκλειστικότητας και της απόλυτης προστασίας.

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προτού υιοθετηθούν ρητές διατάξεις παραγωγού δικαίου, οι οποίες να ρυθμίζουν το ζήτημα των παράλληλων εισαγωγών, σχετικά ζητήματα αντιμετωπίζονταν νομολογιακά με βάση τις διατάξεις των ιδρυτικών συνθηκών σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.⁷⁴

Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο στηριζόταν στα άρθρα 34 και 35 (πρώην 28 και 29 ΣΕΚ αντίστοιχα) της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), τα οποία θεσπίζουν την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών-μελών, απαγορεύοντας τους περιορισμούς στις εισαγωγές και στις εξαγωγές μεταξύ τους. Επιπλέον, το άρθρο 36 (πρώην 30 ΣΕΚ) της ΣΛΕΕ προβλέπει ότι η ανωτέρω αρχή δεν δύναται να θίγει την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι οι προηγούμενες διατάξεις δεν αντιτίθενται στις απαγορεύσεις ή στους περιορισμούς που δικαιολογούνται *inter alia* από λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, ενώ, τέλος, το άρθρο 345 (πρώην 295 ΣΕΚ) προβλέπει ότι οι διατάξεις της Συνθήκης δεν επηρεάζουν το καθεστώς της ιδιοκτησίας που έχει θεσπίσει έκαστο κράτος-μέλος. Τούτων δοθέντων, και λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω άρθρα, καθίσταται σαφές ότι το Δικαστήριο καλείται να επιλύσει το ζήτημα που ανακύπτει από τη σύγκρουση των δύο θεμελιωδών αρχών της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων από τη μία πλευρά, και της προστασίας της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, από την άλλη.⁷⁵

Σήμερα, μέσω διατάξεων του παραγωγού δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο πλαίσιο εναρμόνισης του δικαίου βιομηχανικής ιδιοκτησίας, ο ενωσιακός νομοθέτης έχει θεσπίσει την αρχή της ενωσιακής ανάλωσης, η οποία θα αναλυθεί εκτενέστερα κατωτέρω. Η πρώτη σχετική διάταξη υιοθετήθηκε από τον ενωσιακό (τότε κοινοτικό) νομοθέτη στην οδηγία 89/104/ΕΟΚ «για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών-μελών περί σημάτων»⁷⁶ και έπειτα στον Κανονισμό (ΕΚ) 40/94 «για το κοινοτικό σήμα».⁷⁷ Ακολούθησαν επόμενες διατάξεις, και συγκεκριμένα το άρθρο 7 της Οδηγίας 2008/95/ΕΚ⁷⁸ για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί

⁷⁴ Βλ. P. Oliver, *Free Movement of Goods in the European Community*, Sweet & Maxwell, 2003

⁷⁵ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 19

⁷⁶ Άρθρο 7 Οδηγίας 89/104/ΕΟΚ: «Άρθρο 7 Όρια του δικαιώματος που παρέχει το σήμα 1. Το δικαίωμα που παρέχει το σήμα δεν επιτρέπει στον δικαιούχο να απαγορεύει τη χρήση του σήματος για προϊόντα που έχουν διατεθεί υπό το σήμα αυτό στο εμπόριο μέσα στην Κοινότητα από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του. 2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται εάν ο δικαιούχος έχει νόμιμους λόγους να αντιταχθεί στη μεταγενέστερη εμπορική εκμετάλλευση των προϊόντων, ιδίως όταν η κατάσταση των προϊόντων μεταβάλλεται ή αλλοιούται μετά τη διάθεσή τους στο εμπόριο.»

⁷⁷ Άρθρο 13 Κανονισμού (ΕΚ) 40/94: «Άρθρο 13 Αποδυνάμωση του δικαιώματος που παρέχει το κοινοτικό σήμα - 1. Το δικαίωμα που παρέχει το κοινοτικό σήμα δεν επιτρέπει στον δικαιούχο να απαγορεύει τη χρήση του σήματος για προϊόντα που έχουν διατεθεί υπό το σήμα αυτό στο εμπόριο μέσα στην Κοινότητα από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του. 2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται εάν ο δικαιούχος έχει νόμιμους λόγους να αντιταχθεί στη μεταγενέστερη εμπορική εκμετάλλευση των προϊόντων, ιδίως όταν η κατάσταση των προϊόντων μεταβάλλεται ή αλλοιούται μετά τη διάθεσή τους στο εμπόριο.»

⁷⁸ Άρθρο 7 Οδηγίας 2008/95/ΕΚ: «Άρθρο 7 Όρια του δικαιώματος που παρέχει το σήμα 1. Το δικαίωμα που παρέχει το σήμα δεν επιτρέπει στο δικαιούχο να απαγορεύει τη χρήση του σήματος για προϊόντα που έχουν διατεθεί υπό το σήμα αυτό στο εμπόριο μέσα στην Κοινότητα από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του. 2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται εάν ο δικαιούχος έχει νόμιμους λόγους να αντιταχθεί στη μεταγενέστερη εμπορική εκμετάλλευση των προϊόντων, ιδίως όταν η κατάσταση των προϊόντων μεταβάλλεται ή αλλοιούται μετά τη διάθεσή τους στο εμπόριο.»

σημάτων, η οποία αντικαταστάθηκε από την ισχύουσα σήμερα διάταξη του άρθρου 15 της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/2436⁷⁹ για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

Όμοια είναι και η διάταξη του άρθρου 13 του Κανονισμού (ΕΚ) 207/2009⁸⁰ για το κοινοτικό σήμα, κι έπειτα σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και του αντίστοιχου 15^ο άρθρου του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/1001.⁸¹

Στην ελληνική έννομη τάξη, η ενωσιακή διάταξη περί ανάλωσης έχει ενσωματωθεί στη νομοθεσία περί σημάτων και συγκεκριμένα στην παράγραφο 3 του άρθρου 20 του ν. 2239/94 αρχικά. Έπειτα, στο άρθρο 128 του ν. 4072/2012 που ακολούθησε και τέλος, στο άρθρο 13 του εν ισχύ σήμερα, ν. 4679/2020. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 13 «Ανάλωση του δικαιώματος» προβλέπεται ότι «1. Το δικαίωμα που παρέχει το σήμα δεν επιτρέπει στον δικαιούχο του να απαγορεύει τη χρήση του σήματος για προϊόντα που έχουν διατεθεί με το σήμα αυτό στο εμπόριο μέσα στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του. 2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται αν ο δικαιούχος έχει εύλογη αιτία (*legitimate reasons, motif légitimes, berechtigte Gründe*) να αντιταχθεί στη μεταγενέστερη εμπορική εκμετάλλευση των προϊόντων, ιδίως, όταν η κατάσταση των προϊόντων μεταβάλλεται ή αλλοιώνεται μετά τη διάθεσή τους στο εμπόριο...».

Όσον αφορά τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, δεν υφίσταται σχετική διάταξη περί ανάλωσης στον ισχύοντα ν. 1733/1987. Τούτο διότι, το δίκαιο της ευρεσιτεχνίας δεν έχει ακόμη εναρμονιστεί σε ενωσιακό επίπεδο και ως εκ τούτου δεν έχει δοθεί η κατάλληλη αφόρμηση για την ενιαία ρύθμιση και του ζητήματος της ανάλωσης.⁸²

Επιπροσθέτως, μολοντί δεν αποτελούν αντικείμενο τις παρούσες, διατάξεις, σχετικά με την ανάλωση του δικαιώματος, απαντώνται και στο δίκαιο για τα πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα, το οποίο καλύπτει και τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών αλλά και τις βάσεις δεδομένων, (άρθρα 3 παρ. 1 και 3, 41,45 Α παρ. 2, 46 παρ. 2, 47 παρ. 1 και 48 παρ. 1 του ν. 2121/93, όπως αυτός τροποποιήθηκε και ισχύει, καθώς και στις Οδηγίες 2001/19ΕΚ, 2001/29ΕΚ, 91/250ΕΚ και 96/9ΕΚ). Ρητή διάταξη για την ανάλωση απαντάται ακόμη στο άρθρο 13 παρ. 4 π.δ. 45/1991 (Οδηγία 87/64ΕΚ), για τις τοπογραφίες προϊόντων ημιαγωγών, αλλά και στο άρθρο 8 π.δ. 321/2001 (Οδηγία 98/44ΕΚ), για τις βιοτεχνολογικές εφευρέσεις.⁸³

Τέλος, επισημαίνεται ότι η Συμφωνία για τα Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας (Συμφωνία TRIPS), όπως ήδη αναφέρθηκε ανωτέρω, δεν προβλέπει κανόνα ομοιόμορφης αντιμετώπισης του

---

⁷⁹ Άρθρο 15 Οδηγίας (ΕΕ) 2015/2436: «Άρθρο 15 Όρια του δικαιώματος που παρέχει το σήμα 1. Το δικαίωμα που παρέχει το σήμα δεν επιτρέπει στον δικαιούχο να απαγορεύει τη χρήση του σήματος για προϊόντα που έχουν διατεθεί υπό το σήμα αυτό στο εμπόριο μέσα στην Ένωση από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του. 2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται εάν ο δικαιούχος έχει νόμιμους λόγους να αντιταχθεί στην περαιτέρω εμπορική εκμετάλλευση των προϊόντων, ιδίως όταν η κατάσταση των προϊόντων έχει μεταβληθεί ή αλλοιωθεί μετά τη διάθεσή τους στο εμπόριο.»

⁸⁰ Άρθρο 13 Κανονισμού (ΕΚ) 207/2009: «Άρθρο 13 Αποδυνάμωση του δικαιώματος που παρέχει το κοινοτικό σήμα 1. Το δικαίωμα που παρέχει το κοινοτικό σήμα δεν επιτρέπει στον δικαιούχο του να απαγορεύει τη χρήση του σήματος για προϊόντα που έχουν διατεθεί υπό το σήμα αυτό στο εμπόριο μέσα στην Κοινότητα από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του. 2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται εάν ο δικαιούχος έχει νόμιμους λόγους να αντιταχθεί στη μεταγενέστερη εμπορική εκμετάλλευση των προϊόντων, ιδίως όταν η κατάσταση των προϊόντων μεταβάλλεται ή αλλοιούται μετά τη διάθεσή τους στο εμπόριο.»

⁸¹ Άρθρο 15 Κανονισμού (ΕΕ) 2017/1001: «Άρθρο 15 Αποδυνάμωση του δικαιώματος που παρέχει το σήμα της ΕΕ 1. Το δικαίωμα που παρέχει το σήμα της ΕΕ δεν επιτρέπει στον δικαιούχο του να απαγορεύει τη χρήση του σήματος για προϊόντα που έχουν διατεθεί υπό το σήμα αυτό στο εμπόριο εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του. 2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται εάν ο δικαιούχος έχει νόμιμους λόγους να αντιταχθεί στη μεταγενέστερη εμπορική εκμετάλλευση των προϊόντων, ιδίως όταν η κατάσταση των προϊόντων μεταβάλλεται ή αλλοιούται μετά τη διάθεσή τους στο εμπόριο.»

⁸² Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 20

⁸³ *Ibid*

ζητήματος της ανάλωσης των δικαιωμάτων, καθώς η επιλογή αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια των συμβαλλομένων μερών.⁸⁴

---

⁸⁴ *Ibid*

Γ. ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Όπως έχει γίνει ήδη σαφές, το ζήτημα των παράλληλων εισαγωγών είναι ένα φαινόμενο με ποικίλες προεκτάσεις, το οποίο χρήζει ιδιαίτερης ανάλυσης. Ωστόσο, αυτό που μπορεί να ειπωθεί με ασφάλεια, είναι ότι ένας κλάδος, ο οποίος είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με το εν λόγω φαινόμενο, είναι αυτός των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

Κατά καιρούς έχουν πραγματοποιηθεί έρευνες που συμβάλλουν στην διερεύνηση των παράλληλων εισαγωγών. Η πιο ολοκληρωμένη, πλέον πιθανώς κάπως παρωχημένη, πραγματοποιήθηκε το 1999, από την *National Economic Research Associates (NERA)*,⁸⁵ σε συνέχεια αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στην έρευνα διαπιστώθηκε ότι το 1993 εντός της ΕΕ, οι παράλληλες εισαγωγές αφορούσαν κυρίως προϊόντα δέκα βιομηχανικών κλάδων. Αναλυτικότερα, οι περισσότερες παράλληλες εισαγωγές αφορούσαν δίσκους (10-20% των πωλήσεων στην ΕΕ), καλλυντικά και αρώματα (έως 13%) και αναψυκτικά (έως 15%). Άλλοι κλάδοι, όπου απαντάται συχνά το παράλληλο εμπόριο εντός της ΕΕ, είναι αυτοί των αυτοκινήτων, των ηλεκτρονικών ειδών ευρείας κατανάλωσης, των ειδών ένδυσης και των ειδών ζαχαροπλαστικής. Είναι φανερό, λοιπόν, ότι μεγάλο ποσοστό των παραλλήλως εισαγόμενων προϊόντων ενσωματώνουν κάποιο δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας, είτε πρόκειται για πνευματικά δικαιώματα είτε για δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως το σήμα.⁸⁶

Ι. Τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας και η ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων

Σαφώς, λοιπόν, το ζήτημα το οποίο γρήγορα ανέκυψε είναι κατά πόσον είναι δυνατό να συμπορευθούν τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας και συγκεκριμένα οι αρχές που διέπουν αυτά, με το φαινόμενο των παράλληλων εισαγωγών, και κατ' επέκταση με την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

Μια δογματική προσέγγιση του δικαίου βιομηχανικής ιδιοκτησίας οδηγεί αυθόρμητα σε ένα καθεστώς απαγόρευσης παράλληλων εισαγωγών.⁸⁷ Τούτο προκύπτει από την ερμηνεία των αρχών που διέπουν τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας και συγκεκριμένα την αρχή της εδαφικότητας, την αρχή της απόλυτης προστασίας και την αρχή της αποκλειστικότητας.

Σύμφωνα με την βαθιά ριζωμένη αρχή της εδαφικότητας, (*“principle of territoriality”*, *“Territorialitätsprinzip”*), η προστασία των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας καθορίζεται από το δίκαιο έκαστης χώρας,⁸⁸ ενώ εκτείνεται αποκλειστικά εντός των ορίων της επικράτειας του κράτους όπου αποκτήθηκε,⁸⁹ και εντός του οποίου είναι δυνατό να καταφασθεί και η αντίστοιχη προσβολή τους. Κατά συνέπεια, ένας κάτοχος δικαιωμάτων, για να δικαιούται προστασίας σε πολλές χώρες, πρέπει να κατοχυρώσει ξεχωριστά τα εν λόγω δικαιώματα, σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο έκαστης χώρας.⁹⁰

Η εδαφικότητα των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας στηρίζεται στη λογική βάση ότι αυτά συνιστούν προϊόντα αποκλειστικώς εγχώριας πολιτιστικής, κοινωνικής και οικονομικής

⁸⁵ NERA, *The economic Consequences of The Choice of Regime of Exhaustion in the Area of Trademarks*, London 1999

⁸⁶ Keith E. Maskus ό.π., σελ. 109

⁸⁷ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 29

⁸⁸ Λ. Γρηγοριάδης, *Ανάλωση του δικαιώματος στο σήμα και νομιμότητα των παράλληλων εισαγωγών*, Διδακτορική διατριβή, 2012, σελ. 5

⁸⁹ Ν. Ρόκας, *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 12

⁹⁰ Graeme W. Austin, Andrew F. Christie, Andrew Kenyon, Megan Richardson, *Across Intellectual Property: Essays in Honour of Sam Ricketson*, Cambridge University Press, 2020, σελ. 160

πολιτικής, σύμφωνα με την οποία, τα κράτη επιδιώκουν να εξισορροπήσουν τις ανταγωνιστικές ανησυχίες της καινοτομίας και του ανταγωνισμού με την παροχή αποκλειστικών δικαιωμάτων σε ένα άτομο, προκειμένου αυτό να ασχοληθεί και να εντρυφήσει σε μια συγκεκριμένη δραστηριότητα. Επομένως, ένα επιπλέον βασικό στοιχείο που διέπει τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, είναι τα δημόσια, κυρίως συμφέροντα του κράτους, εντός του οποίου παρέχεται προστασία. Η εδαφικότητα αντικατοπτρίζεται ακόμη στην επιλογή του κανόνα δικαίου που εφαρμόζεται στις περιπτώσεις παραβίασης δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, καθώς το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο της χώρας στην οποία διεκδικείται προστασία.⁹¹

Όσον αφορά την αρχή της απόλυτης προστασίας, τούτη συνεπάγεται ότι κάθε επέμβαση στο δικαίωμα βιομηχανικής ιδιοκτησίας από οιονδήποτε τρίτο είναι απαγορευμένη. Επέμβαση και κατ' επέκταση προσβολή του δικαιώματος συνιστά τόσο η εισαγωγή όσο και η θέση σε κυκλοφορία προϊόντων που ενσωματώνουν δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, χωρίς την άδεια του δικαιούχου. Τέλος, η φύση των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας ως αποκλειστικών δικαιωμάτων, συνεπάγεται ότι ο δικαιούχος ενός τέτοιου δικαιώματος, διαθέτει την αποκλειστική εξουσία χρήσης του, αποφασίζοντας τον τρόπο με τον οποίο επιθυμεί να το εκμεταλλευτεί ο ίδιος και παραλλήλως, αποκλείοντας κάθε τρίτο από οποιαδήποτε χρήση του.⁹²

Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων (*“principle of free movement of goods”*), θα πρέπει να παρατηρηθεί καταρχάς, ότι δεν υφίσταται σε διεθνές επίπεδο ένας παραδεδεγμένος ορισμός της.⁹³ Ωστόσο, ως ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων θα μπορούσε να νοηθεί η κατάσταση κατά την οποία τα εμπορεύματα δύνανται να κυκλοφορούν και να διατίθενται ελεύθερα, χωρίς την ύπαρξη περιορισμών, όπως συμβαίνει εντός της ίδιας εθνικής αγοράς.⁹⁴ Σε ενωσιακό πλαίσιο, η ως άνω αρχή συνιστά θεμέλιο λίθο της ολοκλήρωσης της ευρωπαϊκής αγοράς. Σκοπός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν ανέκαθεν η δημιουργία μίας ενιαίας εσωτερικής αγοράς, η οποία θα διέπεται από τους ίδιους νομικούς κανόνες.⁹⁵ Ως εκ τούτου, καθίσταται σαφές, ότι ένα καθεστώς απαγόρευσης των παράλληλων εισαγωγών, ως απόρροια της προστασίας των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας μοιάζει εκ πρώτης όψεως με εξόφθαλμο περιορισμό της αρχής αυτής.

Μολονότι το γενικώς παραδεδεγμένο καθεστώς επίλυσης της σύγκρουσης των αρχών αυτών είναι πλέον αυτό της ανάλωσης των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, κρίνεται σκόπιμο να πραγματοποιηθεί μία σύντομη επισκόπηση της πορείας που ακολούθησε η νομολογία έως ότου αχθεί στην θέση αυτή.

1. Η διάκριση μεταξύ της ύπαρξης και της άσκησης του δικαιώματος

Προκειμένου να επιλύσει την σύγκρουση των αρχών αυτών, όπως αναλύθηκαν ανωτέρω, το Δικαστήριο, κατέφυγε αρχικώς, στην υιοθέτηση της διχοτόμησης του δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Με βάση την αρχή αυτή διακρίνεται η αυτή καθαυτή ύπαρξη του δικαιώματος ως τούτο έχει απονεμηθεί, από την άσκησή του.⁹⁶

---

⁹¹ *Ibid*

⁹² Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 29

⁹³ M. Stucki, ό.π., σελ. 13.

⁹⁴ Λ. Γρηγοριάδης, *Ανάλωση του δικαιώματος στο σήμα και νομιμότητα των παράλληλων εισαγωγών*, Διδακτορική διατριβή, 2012, σελ. 6

⁹⁵ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 30

⁹⁶ *Ibid*, σελ. 32

Σύμφωνα με το άρθρο 295 της Συνθήκης (ήδη 345), το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή το 1958, τα κράτη - μέλη είναι ελεύθερα να αποφασίζουν τί θα προστατεύσουν ως διανοητική ιδιοκτησία. Το εν λόγω άρθρο ορίζει ότι «*Η παρούσα Συνθήκη δεν προδικάζει με κανένα τρόπο το καθεστώς της ιδιοκτησίας στα κράτη μέλη*». Παρόλο που αυτός ο κανόνας φαίνεται να αποσκοπούσε στο να δοθεί στα κράτη-μέλη η διακριτική ευχέρεια να καθορίσουν τη δική τους ισορροπία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού ιδιοκτησιακού καθεστώτος, επιτρέποντας έτσι την εθνικοποίηση,⁹⁷ έχει επίσης λάβει και μία ακόμη ερμηνεία, εκείνη περί μη περιορισμού της «ύπαρξης» δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας αλλά δυνατότητας περιορισμού της «άσκησής» τους.⁹⁸

Το ΔΕΚ υιοθέτησε για πρώτη φορά τη διχοτόμηση του δικαιώματος στην υπόθεση ανταγωνισμού *Consten & Grundig*⁹⁹ το 1966, όπου εξέτασε τη σχέση του άρθρου 295 (ήδη 345) της Συνθήκης με τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας. Η υπόθεση αυτή αφορούσε, εν μέρει, μια συμφωνία μεταξύ της Γερμανικής κατασκευαστικής εταιρείας *Grundig* και της Γαλλικής εταιρείας *Consten*, η οποία είχε οριστεί διανομέας της στη Γαλλία. Σύμφωνα με την σύμβαση αυτή, η *Consten* είχε τη δυνατότητα να καταχωρίσει στη Γαλλία το εμπορικό σήμα «*GINT*», το οποίο η *Grundig* έθετε σε όλα τα προϊόντα της. Έτσι, όταν η εταιρεία *Unef* εισήγαγε προϊόντα που έφεραν το σήμα «*GINT*» στη Γαλλία, τα οποία είχε προηγουμένως προμηθευτεί από τη Γερμανία, η *Consten* υπέβαλε προσφυγή κατά της *Unef* ενώπιον των Γαλλικών δικαστηρίων για προσβολή σήματος. Έπειτα, η *Unef* κατήγγειλε τις *Consten* και *Grundig* ενώπιον της Επιτροπής, για παράβαση του άρθρου 101 της Συνθήκης ως προς τη συμφωνία τους για την καταχώρηση και χρήση του σήματος. Η Επιτροπή απεφάνθη ότι αυτή η συμφωνία παραβίαζε το άρθρο 101 (πρώην 81) της Συνθήκης και ως εκ τούτου απαίτησε από την *Consten* και την *Grundig* να μην περιορίζουν ή να εμποδίζουν την παράλληλη εισαγωγή προϊόντων της *Grundig* στη Γαλλία και συγκεκριμένα να μην χρησιμοποιούν το σήμα «*GINT*», για να το πράξουν.

Ακολούθως, οι *Consten* και *Grundig* προσέφυγαν ενώπιον του ΔΕΚ, υποστηρίζοντας *inter alia* ότι η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 345 (πρώην 295) και υπερέβη τα όρια των εξουσιών της. Το ΔΕΚ διαφώνησε, θεωρώντας ότι το άρθρο 345 «*δεν απέκλειε οποιαδήποτε επιρροή από το κοινοτικό δίκαιο στην άσκηση των εθνικών δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας*» και επεσήμανε ότι η απόφαση της Επιτροπής «*δεν επηρέασε τη χορήγηση (δικαιωμάτων στο σήμα) αλλά περιορίζει μόνο την άσκησή τους στον βαθμό που είναι αναγκαίο για να τεθεί σε εφαρμογή η απαγόρευση του άρθρου 81 παράγραφος 1*».¹⁰⁰ Ως εκ τούτου, οι ισχυρισμοί των *Consten* και *Grundig* αναφορικά με το άρθρο 345 της Συνθήκης απορρίφθηκαν.

Στην απόφαση αυτή, το ΔΕΚ, καίτοι δεν αναφέρθηκε ρητά στην διχοτόμηση του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, την υιοθέτησε κατ' ουσία. Έτσι, νομολογήθηκε για πρώτη φορά ότι η εφαρμογή άλλων διατάξεων της Συνθήκης δύναται να οδηγήσει στον περιορισμό της άσκησης των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.¹⁰¹

Δύο χρόνια αργότερα, ακολούθησε η υπόθεση *Parke, Davis & Co* κατά *Probel & Centrafarm*,¹⁰² η οποία αφορούσε διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Στην εν λόγω απόφαση το Δικαστήριο υιοθέτησε ρητώς τη φρασεολογία της διχοτόμησης του δικαιώματος και έκανε λόγο για ύπαρξη και άσκηση

⁹⁷ C. Stothers, ό.π., 28

⁹⁸ P. Oliver, ό.π., παρ. 9.30 και υποσημειώσεις 58

⁹⁹ ΔΕΚ, 13.7.66, C-56,58/1964, *Consten & Grundig* κατά Επιτροπής

¹⁰⁰ *Ibid*, σελ. 345

¹⁰¹ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 33

¹⁰² ΔΕΚ, 29.2.68, C-24/67, *Parke Davis Co.* κατά *Probel & Centrafarm*

αυτού. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι «τα δικαιώματα που χορηγούνται από κράτος μέλος σε κάτοχο διπλώματος ευρεσιτεχνίας δεν επηρεάζονται, κατά την υπόστασή τους, από τις απαγορεύσεις των άρθρων 81, παράγραφος 1, και 82 της Συνθήκης, και, αφετέρου, ότι η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών δεν μπορεί να υπάγεται ούτε στο άρθρο 81, παράγραφος 1, ελλείψει οποιασδήποτε συμφωνίας, αποφάσεως ή εναρμονισμένης πρακτικής, στις οποίες αναφέρεται αυτή η διάταξη ούτε στο άρθρο 82, ελλείψει οποιασδήποτε καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως...».¹⁰³ Ωσαύτως, κρίθηκε ότι ο δικαιούχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας φαρμακευτικών προϊόντων στην Ολλανδία, είχε τη δυνατότητα να απαγορεύσει τις εισαγωγές του προϊόντος από την Ιταλία, όπου δεν αναγνωρίζονταν διπλώματα ευρεσιτεχνίας για φαρμακευτικά προϊόντα την εν λόγω εποχή. Ως αποτέλεσμα αυτών των υποθέσεων, διαπιστώθηκε ότι το άρθρο 345 (πρώην 295) δεν εμποδίζει τα άρθρα 81 και 82 να περιορίσουν την άσκηση των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής των άρθρων αυτών.¹⁰⁴

Πέντε χρόνια μετά την απόφασή *Consten* και *Grundig*, το ΔΕΚ εξέτασε τη σχέση του άρθρου 295 με το άρθρο 28 της Συνθήκης, σε μία υπόθεση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Έτσι, στην απόφαση *Deutsche Grammophon*,¹⁰⁵ η Γερμανική δισκογραφική εταιρεία, βασιζόμενη στο αποκλειστικό της δικαίωμα διανομής στη Γερμανία, επιχείρησε να εμποδίσει με ασφαλιστικά μέτρα την εταιρεία *Metro* να εισάγει και να διαθέσει φωνογραφήματα της πρώτης στην Γερμανία. Το ΔΕΚ, ακολουθώντας το σκεπτικό που είχε υιοθετήσει στην *Consten* και *Grundig*, τόνισε ότι «μολονότι η Συνθήκη δεν θίγει την ύπαρξη των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από τη νομοθεσία κράτους μέλους στον τομέα της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών μπορεί όμως να εμπέσει στις απαγορεύσεις που θεσπίζει η Συνθήκη».¹⁰⁶

Η θεωρία της διχοτόμησης του δικαιώματος, στην ύπαρξη και στην άσκηση αυτού, δέχθηκε δριμύτατη κριτική ως προς την αποτελεσματικότητα της διάκρισης αυτής και δυσπιστία ως προς την εφαρμογή της ώσπου σταδιακά εγκαταλείφθηκε. Είναι άλλωστε, γεγονός ότι η ως άνω θεωρία συνιστά μία επινόηση του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο μιας υπόθεσης ανταγωνισμού προκειμένου να δοθεί λύση ανάμεσα στη στάθμιση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και του ελεύθερου ανταγωνισμού, η οποία επεκτάθηκε και στην στάθμιση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, χωρίς μάλιστα τούτη να λάβει την αναγκαία προσοχή. Σε κάθε περίπτωση, η πρακτική εφαρμογή της διχοτόμησης του δικαιώματος κρίνεται μάλλον επικίνδυνη, καθώς με δεδομένη την απουσία σαφών κριτηρίων και περιπτωσιολογίας σχετικά με το τί πράγματι εμπίπτει στην έννοια της ύπαρξης και τί στην έννοια της άσκησης του δικαιώματος, οι περιορισμοί που τίθενται κατά την άσκησή του, κατά πάσα πιθανότητα θα θίγουν και τον ίδιο τον πυρήνα της ύπαρξής του.¹⁰⁷

2. Το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος

Μετά την εγκατάλειψη της διάκρισης της ύπαρξης από την άσκηση του δικαιώματος, ελλείψει των σαφών ορίων που θα απέτρεπαν την καταστρατήγηση της ίδιας της υπόστασης του δικαιώματος, επιχειρήθηκε η διάπλαση της νομικής κατασκευής του «ειδικού αντικειμένου» (*specific object ή specific subject matter, objet spécifique*) του δικαιώματος. Η έννοια του «ειδικού αντικειμένου» σχετίζεται άρρηκτα με τον προστατευτικό σκοπό του δικαιώματος, καθώς

¹⁰³ *Ibid*, σελ. 693

¹⁰⁴ C. Stothers, ό.π., 29

¹⁰⁵ ΔΕΚ, 8.6.71, C-78/70, *Deutsche Grammophon* κατά *Metro*

¹⁰⁶ *Ibid*, σελ. 845

¹⁰⁷ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 35

εκλαμβάνει ότι το δικαίωμα αποτελείται από έναν «σκληρό πυρήνα» εξουσιών, οι οποίες δεν δύνανται να καμφθούν, συνιστώντας μάλιστα, την πεμπτουσία του ίδιου του δικαιώματος.¹⁰⁸

Η νομική αυτή κατασκευή εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην απόφαση *Deutsche Grammophon*,¹⁰⁹ το 1971, όταν το ΔΕΚ απεφάνθη μεταξύ άλλων ότι «Ναι μεν το άρθρο 36 επιτρέπει απαγορεύσεις ή περιορισμούς της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων που δικαιολογούνται από λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, δεν επιτρέπει όμως παρεκκλίσεις από την ελευθερία αυτή παρά μόνο στο μέτρο που δικαιολογούνται από τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων που αποτελούν το ειδικό αντικείμενο αυτής της ιδιοκτησίας».¹¹⁰

Σε επόμενες υποθέσεις, το ΔΕΚ έκρινε σχετικά με το τί εμπίπτει στο πεδίο του «ειδικού αντικειμένου» των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Ως επί το πλείστον, αυτές οι αποφάσεις δεν είναι ιδιαίτερα διαφωτιστικές, αφού το ΔΕΚ είχε την τάση να ορίζει το «ειδικό αντικείμενο» ανάλογα με τη συμπεριφορά που ήθελε να επιτρέψει ή να αποκλείσει. Ωστόσο, οι αποφάσεις αυτές συνιστούν μία χρήσιμη υπενθύμιση αναφορικά με το τί περιλαμβάνει το τυπικό αντικείμενο έκαστου δικαιώματος.¹¹¹

A. Σήμα

Σε μια σειρά αποφάσεών του, το ΔΕΚ οριοθέτησε το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος στο σήμα. Αναλυτικότερα, το ΔΕΚ έκρινε αρχικά, στην απόφαση *Van Zuylen Frères κατά Hag*, ότι το ειδικό αντικείμενο ενός σήματος περιλαμβάνει την προστασία «του νόμιμου δικαιούχου του σήματος κατά παραποιήσεων από πρόσωπα που στερούνται νομίμου τίτλου».¹¹² Ο πρώτος ορισμός του «ειδικού αντικειμένου» του σήματος όμως, δόθηκε αργότερα, στην απόφαση *Centrafarm κατά Winthrop*, όπου το ΔΕΚ έκρινε ότι το ειδικό αντικείμενο στο δικαίωμα του σήματος συνίσταται «στο να διασφαλίσει στον κάτοχο το αποκλειστικό δικαίωμα χρησιμοποίησης του σήματος, για την πρώτη θέση σε κυκλοφορία ενός προϊόντος, και να τον προστατεύει από ανταγωνιστές που θα είχαν την πρόθεση να καταχραστούν τη θέση και τη φήμη του σήματος πωλώντας προϊόντα φέροντα παρανόμως αυτό το σήμα».¹¹³ Από τον ως άνω ορισμό προκύπτει ότι στο ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος στο σήμα εντάσσεται πρωτίστως η εξουσία χρήσης και επίθεσης του σήματος επί του προϊόντος και ακολούθως, η εξουσία πρώτης θέσης σε κυκλοφορία.¹¹⁴ Τούτη η εξουσία επιτρέπει στο σηματούχο να ποριστεί υπό προνομιακό καθεστώς, διαθέτοντας ένα νομικό μονοπώλιο, την οικονομική ανταπόδοση για την προσπάθεια που έχει καταβάλει καθώς και την βελτίωση και διατήρηση της ποιότητας που έχει επιδιώξει.¹¹⁵ Μάλιστα, στην ίδια αυτή απόφαση, επισημάνθηκε ότι η δυνατότητα απαγόρευσης του ενδοκοινοτικού παράλληλου εμπορίου είναι εκτός του ειδικού αντικειμένου του δικαιώματος στο σήμα, εφόσον το εν λόγω προϊόν είχε διατεθεί στο εμπόριο εντός άλλου κράτους-μέλους από τον ίδιο το σηματούχο ή με τη συγκατάθεσή του, με την αιτιολογία ότι τούτη η δυνατότητα δεν απαιτείται για τη διασφάλιση της λειτουργίας προέλευσης του σήματος.¹¹⁶

¹⁰⁸ *Ibid*, σελ. 39

¹⁰⁹ ΔΕΚ, 8.6.71, C-78/70, *Deutsche Grammophon κατά Metro*

¹¹⁰ *Ibid*, σκ. 11

¹¹¹ C. Stothers, ό.π., 31

¹¹² ΔΕΚ, 3.7.74, C-192/73, *Van Zuylen κατά Hag AG*, σκ. 10

¹¹³ ΔΕΚ, 31.10.74, C-16/74, *Centrafarm κατά Winthrop*, σκ. 8

¹¹⁴ Λ. Γρηγοριάδης, ό.π., σελ. 160

¹¹⁵ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 42

¹¹⁶ ΔΕΚ, 31.10.74, C-16/74, *Centrafarm κατά Winthrop*, σκ. 9-12, Λ. Γρηγοριάδης, ό.π., σελ. 162-163

Επιπλέον, στην απόφαση *Centrafarm κατά American Home Products*, το Δικαστήριο έκρινε ότι «Το δικαίωμα που αναγνωρίζεται στο δικαιούχο του σήματος να εναντιώνεται σε κάθε μη εγκεκριμένη από αυτόν επίθεση του σήματος στο προϊόν του, τονίζει τον ειδικό σκοπό του δικαιώματος επί του σήματος».¹¹⁷

Τέλος, στην απόφαση του Δικαστηρίου, *Hoffman-La Roche κατά Centrafarm*, αφενός επιβεβαιώθηκε το δικαίωμα του δικαιούχου να αποτρέψει οποιαδήποτε χρήση του σήματος που ενδέχεται να βλάψει την λειτουργία προέλευσής του και αφετέρου εξειδικεύθηκε το νοηματικό περιεχόμενο αυτής. Η λειτουργία προέλευσης, η περιγραφόμενη και ως «ουσιώδης λειτουργία» του σήματος, συνίσταται, σύμφωνα με την ως άνω απόφαση, «στο να διασφαλίσει στον καταναλωτή και τον τελικό χρήστη την αρχική ταυτότητα του φέροντος το σήμα προϊόντος, επιτρέποντάς του να διακρίνει, χωρίς δυνατή σύγχυση, το εν λόγω προϊόν από τα προϊόντα άλλης προελεύσεως».¹¹⁸

Το ΔΕΚ προσπάθησε κατ' αυτόν τον τρόπο να οριοθετήσει και να περιχαρακώσει το ειδικό αντικείμενο, ήτοι τον πυρήνα του δικαιώματος στο σήμα. Εντούτοις, η προσέγγιση αυτή κρίνεται μάλλον μη ρεαλιστική, αφού το νομικό μονοπώλιο που παρέχεται στον σηματούχο είναι πλασματικό και όχι πραγματικό, καθώς σύμφωνα με τους νόμους της προσφοράς και της ζήτησης, οι καταναλωτές διαθέτουν πάντοτε την εναλλακτική επιλογή υποκατάστατων ανταγωνιστικών προϊόντων. Θα ήταν δε, αφελές να δεχθούμε ότι ο σηματούχος επιδιώκει την εξασφάλιση και τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων του μόνο χάριν της κοινωνικής ευημερίας. Ο σηματούχος, ως έμπορος, επιθυμεί να μεγιστοποιήσει το κέρδος του και, στο πλαίσιο τούτης της επιδίωξης, προβαίνει σε αντίστοιχες επιχειρηματικές κινήσεις, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται *inter alia* και η διατήρηση της ποιότητας. Για το λόγο αυτό, ορθότερη είναι η δικαιολόγηση της αναγνώρισης του σήματος από την έννομη τάξη λόγω της πληροφόρησης που παρέχει στους καταναλωτές, αναφορικά με τα αντίστοιχα ανταγωνιστικά προϊόντα που κυκλοφορούν στην αγορά.¹¹⁹ Ο σηματούχος επιβραβεύεται όταν τα προϊόντα του επιλέγονται από τους καταναλωτές, επιτρέποντάς του να κατακτήσει και έπειτα να διατηρήσει ένα υψηλό μερίδιο στην αγορά και όχι από αυτή καθαυτή την πρώτη θέση σε κυκλοφορία του προϊόντος.¹²⁰

Έτσι, γεννάται το εξής ερώτημα: Ποια η σημασία της πρώτης πώλησης για τον σηματούχο; Αυτό που είναι δυνατό να ειπωθεί αβίαστα είναι ότι η εξουσία πρώτης κυκλοφορίας του προϊόντος διασφαλίζει στον σηματούχο την στεγανότητα του δικτύου διανομής του, εντός του οποίου απαντάται άμεσος, ευθύς και οριζόντιος ανταγωνισμός. Τούτο οδηγεί, λοιπόν, και στο συμπέρασμα ότι ο περιορισμός των παράλληλων εισαγωγών ωφελεί περισσότερο οικονομικά τους ίδιους τους διανομείς.¹²¹

B. Ευρεσιτεχνία

Αναφορικά με το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος στην ευρεσιτεχνία, διευκρινίσεις δόθηκαν για πρώτη φορά από το ΔΕΚ, στην απόφαση *Centrafarm κατά Sterling Drug*. Στην απόφαση αυτή, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι «Στον τομέα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, το ειδικό αντικείμενο της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας συνίσταται κυρίως στο να διασφαλίσει στον κάτοχο, για να ανταμείψει τη δημιουργική προσπάθεια του εφευρέτη, το αποκλειστικό δικαίωμα να

¹¹⁷ ΔΕΚ, 10.10.78, C-3/78, *Centrafarm κατά American Home Products*, σκ. 17

¹¹⁸ ΔΕΚ, 23.5.78, C-102/77, *Hoffman-La Roche κατά Centrafarm*, σκ. 7

¹¹⁹ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 44

¹²⁰ *Ibid*, σελ. 45

¹²¹ *Ibid*

χρησιμοποιεί μια εφεύρεση για την παραγωγή και την πρώτη θέση σε κυκλοφορία βιομηχανικών προϊόντων, είτε άμεσα είτε με τη χορήγηση αδειών σε τρίτους, καθώς και το δικαίωμα να αντιτίθεται σε οποιαδήποτε παραποίηση».¹²²

Ο ανωτέρω ορισμός ενδεχομένως να μην είναι μια εξαιρετική ανάλυση ούτε της φύσης του δικαιώματος ούτε του λόγου για τον οποίο εξαρχής χορηγούνται τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, αλλά εκείνη την εποχή κανένας από τους Δικαστές δεν ήταν ειδικός στο δίκαιο της διανοητικής ιδιοκτησίας.¹²³ Εντούτοις, από την ανάλυση αυτή, καθίσταται σαφές ότι το «ειδικό αντικείμενο» του δικαιώματος περιλαμβάνει τόσο τη φύση του δικαιώματος, ήτοι το δικαίωμα του δικαιούχου να περιορίσει τους άλλους από το να χρησιμοποιήσουν την εφεύρεση ή να πουλήσουν προϊόντα που κατασκευάστηκαν κάνοντας χρήση της, όσο και τον λόγο που χορηγείται από το νόμο, ήτοι την ανταμοιβή εκείνων που επενδύουν στην καινοτομία.¹²⁴

Γ. Πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα

Μολονότι τα πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα δεν αποτελούν ζήτημα εξέτασης της παρούσας εργασίας, κρίνεται σκόπιμο να γίνει μία σύντομη αναφορά και στο ειδικό αντικείμενο αυτών, χάριν της πληρότητας της νομολογιακής επισκόπησης, αφού τα πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της διανοητικής ιδιοκτησίας.

Μετά την απόφαση *Deutsche Grammophon*, ακολούθησε η υπόθεση *MusikVertrieb Membran* κατά *GEMA*, όπου το ΔΕΚ έκρινε ότι η έννοια της «εμπορικής ιδιοκτησίας» περιλαμβάνει «την προστασία που παρέχει το δικαίωμα του δημιουργού, ιδίως κατά το μέτρο που αποτελεί αντικείμενο εμπορικής εκμεταλλεύσεως υπό τη μορφή αδειών εκμεταλλεύσεως ικανών να επηρεάσουν, μέσα στα διάφορα Κράτη μέλη, τη διανομή εμπορευμάτων που ενσωματώνουν το προστατευόμενο φιλολογικό ή καλλιτεχνικό έργο».¹²⁵

Περισσότερο διαφωτιστική υπήρξε η απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση *Phil Collins* κατά *Imtrat*, όπου διαπίστωσε ότι «Το ειδικό αντικείμενο των δικαιωμάτων αυτών, όπως διέπονται από τις εθνικές νομοθεσίες, συνίσταται στο να εξασφαλίζουν την προστασία των ηθικών και περιουσιακών δικαιωμάτων των δικαιούχων. Η προστασία των ηθικών δικαιωμάτων παρέχει μεταξύ άλλων τη δυνατότητα στους δημιουργούς και στους καλλιτέχνες να παρεμποδίζουν κάθε παραμόρφωση, περικοπή ή άλλη τροποποίηση του έργου, η οποία θα προκαλούσε βλάβη στην τιμή ή στη φήμη τους. Το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα έχουν χαρακτήρα περιουσιακό και καθόσον προβλέπουν τη δυνατότητα εμπορικής εκμεταλλεύσεως της θέσεως σε κυκλοφορία του προστατευόμενου έργου, ιδιαίτερα υπό τη μορφή χορηγουμένων αδειών εκμεταλλεύσεως έναντι καταβολής δικαιωμάτων».¹²⁶

Τόσο στην περίπτωση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, όσο και σε αυτήν των πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων, η κοινωνική και η οικονομική σκοπιμότητα που εξυπηρετεί η αναγνώρισή τους από την έννομη τάξη είναι σαφέστατα πρόδηλη, σε σχέση με τα δικαιώματα στο σήμα. Είναι, άλλωστε, λογική η παροχή ενός αποκλειστικού δικαιώματος στους δημιουργούς και εφευρέτες εν είδει κάποιου ανταλλάγματος προκειμένου να τους κινητοποιήσει να ασχοληθούν με την δημιουργία και την καινοτομία αντίστοιχα.¹²⁷ Για τους δε, δημιουργούς και εφευρέτες η

¹²² ΔΕΚ, 31.10.74, C-15/74, *Centrafarm* κατά *Sterling Drug*, σκ. 9

¹²³ V. Korah, *Intellectual Property Rights and the EC Competition Rules*, Hart Publishing, 2006, [2.1.1.], σελ. 6

¹²⁴ *Ibid*

¹²⁵ ΔΕΚ, 20.1.1981, C-55/80 & C-57/80, *Musik-Vertrieb Membran* κατά *GEMA*, σκ. 9

¹²⁶ ΔΕΚ, 20.10.1993, C-92/92 & C-326/92, *Phil Collins* κατά *Imtrat*, σκ. 20

¹²⁷ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 43

εξουσία πρώτης πώλησης εμφανίζει απτά οικονομικά οφέλη, καθότι ο υλικός φορέας στον οποίο ενσωματώνονται τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, είναι το πιο ουσιώδες στοιχείο της ευρεσιτεχνίας ή του πνευματικού έργου.¹²⁸

Η νομική κατασκευή του «ειδικού αντικειμένου» του δικαιώματος δεν έδωσε τελικά λύση στο πρόβλημα της σύγκρουσης ανάμεσα στις αρχές των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Τούτο συνέβη καθώς και αυτή η θεωρία δεν συνέδραμε στην προβλεψιμότητα και την ασφάλεια δικαίου, καθιστώντας δυσχερή την πρακτική εφαρμογή της. Υποστηρίζεται δε, ότι η θεωρία του «ειδικού αντικειμένου» απλώς διατυπώνει με διαφορετικό λεκτικό την προηγούμενη θεωρία της διχοτόμησης,¹²⁹ χωρίς να συμβάλλει ουσιαστικά στη διευκρίνιση του ζητήματος σχετικά με τις εξουσίες που είναι δυνατό να περιοριστούν στο βωμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων.¹³⁰ Μάλιστα, ο Γενικός Εισαγγελέας *Gulmann*, στην εισήγησή του στην υπόθεση *Magill*, υποστήριξε ότι «...η διάκριση μεταξύ της υπάρξεως και της ασκήσεως των δικαιωμάτων και η χρήση της εννοίας του ειδικού αντικειμένου αποτελούν, κατά βάση, εκφράσεις της ίδιας εννοιολογικής προσεγγίσεως. Φρονώ, επομένως, ότι η διάκριση μεταξύ της υπάρξεως και της ασκήσεως των δικαιωμάτων δεν έχει, αφεαυτής, σημασία για την επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων οριοθετήσεως».¹³¹

Συνεπώς, και αυτή η θεωρία, ελλείψει ασφαλών κριτηρίων για το τί σημαίνει και τί περιλαμβάνει η έννοια του «ειδικού αντικειμένου», δεν δύναται να εφαρμοστεί ορθολογικά από το Δικαστήριο και αυτός ήταν κι ένας λόγος για τον οποίο η εφαρμογή της δεν ευδοκίμησε και εγκαταλείφθηκε. Αυτό που μπορεί να ειπωθεί εντούτοις, είναι ότι συνεισέφερε στην επεξεργασία της θεωρίας της κοινοτικής ανάλωσης.¹³²

3. Η Ανάλωση

Η αρχή που αναπτύχθηκε και έχει καθιερωθεί παγκοσμίως, προκειμένου για την επίλυση του ως άνω ζητήματος είναι τελικώς αυτή της ανάλωσης (*Erschöpfung*) των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, «το δικαίωμα του παραγωγού να ελέγχει τη διανομή των προϊόντων του, δεν εκτείνεται πέραν της πρώτης πώλησης του προϊόντος».¹³³

A. Η προέλευση και ο δικαιολογητικός λόγος θεμελίωσης της ανάλωσης

Το 1971 η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) απαρτιζόταν από έξι μόνο μέλη. Αυτά τα ιδρυτικά κράτη μέλη είδαν την θεωρία της ανάλωσης του δικαιώματος με πολύ διαφορετικούς τρόπους. Ήταν δε, η Γερμανία αυτή που δέχτηκε πρώτη τη θεωρία της ανάλωσης στην Ευρώπη. Τούτη η πρώτη υιοθέτηση της θεωρίας έγκειται, εν μέρει, στην επιρροή που άσκησαν τα γραπτά του *Joseph Kohler*, Γερμανού θεωρητικού, ο οποίος θεωρείται και ο πατέρας της εν λόγω θεωρίας, από το βιβλίο του από το έτος 1880, όταν ανέπτυξε τη διδασκαλία περί της «αλληλεξάρτησης των μορφών εκμετάλλευσης» στο πλαίσιο του δικαίου των ευρεσιτεχνιών. Ούτως ειπείν, η ανταμοιβή

¹²⁸ *Ibid*, σελ. 45

¹²⁹ D.T. Keeling, *Intellectual property rights in EU law Vol. I*, Free movement and competition law, 2003, σελ. 63,66

¹³⁰ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 47

¹³¹ Εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα C. Gulmann στην υπόθεση C-241,242/91 RTE & ITV κατά Commission (Magill), σκ. 31

¹³² Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 45-55

¹³³ I. Calboli, Trademark Exhaustion in the European Union: Community-Wide or International? The Saga Continues, *Marquette Intellectual Property Law Review*, Vol. 6, 2002, σελ. 47

του κατόχου ενός δικαιώματος επί ευρεσιτεχνίας για την προσπάθεια που είχε καταβάλει μπορούσε μονάχα να ληφθεί μία φορά για έκαστο υλικό φορέα ενσωμάτωσης του δικαιώματος.¹³⁴

Παρόλο που ο *Kohler* δεν αναφέρθηκε λεπτομερώς στην έννοια της ανάλωσης την εν λόγω χρονική στιγμή, στις δεκαετίες που ακολούθησαν ανέπτυξε περαιτέρω την θεωρία αυτή, στο πλαίσιο τόσο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας όσο και του νόμου περί πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων. Πράγματι, οι προσπάθειες του *Kohler* μέστωσαν το 1902 όταν το *Reichsgericht*¹³⁵ μετέτρεψε το δόγμα της ανάλωσης σε δικαστική πρακτική μέσω της απόφασής του για το δικαίωμα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Η νομική θεωρία παρότρυνε την αποδοχή της ανάλωσης και το *Reichsgericht* έκρινε τελικά το 1906, στην υπόθεση *Königs Kursbuch*, ότι «Μόλις ο συγγραφέας ή εκδότης ασκήσει το νόμιμο δικαίωμα διανομής του έργου του, αυτό το δικαίωμα αναλώνεται»,¹³⁶ κι έκτοτε η εφαρμογή της θεωρίας της ανάλωσης έχει παγιωθεί από τα Γερμανικά δικαστήρια. Από την άλλη πλευρά, το ΔΕΚ εφάρμοσε για πρώτη φορά τη θεωρία της ανάλωσης στην απόφαση *Consten and Grundig*,¹³⁷ ενώ χρησιμοποίησε ρητά τον όρο «ανάλωση του δικαιώματος» στην απόφαση *Parke Davis*.¹³⁸ Τέλος, τα Ελληνικά δικαστήρια έχουν ομοίως υιοθετήσει την θεωρία της ανάλωσης, κάνοντας λόγο για την «εξουσία για θέση σε πρώτη κυκλοφορία».¹³⁹¹⁴⁰ Σήμερα, η θεωρία της ανάλωσης έχει επικρατήσει σε πολλές εθνικές αλλά και υπερεθνικές νομοθεσίες για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, ενώ δεν είναι λίγες οι έννομες τάξεις στις οποίες έχει υιοθετηθεί νομολογιακά.¹⁴¹

Η ανάπτυξη της θεωρίας της ανάλωσης δικαιολογείται από την αδήριτη ανάγκη προστασίας του θεμελιώδους δικαιώματος της περιουσίας και της κυριότητας που αποκτούν τα συναλλασσόμενα τρίτα πρόσωπα, τα οποία αγοράζουν τους υλικούς φορείς που ενσωματώνουν τα άυλα αγαθά. Μία αγοραπωλησία, κατά την οποία ο αγοραστής δεν αποκτά την πλήρη κυριότητα και την ελευθερία διάθεσης του προϊόντος, καθιστά αυτή τουλάχιστον ημιτελή. Πέραν τούτου όμως, η θεωρία της ανάλωσης προστατεύει τόσο τον ίδιο τον ανταγωνισμό όσο και την αποτροπή της τεχνητής κατάτμησης των αγορών, καθώς η προστασία των αποκλειστικών δικαιωμάτων δεν συνιστά επαρκές δικαιολογητικό θεμέλιο για τον περιορισμό του ανταγωνισμού σε τέτοιο βαθμό.¹⁴²

B. Τα καθεστάτα ανάλωσης

Η ικανότητα ενός κατόχου δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας να αποκλείει τις παράλληλες εισαγωγές πηγάζει από το καθεστώς ανάλωσης που έχει υιοθετηθεί στη χώρα εισαγωγής των παράλληλα εισαγόμενων προϊόντων.¹⁴³ Οι εκδοχές του κανόνα της ανάλωσης των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας που απαντώνται διεθνώς είναι τρεις.¹⁴⁴ Πρόκειται για το καθεστώς της

¹³⁴ Λ. Γρηγοριάδης, ό.π., σελ. 73

¹³⁵ Δικαστήριο Ράιχ (Reich Court of Justice) ήταν το ανώτατο ποινικό και αστικό δικαστήριο στο Γερμανικό Ράιχ από το 1879 έως το 1945

¹³⁶ P. Mezei, *Copyright Exhaustion: Law and Policy in the United States and the European Union*, Cambridge University Press, 2018, σελ. 27

¹³⁷ ΔΕΚ, 13.7.66, C-56,58/1964, *Consten & Grundig κατά Επιτροπής*

¹³⁸ ΔΕΚ, 29.2.68, C-24/67, *Parke Davis Co. κατά Probel & Centrafarm*

¹³⁹ ΜΠΘεσ 8031/2005, *ΕΕμπΔ*, 2005, σελ. 390,392

¹⁴⁰ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 56

¹⁴¹ Λ. Γρηγοριάδης, ό.π., σελ. 75

¹⁴² Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 60

¹⁴³ Frank Mueller-Langer, Does parallel trade freedom harm consumers in small markets?, *Croatian Economic Survey*, No. 11, 2009, σελ. 15

¹⁴⁴ Keith E. Maskus, *Intellectual Property Rights in the Global Economy*, Washington, DC, 2000, σελ. 208

«εθνικής ανάλωσης», της «περιφερειακής ανάλωσης» και της «διεθνούς ή παγκόσμιας ανάλωσης».

Σύμφωνα με το καθεστώς της «εθνικής ανάλωσης» (*national or domestic or territorially limited exhaustion*), ο δικαιούχος ενός δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας δεν δύναται να εναντιωθεί στην παράλληλη εισαγωγή των προϊόντων του, εάν τα προϊόντα αυτά διατέθηκαν στο εμπόριο στην χώρα εισαγωγής από τον ίδιο ή με τη συγκατάθεσή του.¹⁴⁵ Καθίσταται σαφές, λοιπόν, ότι καθώς οι παράλληλες εισαγωγές είναι νόμιμες μόνο υπό την προϋπόθεση διάθεσης των προϊόντων στη χώρα εισαγωγής από δικαιούχο του δικαιώματος ή με την συγκατάθεση αυτού, το καθεστώς της εθνικής ανάλωσης κρίνεται ως το πλέον περιοριστικό καθεστώς των παράλληλων εισαγωγών.¹⁴⁶ Οι Η.Π.Α. εφαρμόζουν ένα τέτοιο σύστημα στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας.¹⁴⁷

Το άλλο καθεστώς είναι αυτό της «περιφερειακής ανάλωσης» (*regional exhaustion*). Σύμφωνα με το καθεστώς αυτό, τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας αναλώνονται μόνο εάν το προϊόν διατεθεί στην αγορά εντός της ορισμένης αυτής περιοχής, η οποία απαρτίζεται από περισσότερες εθνικές αγορές, από το δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του. Στην περίπτωση αυτή, ο κάτοχος δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας δύναται να αποκλείει μόνο τις παράλληλες εισαγωγές από χώρες εκτός της περιοχής.¹⁴⁸ Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υιοθετήσει ένα καθεστώς «περιφερειακής ανάλωσης».

Στην απόφαση *Silhouette*,¹⁴⁹ το ΔΕΚ επιβεβαίωσε για πρώτη φορά το καθεστώς κοινοτικής ανάλωσης, το οποίο διαπιστώθηκε και σε μεταγενέστερο χρόνο και από επόμενες αποφάσεις, όπως στην απόφαση *Sebago*,¹⁵⁰ *Davidoff/Levi Straus*¹⁵¹ αλλά και *Van Doren*.¹⁵² Το ΔΕΚ με μία σειρά αποφάσεων παγίωσε την κοινοτική ανάλωση (πλέον ενωσιακή) και απέρριψε το καθεστώς της διεθνούς ανάλωσης.¹⁵³ Έτσι, στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο δικαιούχος δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας δεν δύναται να απαγορεύει τις παράλληλες εισαγωγές προϊόντων που έχουν διατεθεί εντός του ΕΟΧ,¹⁵⁴ από τον ίδιο ή με τη συγκατάθεσή του. Η κοινοτική (ενωσιακή) ανάλωση είναι δεσμευτική για τα κράτη-μέλη, τα οποία δεν έχουν την δυνατότητα να επιλέξουν κάποιο άλλο καθεστώς ανάλωσης.

Τέλος, ορισμένες έννομες τάξεις εφαρμόζουν ένα σύστημα «διεθνούς ανάλωσης» ή «παγκόσμιας ανάλωσης», (*international or worldwide or universal exhaustion*), σύμφωνα με το οποίο, τα δικαιώματα αναλώνονται ανεξάρτητα με την αγορά στην οποία διατέθηκε το προϊόν. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ο δικαιούχος δεν έχει δικαίωμα να αποκλείσει τις παράλληλες εισαγωγές, εφόσον τα προϊόντα διατέθηκαν στο εμπόριο σε οποιαδήποτε χώρα από τον ίδιο ή με τη συγκατάθεσή του.¹⁵⁵

---

¹⁴⁵ C. Stothers, ό.π., σελ. 42

¹⁴⁶ Α. Γρηγοριάδης, ό.π., σελ. 81

¹⁴⁷ C. Stothers, ό.π., σελ. 42

¹⁴⁸ *Ibid*

¹⁴⁹ ΔΕΚ, 16.7.98, C-355/96, *Silhouette International Schmied GmbH & Co. KG κατά Hartlauer Handelsgesellschaft mbH*

¹⁵⁰ ΔΕΚ, 1.7.99, C-173/98, *Sebago κατά GB Unic*

¹⁵¹ ΔΕΚ, 20.11.01, C-414/99, *Zino Davidoff & Levi Strauss κατά A&G Imports και Tesco*

¹⁵² ΔΕΚ, 8.3.03, C-244/00, *Van Doren*

¹⁵³ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 100

¹⁵⁴ Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος αποτελείται από τα τρία από τα τέσσερα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών: Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία, χωρίς την Ελβετία, και η Ευρωπαϊκή Ένωση από τα 28 κράτη μέλη της (<http://www.europarl.europa.eu>)

¹⁵⁵ Α. Γρηγοριάδης, ό.π., σελ. 83

Οι Η.Π.Α. εφαρμόζουν, σε ένα βαθμό, ένα τέτοιο σύστημα στα πνευματικά δικαιώματα και στα εμπορικά σήματα.¹⁵⁶

Δεν προκαλεί έκπληξη η αδυναμία επίτευξης ενός παγκόσμιου κανόνα, δεδομένης της πολυπλοκότητας του ζητήματος. Έτσι, εντοπίζονται σημαντικές διαφορές, μεταξύ των αγορών, ως προς το επιτρεπτό ή μη του παράλληλου εμπορίου. Επιπλέον, διαφορές στην αντιμετώπιση των παράλληλων εισαγωγών είναι δυνατό να υφίστανται και εντός της αυτής εθνικής αγοράς ανάλογα με το είδος του δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Επί παραδείγματι, η Ιαπωνία ακολουθούσε παραδοσιακά το καθεστώς εθνικής ανάλωσης για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας μέχρι που πρόσφατες δικαστικές αποφάσεις επέτρεψαν το, υπό προϋποθέσεις, άνοιγμα της αγοράς. Εντούτοις, η αγορά της Ιαπωνίας είναι ανοικτή σε παράλληλες εισαγωγές προϊόντων που προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα, εκτός των κινηματογραφικών ταινιών. Η Αυστραλία έχει υιοθετήσει ένα μεικτό καθεστώς, καθότι επιτρέπει τις παράλληλες εισαγωγές προϊόντων με εμπορικά σήματα, απαγορεύει τις παράλληλες εισαγωγές σε κατοχυρωμένα με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προϊόντα (με περιορισμούς) και σε προϊόντα που προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα, εκτός από τους δίσκους και τα βιβλία.¹⁵⁷ Από αυτές τις παραλλαγές που εντοπίζονται ακόμη και εντός της ίδιας εθνικής αγοράς, καθίσταται εμφανές ότι οι αποφάσεις που αφορούν τις παράλληλες εισαγωγές είναι πολύπλοκες και συχνά το νόμιμο ή όχι αυτών, κρίνεται νομολογιακά, καθιστώντας αδύνατο τον με απόλυτη ακρίβεια χαρακτηρισμό του υφιστάμενου καθεστώτος σε μία χώρα.¹⁵⁸

Γ. Οι προϋποθέσεις της ανάλωσης

Κάνοντας μία επισκόπηση της θεωρίας της ανάλωσης, καθίσταται σαφές ότι αυτή βασίζεται εν πολλοίς, στις έννοιες της «διάθεσης στο εμπόριο» (*putting on the market*)¹⁵⁹ και της «συγκατάθεσης» (*consent*).¹⁶⁰

Το ΔΕΚ στη απόφαση *Deutsche Grammophon*¹⁶¹ μίλησε για εμπορεύματα που «διατίθενται στην αγορά» (*placed on the market*) και έχουν χρησιμοποιηθεί διάφοροι όροι για αυτήν την έννοια σε επόμενες περιπτώσεις, όπως «διάθεση στο εμπόριο» (*marketed*) ή «θέση σε κυκλοφορία» (*put into circulation*). Όλες οι έννοιες αυτές έχουν την ίδια σημασία: σηματοδοτούν την αρχή της ανάλωσης του δικαιώματος.

Στην απλουστευμένη εκδοχή, ο δικαιούχος του δικαιώματος πωλεί απευθείας σε έναν καταναλωτή και τότε είναι σαφές ότι από εκείνο το σημείο και έπειτα, το προϊόν έχει διατεθεί στην αγορά. Εντούτοις, λίγες είναι οι φορές που πράγματι συμβαίνει κάτι τέτοιο. Αντιθέτως, είναι σύνηθες η αλυσίδα διανομής να μην είναι τόσο σύντομη και ωσαύτως τίθεται ο σχετικός προβληματισμός. Από ποιο σημείο της αλυσίδας θεωρείται ότι τα προϊόντα έχουν διατεθεί στην αγορά; Μια απλοϊκή αλυσίδα διανομής περιλαμβάνει τη μεταφορά ενός προϊόντος από τον παραγωγό στον χονδρέμπορο, από τον τελευταίο στον λιανοπωλητή και από αυτόν στον τελικό καταναλωτή. Στην πράξη όμως, τα πρόσωπα που συμμετέχουν σε αυτήν την αλυσίδα διανομής μπορεί να μην είναι

¹⁵⁶ C. Stothers, ό.π., σελ. 41

¹⁵⁷ Keith E. Maskus 'Economic perspectives on exhaustion and parallel imports' σε I. Calboli/Lee Edward, *Research Handbook on Intellectual Property Exhaustion and Parallel Imports*, Edward Elgar Publishing, 2016, σελ. 107

¹⁵⁸ M. Ganslandt & Keith E. Maskus, 'Intellectual Property Rights, Parallel Imports, and Strategic Behavior', σε Keith E. Maskus, *Intellectual Property, Growth, and Trade*, Emerald Publishing Limited, 2007, σελ. 267–68

¹⁵⁹ Άλλως «θέση σε κυκλοφορία» (*Inverkehrbringen*), όπως χρησιμοποιείται από την γερμανική νομολογία

¹⁶⁰ Λ. Γρηγοριάδης, ό.π. σελ. 76

¹⁶¹ ΔΕΚ, 8.6.71, C-78/70, *Deutsche Grammophon κατά Metro*

τόσο εύκολα διακριτά. Είναι πιθανό κάποια ή και όλα τα εμπλεκόμενα μέρη να αποτελούν μέλη του ίδιου οικονομικού ομίλου με τον παραγωγό (περιπτώσεις κάθετης ολοκλήρωσης). Επιπλέον, η αλυσίδα μπορεί να επεκτείνεται και σε περισσότερες από μία εθνικές αγορές, οπότε ο καθορισμός της ακριβούς χρονικής στιγμής που τα αγαθά τέθηκαν στον εμπόριο, θεωρείται καθοριστική.¹⁶²

Η απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση *Peak Holding* κατά *Axolin*,¹⁶³ έριξε φως στα ως άνω συναφή ζητήματα. Στην υπόθεση αυτή, κύριο νομικό θέμα που είχε ανακύψει ήταν εάν είχε επέλθει ανάλωση του δικαιώματος για προϊόντα που είχαν διατεθεί προς πώληση αλλά δεν είχαν πωληθεί και είχαν τελικώς αποσυρθεί από την αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ΔΕΚ, επεσήμανε αφενός ότι «... δεν αμφισβητείται ότι, όταν πωλεί σε τρίτον εντός του ΕΟΧ προϊόντα φέροντα το σήμα του, ο δικαιούχος αυτού διαθέτει τα εν λόγω προϊόντα στο εμπόριο κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας...» και αφετέρου ότι «η εισαγωγή προς πώληση ή η προσφορά προς πώληση εντός του ΕΟΧ από τον δικαιούχο του σήματος δεν συνιστά διάθεση των προϊόντων στο εμπόριο κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας».¹⁶⁴ Διευκρινίστηκε έτσι, ότι η ανάλωση του δικαιώματος επέρχεται, όταν συντελεστεί η μετάθεση της πραγματικής και φυσικής εξουσίας διάθεσης των προϊόντων στην αγορά: όταν δηλαδή ο δικαιούχος απολαύει της οικονομικής ωφέλειας της πρώτης διάθεσης των εμπορευμάτων στην αγορά. Έτσι, δεν επέρχεται ανάλωση του δικαιώματος αναφορικά με εμπορεύματα που ο σηματούχος απέσυρε από την αγορά χωρίς να έχουν πωληθεί, καθώς σε αυτή την περίπτωση λογίζεται ότι ο δικαιούχος δεν επωφελήθηκε του οικονομικού ανταλλάγματος που του προσφέρει το δικαίωμα της πρώτης πώλησης.¹⁶⁵ Στο ίδιο αυτό πλαίσιο, το ΔΕΚ διαπίστωσε ότι εσωτερικές ενέργειες, μη απευθυνόμενες και μη προσανατολιζόμενες προς την αγορά θεωρούνται προπαρασκευαστικές και δεν επιφέρουν ανάλωση.¹⁶⁶

Το ΔΕΚ αποφάνθηκε ακόμη, ότι «μια ρήτρα περιλαμβανόμενη σε σύμβαση πώλησεως μεταξύ του δικαιούχου του σήματος και επιχειρηματία εγκατεστημένου εντός του ΕΟΧ και προβλέπουσα απαγόρευση μεταπώλησεως εντός του ΕΟΧ δεν αποκλείει, σε περίπτωση μεταπώλησεως κατά παράβαση της απαγορεύσεως, την ύπαρξη διαθέσεως στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας». Επομένως, ένας τέτοιος εδαφικός περιορισμός «δεν εμποδίζει την ανάλωση του αποκλειστικού δικαιώματος του δικαιούχου, κατά παραβίαση της απαγόρευσης».¹⁶⁷

Στην απόφαση αυτή ασκήθηκε δριμύτατη κριτική όσον αφορά την δυνατότητα πρακτικής εφαρμογής της, καθώς στην πράξη απαιτεί από τους παραγωγούς να διασφαλίσουν ότι όλα τα προϊόντα που επιθυμούν να πωληθούν εκτός της Κοινότητας θα μεταφέρονται τόσο υλικά όσο και νομικά σε τρίτα πρόσωπα εκτός της Κοινότητας, καθώς σε αντίθετη περίπτωση τα προϊόντα αυτά είναι δυνατό να θεωρηθούν ότι έχουν διατεθεί εντός της κοινοτικής αγοράς, ανεξάρτητα από τυχόν υφιστάμενους συμβατικούς περιορισμούς.¹⁶⁸

---

¹⁶² C. Stothers, ό.π., σελ. 44

¹⁶³ ΔΕΚ, 30.11.04, C-16/03, *Peak Holding* κατά *Axolin* (*Peak Performance*)

¹⁶⁴ *Ibid*, σκ. 39 και 40

¹⁶⁵ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 102

¹⁶⁶ *Ibid*, σελ. 58

¹⁶⁷ ΔΕΚ, 30.11.04, C-16/03, *Peak Holding* κατά *Axolin* (*Peak Performance*), σκ. 56

¹⁶⁸ C. Stothers, ό.π., σελ. 47

Το ΔΕΕ, σε σχετικά πρόσφατη απόφασή Του,¹⁶⁹ επεσήμανε γι' ακόμη μία φορά την σημασία της εξουσίας πρώτης θέσεως σε κυκλοφορία. Στην εν λόγω υπόθεση, οι εισαγωγείς αφαιρούσαν από τα εμπορεύματα όλες τις ενδείξεις της σηματούχου και τα αντικαθιστούσαν με δικά τους σημεία, προκειμένου να τα εισάγουν και να τα διαθέσουν εντός ΕΟΧ και μάλιστα, προτού προλάβει να τα διαθέσει η ίδια η δικαιούχος. Το Δικαστήριο έκρινε ότι κατ' αυτόν τον τρόπο προσβαλλόταν η επενδυτική και η διαφημιστική λειτουργία του σήματος. Μάλιστα το Δικαστήριο σημείωσε ότι το γεγονός ότι «τα προϊόντα του δικαιούχου του σήματος διατίθενται στο εμπόριο πριν ο ως άνω δικαιούχος εμπορευθεί τα προϊόντα αυτά φέροντα το ως άνω σήμα, με αποτέλεσμα οι καταναλωτές να γνωρίσουν τα προϊόντα αυτά πριν μπορέσουν να τα συνδέσουν με το σήμα αυτό, είναι ικανό να παρακωλύσει ουσιωδώς τη χρήση του εν λόγω σήματος από τον δικαιούχο προκειμένου να αποκτήσει φήμη ικανή να προσελκύσει ή να καταστήσει πιστούς τους καταναλωτές και να χρησιμεύσει ως στοιχείο προωθήσεως των πωλήσεων ή ως εργαλείο εμπορικής στρατηγικής. Εξάλλου, τέτοιες πράξεις στερούν τον δικαιούχο από τη δυνατότητα να προσποριστεί, μέσω πρώτης διαθέσεως στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ, την οικονομική αξία του φέροντος το σήμα προϊόντος και, κατά συνέπεια, να λάβει την απόδοση της επενδύσεώς του».¹⁷⁰ Το γεγονός ότι οι εταιρείες εισαγωγής ασκούσαν τις δραστηριότητες (αφαίρεσης και τοποθέτησης των σημάτων) στο πλαίσιο της διαδικασίας τελωνειακής αποθήκευσης κρίθηκε ότι δεν ήταν συναφές με το ζήτημα. Το ΔΕΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μια τέτοια χρήση στο εμπόριο ήταν αντίθετη προς τον στόχο της διασφάλισης ανόθευτου ανταγωνισμού στην αγορά.

Όσον αφορά την έννοια της «συγκατάθεσης» (*consent*), καθίσταται ενίοτε δυσχερές να διευκρινιστεί σε ποιες περιπτώσεις πράγματι έχει αυτή παρασχεθεί. Το ΔΕΚ, στην υπόθεση *IHT Internationale Heiztechnik* κατά *Ideal-Standard*, απεφάνθη ότι προϊόντα που έχουν διατεθεί στο εμπόριο από κάτοχο σχετικής άδειας, από θυγατρική ή μητρική εταιρεία του δικαιούχου ή από αποκλειστικό του διανομέα, θεωρούνται ότι έχουν διατεθεί στο εμπόριο με τη συγκατάθεση αυτού.¹⁷¹ Με την απόφασή Του αυτή, το Δικαστήριο παρείχε διευκρινίσεις σχετικά με τις περιπτώσεις εταιρικής σύνδεσης μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών και πλέον συνιστά παγιωμένη άποψη ότι όταν τα προϊόντα τίθενται σε κυκλοφορία εντός ΕΟΧ από εταιρεία, η οποία συνδέεται εταιρικά με τον δικαιούχο, τότε έχει επέλθει ανάλωση του δικαιώματος.

Ειδικά όμως για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες πρόκειται για θυγατρική εταιρεία ανήκουσα στον ίδιο επιχειρηματικό όμιλο, μολονότι το να μην υφίσταται επιχειρηματική ανεξαρτησία είναι το συνήθως συμβαίνον, τούτο δεν είναι και απαρέγκλιτη συνθήκη. Κρίνεται σκόπιμο σε αυτές τις περιπτώσεις να εξετάζεται το υφιστάμενο καθεστώς ανεξαρτησίας της θυγατρικής, αφού δεν είναι λιγοστές οι φορές που παρατηρούνται φαινόμενα εσωτερικού ανταγωνισμού, ακόμη και εντός του ίδιου ομίλου. Έχει αποδειχθεί δε, ότι μεγάλο ποσοστό παραλλήλως εισαγόμενων προϊόντων προέρχεται από συνδεδεμένες πλην «ανεξάρτητες» εταιρείες του ίδιου ομίλου, οι οποίες τελούν σε καθεστώς ανταγωνισμού. Εάν πράγματι καταφαθεί μία τέτοια συνθήκη, τότε, δεδομένου ότι η διάθεση των προϊόντων δεν καταλογίζεται στον δικαιούχο, δεν επέρχεται και ανάλωση του δικαιώματος.¹⁷²

Τέλος, άξια αναφοράς είναι και μία ακόμη σχετικά πρόσφατη απόφαση του ΔΕΕ, στην υπόθεση *Schweppes*,¹⁷³ η οποία αφορούσε ζήτημα παράλληλων εισαγωγών ομοειδών προϊόντων που

¹⁶⁹ ΔΕΕ, 25.7.18, C-129/17, Mitsubishi Shoji Kaisha Ltd κατά Duma Forklifts NV και G.S.I

¹⁷⁰ *Ibid*, σκ. 46

¹⁷¹ ΔΕΚ, 22.6.1994, C-9/93, IHT Internationale Heiztechnik κατά Ideal-Standard, σκ. 34

¹⁷² Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 68

¹⁷³ ΔΕΕ, 20.12.17, C-291/16, Schweppes SA κατά Red Paralela SL, Red Paralela BCN SL

έφεραν το ίδιο σήμα. Οι εταιρείες συχνά συμφωνούν τη «διαίρεση» των δικαιωμάτων τους σε εμπορικά σήματα που έχουν κατοχυρώσει, ιδίως σε περιπτώσεις εταιρικής αναδιάρθρωσης. Συνήθως, συμφωνείται τα διακριτά νομικά πρόσωπα να έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα του εμπορικού σήματος σε διαφορετικές περιοχές. Έτσι, στην υπό κρίση περίπτωση, αμφοτέρως οι εταιρείες *Schweppes* και *Coca-Cola* είχαν καταχωρίσει εμπορικά σήματα για το προϊόν «*Schweppes*», σε διαφορετικά κράτη-μέλη. Αυτό ήταν απόρροια της πώλησης στην *Coca-Cola* της επιχείρησης «*Schweppes*» σε ορισμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Καθότι, η *Coca-Cola* είχε εξαγοράσει την επιχείρηση της «*Schweppes*» σε ορισμένες μόνο χώρες, η *Schweppes* διατήρησε την επιχείρηση αλλά και τα καταχωρισμένα σήματα στα υπόλοιπα κράτη, συμπεριλαμβανομένης της Ισπανίας. Αντίστοιχα, η *Coca-Cola* κατέχει τα σήματα «*Schweppes*» στις περιοχές όπου κατέχει και την ίδια την επιχείρηση *Schweppes*.

Η εταιρεία *Red Paralela* αγόρασε προϊόντα κατασκευασμένα από την *Coca-Cola* με το σήμα της «*Schweppes*», από το Ηνωμένο Βασίλειο όπου τα είχε διαθέσει η τελευταία και έπειτα τα εισήγαγε στην Ισπανία. Η *Schweppes* στην Ισπανία υπέβαλε αγωγή για προσβολή του σήματος της, ισχυριζόμενη ότι είχε τα αποκλειστικά δικαιώματα χρήσης του σήματος «*Schweppes*» στην Ισπανία, για το οποίο δεν είχε επέλθει ανάλωση. Το Δικαστήριο στάθηκε στην έννοια του οικονομικού δεσμού των εταιρειών, η οποία συνιστά μη τυπικό αλλά ουσιαστικό κριτήριο, όπως επεσήμανε και στις σκέψεις του ο Γενικός Εισαγγελέας. Μάλιστα, επεσήμανε ότι στην υπό κρίση περίπτωση μετά τη μεταβίβαση μέρους των εθνικών παράλληλων σημάτων τους, εξακολούθησε η προώθηση της ενιαίας εικόνας του σήματος, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό σύγχυση στο καταναλωτικό κοινό σε σχέση με τη λειτουργία προέλευσης των επίμαχων προϊόντων. Η συμπεριφορά αυτή δε, είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια της ουσιώδους λειτουργίας του σήματος. Έτσι, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι δεν επιτρέπεται βάσει της νομοθεσίας «σε δικαιούχο εθνικού σήματος να αντιτίθεται στην εισαγωγή ομοειδών προϊόντων που φέρουν το ίδιο σήμα και προέρχονται από άλλο κράτος μέλος, εντός του οποίου το σήμα αυτό, το οποίο ανήκε αρχικώς στον ίδιο δικαιούχο, ανήκει πλέον σε τρίτο ο οποίος απέκτησε τα σχετικά δικαιώματα από μεταβίβαση, όταν, μετά τη μεταβίβαση αυτή: ο δικαιούχος, μόνος του ή συντονίζοντας τη στρατηγική του ως προς το σήμα με τον εν λόγω τρίτο, εξακολούθησε να προωθεί ενεργά και σκόπιμα την ενιαία και συνολική εμφάνιση ή εικόνα του σήματος, δημιουργώντας ή ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό σύγχυση στο ενδιαφερόμενο κοινό όσον αφορά την εμπορική προέλευση των φερόντων το σήμα αυτό προϊόντων, ή υφίστανται οικονομικοί δεσμοί μεταξύ του δικαιούχου και του εν λόγω τρίτου, υπό την έννοια ότι συντονίζουν τις εμπορικές πολιτικές τους ή συμφωνούν για τον από κοινού έλεγχο της χρήσεως του σήματος, ώστε να έχουν τη δυνατότητα άμεσου ή έμμεσου καθορισμού των προϊόντων επί των οποίων τίθεται το σήμα ή ελέγχου της ποιότητάς τους».¹⁷⁴ Η απόφαση αυτή του ΔΕΕ υποδεικνύει την πιθανότητα μετά την «κατάτμηση» του δικαιώματος στο σήμα και πώλησης μέρους αυτού, η σχέση με την άλλη επιχείρηση που αποκτά τα δικαιώματα επί του σήματος στο έτερο κράτος, να δύναται να επηρεάσει μελλοντικά, την ικανότητα του σηματούχου να αποτρέψει τις παράλληλες εισαγωγές εντός του ΕΟΧ.

Αναφορικά με την φύση της συγκατάθεσης, έχει κριθεί νομολογιακά ότι αυτή πρέπει να είναι «ειδική», ήτοι να αφορά συγκεκριμένα τα επίμαχα τεμάχια προϊόντων που εισήχθησαν παράλληλως από τρίτες χώρες και όχι απλώς όμοιων που κυκλοφορούν εντός του ΕΟΧ, όπως κρίθηκε από το ΔΕΚ στην υπόθεση *Sebago*.¹⁷⁵ Διαφοριστική, σχετικά με την έννοια της

¹⁷⁴ *Ibid*, σκ. 55

¹⁷⁵ ΔΕΚ, 1.7.99, C-173/98, *Sebago* κλπ.

συγκατάθεσης, είναι και η απόφαση του ΔΕΚ στις υποθέσεις *Zino Davidoff & Levi Strauss κατά A&G Imports και Tesco*.¹⁷⁶

Αρχικά, το Δικαστήριο διαπίστωσε την ανάγκη μιας ενωσιακής ερμηνείας την έννοιας της συγκατάθεσης, καθώς εάν τούτη ερμηνευόταν κάθε φορά σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία των κρατών-μελών, τότε αυτομάτως αυτό θα συνεπαγόταν διαφορετική προστασία των δικαιούχων ανάλογα με την εθνική αγορά.¹⁷⁷ Επομένως, το Δικαστήριο έδωσε μία «ομοιόμορφη ερμηνεία της έννοιας της «συγκαταθέσεως» για διάθεση στο εμπόριο εντός του ΕΟΧ, όπως αυτή χρησιμοποιείται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας.»¹⁷⁸

Το ΔΕΚ, απαντώντας στο ερώτημα που του είχε υποβάλει το *High Court* του Λονδίνου στις υποθέσεις *Levi Strauss*, διαπίστωσε την ανάγκη η συγκατάθεση να έχει εκφραστεί με θετικό τρόπο και να είναι πέραν κάθε αμφιβολίας, ενώ έκρινε συγκεκριμένα ότι «καθόσον μια τέτοια συγκατάθεση δεν προκύπτει από τη σιωπή του δικαιούχου του σήματος, τυχόν ρήτρα απαγορεύσεως της εμπορίας εντός του ΕΟΧ, μη δεσμεύουσα τον δικαιούχο, και, κατά μείζονα λόγο, η επανάληψη αυτής της απαγορεύσεως σε μία ή περισσότερες από τις συμβάσεις που συνάπτονται κατά την αλυσίδα εμπορίας δεν συνιστά προϋπόθεση διατηρήσεως του αποκλειστικού του δικαιώματος».¹⁷⁹ Κατά συνέπεια, «οι κανόνες της εθνικής νομοθεσίας που ρυθμίζουν το αντιτάξιμο προς τρίτους περιορισμών των πωλήσεων δεν ασκούν επιρροή για την επίλυση διαφοράς μεταξύ του δικαιούχου του σήματος και ενός μεταγενέστερου επιχειρηματία στην αλυσίδα εμπορίας σχετικής με τη διατήρηση ή την απώλεια του επί του σήματος δικαιώματος». Το Δικαστήριο, υιοθετώντας μια ιδιαίτερα αυστηρή στάση προκειμένου να αποδειχθεί η συγκατάθεση, επιχείρησε αφενός να διασφαλίσει την ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου 7 της Οδηγίας από τα κράτη-μέλη, ούτως ώστε να μην συντρέχει ο κίνδυνος διαφορετικής αντιμετώπισης της συγκατάθεσης, με όρους ελαστικότερους τούτων και αφετέρου να προστατέψει τους δικαιούχους, οι οποίοι παρέχοντας την συγκατάθεσή τους, παραιτούνται του δικαιώματος εξουσίας πρώτης κυκλοφορίας.¹⁸⁰ Διαπίστωσε ακόμη κατά τα ανωτέρω, ότι είναι νομικά αδιάφορο εάν ο εισαγωγέας, καλή τη πίστει, αγνοούσε ότι ο δικαιούχος δεν είχε πρόθεση να επιτρέψει να διατεθούν τα επίμαχα προϊόντα εντός του ΕΟΧ.¹⁸¹

Με την ως άνω ερμηνεία έχει συνταχθεί και η ελληνική νομολογία, αφού ο Άρειος Πάγος στην υπ' αριθμόν 18/2018 απόφασή του, έκρινε ότι «η συγκατάθεση του σηματούχου πρέπει να προκύπτει με τρόπο αναμφίβολο και από θετικές ενέργειες αυτού, όχι όμως από παραλείψεις ή από μόνη τη σιωπή του. Δεν ασκεί επιρροή η καλή πίστη του παράλληλου εισαγωγέα ή όποιου διαθέτει παράλληλα εισαγόμενα προϊόντα εντός ΕΟΧ».¹⁸²

II. Παράλληλες εισαγωγές και δικαίωμα στο σήμα

Οι περισσότερες αποφάσεις που αφορούν παράλληλες εισαγωγές, τόσο από το Δικαστήριο όσο και από τα εθνικά δικαστήρια, έχουν εκδοθεί με αφορμή την εξέταση δικαιωμάτων που απορρέουν από κατοχυρωμένα εμπορικά σήματα και στο πλαίσιο αυτό, οι υποθέσεις αυτές στάθηκαν αρωγοί στο να αναλυθεί πληθώρα ζητημάτων που άπτονται του φαινομένου των παράλληλων εισαγωγών.

¹⁷⁶ ΔΕΚ, 20.11.01, C-414,415/99, *Zino Davidoff & Levi Strauss κατά A&G Imports και Tesco*

¹⁷⁷ I. Calboli, ό.π., σελ. 82

¹⁷⁸ ΔΕΚ, 20.11.01, C-414,415/99, *Zino Davidoff & Levi Strauss κατά A&G Imports και Tesco*, σκ. 42-43

¹⁷⁹ *Ibid*, σκ. 64

¹⁸⁰ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 108

¹⁸¹ ΔΕΚ, 20.11.01, C-414,415/99, *Zino Davidoff & Levi Strauss κατά A&G Imports και Tesco*, σκ. 65

¹⁸² ΑΠ 18/2018, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

Σήμα είναι δυνατό να συνιστά κάθε σημείο ικανό να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες άλλων επιχειρήσεων. Ωσαύτως, η βασική λειτουργία που επιτελεί ένα σήμα, είναι η διακριτική. Το σήμα αφενός συνιστά την ταυτότητα και το όνομα του προϊόντος (ονοματοδοτική λειτουργία) αφετέρου αποτελεί κώδικα επικοινωνίας της επιχείρησης με το καταναλωτικό κοινό, μέσω του οποίου το κοινό πληροφορείται σχετικά με την προέλευση, τις ιδιότητες και τη φήμη του προϊόντος, το οποίο και διακρίνει το εκάστοτε σήμα.¹⁸³

1. Η «διπλή ταύτιση» και η προσβολή του σήματος

Όπως ήδη επισημάνθηκε ανωτέρω, ο όρος «ειδικό αντικείμενο» αντιπροσωπεύει επί της ουσίας, τον δικαιολογητικό λόγο για τον οποίο αναγνωρίζεται και προστατεύεται έκαστο αποκλειστικό δικαίωμα, ήτοι προσδιορίζει τη λειτουργία και το σκοπό που αυτό επιτελεί.¹⁸⁴

Μέσα από μία σειρά αποφάσεών του, το Δικαστήριο κατέληξε προοδευτικά στην διαπίστωση ότι στο πλαίσιο του «ειδικού αντικειμένου» του σήματος, εντάσσεται το δικαίωμα της εξουσίας θέσης σε πρώτη κυκλοφορία, σε ένα καθεστώς νομικού μονοπωλίου καθώς και οι λειτουργίες προέλευσης και εγγύησης της ποιότητας. Σταδιακά, το Δικαστήριο, παραδεχόμενο την αδήριτη ανάγκη προστασίας της φήμης του σήματος, συμπεριέλαβε ακόμη τη διαφημιστική λειτουργία του σήματος. Από την άλλη πλευρά, η επιστήμη αναγνωρίζει ως προέχουσα την «ονοματική» λειτουργία του σήματος, ήτοι ότι το σήμα καθιστά ένα ανώνυμο προϊόν επώνυμο και επί τη βάση αυτής της λειτουργίας διαρθρώνονται και οι υπόλοιπες προαναφερθείσες.¹⁸⁵ Ωστόσο, πώς θεμελιώνεται η προσβολή του δικαιώματος στο σήμα από τις παράλληλες εισαγωγές σηματοδοτημένων προϊόντων, με δεδομένο μάλιστα, ότι τα εν λόγω προϊόντα είναι γνήσια;

Στην Ελληνική νομολογία, το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών κατέληξε στην υπ' αρ. 11409/1993¹⁸⁶ απόφασή του, ότι η παράλληλη εισαγωγή προϊόντων δεν θεμελιώνει προσβολή του σήματος, καθότι τα παραλλήλως εισαγόμενα προϊόντα είναι καθ' όλα γνήσια. Τούτη η προσέγγιση βασίζεται εν πολλοίς, στο γεγονός ότι στο παρελθόν οι προσβολές του σήματος περιστρέφονταν γύρω από την αποτροπή του κινδύνου συγχύσεως. Καθ' όμοιο τρόπο, και ο Άρειος Πάγος, στην υπ' αρ. 710/1983¹⁸⁷ απόφασή του, έκρινε αφενός ότι δεν συνέτρεχε προσβολή του σήματος, καθότι δεν θα προκαλείτο κίνδυνος σύγχυσης στο καταναλωτικό κοινό και αφετέρου ότι έπρεπε να αποσαφηνιστεί από ποιόν είχε τεθεί το σήμα στα επίμαχα προϊόντα, ανατρέχοντας έτσι, στο ζήτημα της γνησιότητας αυτών. Αφόρμηση για τη μεταστροφή αυτή, ήταν η Οδηγία 1989/104, η οποία προχώρησε σε μία τριμερή διάκριση των τρόπων προσβολής του σήματος, η οποία σήμερα αποτελεί και την κρατούσα, νομοθετικά παγιωμένη, άποψη. Έτσι, η προσβολή του σήματος δύναται να θεμελιωθεί είτε στην χρήση του ίδιου του σήματος, προκειμένου για τη διάκριση όμοιων προϊόντων ή υπηρεσιών είτε στην πρόκληση κινδύνου σύγχυσης είτε στην προσβολή της φήμης του.¹⁸⁸

Στην ημεδαπή έννομη τάξη, μετά την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/2436 για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών-μελών περί σημάτων, ο νόμος 4679/2020 στην παράγραφο 3 του άρθρου 7, προβλέπει σχετικά ότι «ο δικαιούχος του εν λόγω καταχωρισμένου σήματος δικαιούται να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές, χωρίς τη

¹⁸³ Ν. Ρόκας, ό.π., σελ. 96

¹⁸⁴ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 83

¹⁸⁵ Χρ. Χρυσάνθης, Ζητήματα γενικής θεωρίας δικαίου των σημάτων, ΔΕΕ, 2008, σελ. 943

¹⁸⁶ ΜονΠρωτΑθ 11409/1993 αδήμ.

¹⁸⁷ ΑΠ 710/1983, ΕΕμπΔ, 1984, σελ. 347

¹⁸⁸ Ν. Ρόκας, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 128

συγκατάθεσή του, σημείο για προϊόντα ή υπηρεσίες, όταν: α) το σημείο είναι ταυτόσημο με το σήμα και χρησιμοποιείται για προϊόντα ή υπηρεσίες ταυτόσημα με εκείνα για τα οποία έχει καταχωριστεί το σήμα, β) το σημείο είναι ταυτόσημο ή παρόμοιο με το σήμα και χρησιμοποιείται για προϊόντα ή υπηρεσίες που είναι ταυτόσημα ή παρόμοια με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία έχει καταχωριστεί το σήμα, αν υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης του κοινού. Ο κίνδυνος σύγχυσης περιλαμβάνει τον κίνδυνο συσχέτισης του σημείου με το σήμα, γ) το σημείο είναι ταυτόσημο ή παρόμοιο με το σήμα, ανεξαρτήτως του αν χρησιμοποιείται για προϊόντα ή υπηρεσίες ταυτόσημα, παρόμοια ή μη παρόμοια με εκείνα για τα οποία έχει καταχωριστεί το σήμα, αν αυτό χαιρεί φήμης εντός της Ελλάδος και η χρησιμοποίηση του σημείου, χωρίς εύλογη αιτία (*without due cause, sans juste motif, ohne rechtfertigenden Grund*), θα προσπόριζε αθέμιτο όφελος από τον διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του σήματος ή θα ήταν βλαπτική για τον εν λόγω διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη».

Η πρώτη αναφερόμενη περίπτωση απαντάται συχνά ως «διπλή ταύτιση», καθότι αφορά περιπτώσεις που ταυτίζεται τόσο η ίδια η ένδειξη όσο και τα διακρινόμενα προϊόντα ή υπηρεσίες. Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη της νομολογίας και της θεωρίας, σε περιπτώσεις διπλής ταύτισης, η προστασία του σήματος είναι απόλυτη, ενώ καθώς τεκμαίρεται ο κίνδυνος σύγχυσης, παρέλκει η εξέταση συνδρομής του. Σε αυτό το συμπέρασμα είχε καταλήξει το ΔΕΚ στις αποφάσεις Του *Diffusion* κατά *Sadas*¹⁸⁹ και *Arsenal* κατά *Reed*.¹⁹⁰ Αμφισβήτηση στην ανωτέρω παραδοχή προκάλεσε μεταγενέστερη απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Opel*,¹⁹¹ στην οποία το ΔΕΚ απεφάνθη ότι, υπό την προϋπόθεση μη διατάραξης των λειτουργιών του σήματος, είναι δυνατό να μην συντρέχει προσβολή αυτού ακόμη και σε περιπτώσεις διπλής ταύτισης. Εντούτοις, η απόφαση αυτή, μάλλον στερείται ερμηνευτικής επιρροής, καθότι το Δικαστήριο απεφάνθη με γνώμονα τα εν λόγω πραγματικά περιστατικά, δίχως να διατυπώνει ένα νέο ερμηνευτικό κανόνα. Παρόλα αυτά, κρίνεται ορθότερο, η περίπτωση της διπλής ταύτισης να αξιολογείται με βάση τη διατάραξη των λειτουργιών του σήματος, η οποία ωσαύτως θα θεμελιώνει και τον κίνδυνο σύγχυσης.¹⁹²

Το ζήτημα των παράλληλων εισαγωγών όμως, πέραν του κανόνα της διπλής ταύτισης, δέον όπως ιδωθεί και μέσα από τις θεμελιώδεις αρχές των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, και ιδίως, της αρχής της εδαφικότητας του δικαιώματος. Με δεδομένο, λοιπόν, ότι έκαστο σήμα διαφέρει και συνιστά μία ξεχωριστή αυθύπαρκτη οντότητα σε κάθε έννομη τάξη, αυτομάτως και οι λειτουργίες του σήματος στην εθνική αγορά προέλευσης και σε εκείνη προορισμού των αγαθών διαφοροποιούνται αναλόγως. Στο πλαίσιο αυτό, ο παράλληλος εισαγωγέας προχωρά σε χρήση του σήματος του δικαιούχου, το οποίο ναι μεν, έχει κατοχυρώσει ο ίδιος, αλλά πρόκειται για το «διακριτό» σήμα της χώρας προέλευσης των προϊόντων και όχι για το αυτό σήμα της χώρας προορισμού.¹⁹³ Έτσι, ο κανόνας της «διπλής ταύτισης» βρίσκει έρεισμα και εφαρμογή και στο φαινόμενο των παράλληλων εισαγωγών, όπως προκύπτει και από την απόφαση *Silhouette*,¹⁹⁴ του

¹⁸⁹ ΔΕΚ, 20.3.03, C-291/00, LTJ Diffusion SA κατά Sadas Vertbaudet SA

¹⁹⁰ ΔΕΚ, 12.11.02, C-206/01, Arsenal Football Club plc κατά Matthew Reed

¹⁹¹ ΔΕΚ, 25.01.07, C-48/05, Opel κατά Autec

¹⁹² Χρ. Χρυσάνθης, *Το νέο δίκαιο των εμπορικών σημάτων* (Ν. 4679/2020), Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 57

¹⁹³ Χρ. Χρυσάνθης, *Ανάλωση Δικαιωμάτων Διανοητικής Ιδιοκτησίας και Παράλληλες Εισαγωγές*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σελ. 93-94

¹⁹⁴ ΔΕΚ, 16.7.98, C-355/96, Silhouette International Schmied κατά Hartlauer Handelsgesellschaft

Δικαστηρίου, όπου έκρινε ότι η απαγόρευση των παράλληλων εισαγωγών, δύναται να στηριχθεί στο άρθρο 5 παρ. 1 της τότε, ισχύουσας Οδηγίας (ΕΕ) 2008/95.¹⁹⁵

2. Η Ανασυσκευασία

Η προαναφερθείσα συνθήκη της «διπλής ταύτισης» συχνά απαντάται και σε περιπτώσεις ανασυσκευασίας παράλληλων εισαγόμενων προϊόντων. Στην περίπτωση της ανασυσκευασίας, μολονότι υπάρχει επέμβαση στο σήμα, δεν θεμελιώνεται διατάραξη των λειτουργιών του σήματος.¹⁹⁶

Αναλυτικότερα, σε πληθώρα περιπτώσεων, είτε λόγω του διαφορετικού νομοθετικού πλαισίου της χώρας προέλευσης από αυτό της χώρας εισαγωγής είτε λόγω της οικονομικής ωφέλειας στην οποία αποσκοπεί ο ανεξάρτητος έμπορος, η παράλληλη εισαγωγή καθίσταται αδύνατη ή οικονομικά ατελέσφορη, αντίστοιχα.¹⁹⁷ Επί παραδείγματι, οι εθνικοί κανόνες μπορεί να επιβάλλουν την αναγραφή ορισμένων πληροφοριών στην επιφάνεια της συσκευασίας ή να απαγορεύουν τη χρήση ορισμένων λέξεων και φράσεων. Ακόμη, το νομικό πλαίσιο ενδέχεται να απαιτεί τη χρήση της εκάστοτε εθνικής γλώσσας της χώρας προορισμού των προϊόντων ή και να υπαγορεύει ορισμένο μέγεθος για τη συσκευασία. Σε άλλες περιπτώσεις, η ανασυσκευασία μπορεί να μην είναι υποχρεωτική, αλλά μπορεί να είναι επιθυμητή. Δεν είναι άλλωστε, σπάνιο το φαινόμενο καχυποψίας των καταναλωτών απέναντι σε συσκευασίες προϊόντων που φέρουν ξενόγλωσσες ετικέτες σε τέτοιο βαθμό, ώστε να είναι απρόθυμοι να τα αγοράσουν. Τέλος, πολλές φορές ο ίδιος ο παράλληλος εισαγωγέας επιθυμεί την αφαίρεση κωδικών ή ενδείξεων που υποδεικνύουν την πηγή προέλευσης του προϊόντος, ούτως ώστε να μην δύναται ο σηματούχος να διακόψει την προμήθεια των συγκεκριμένων προϊόντων και ωσαύτως να παύσει την παράλληλη εισαγωγή τους.¹⁹⁸

Οι περισσότερες περιπτώσεις ανασυσκευασίας, οι οποίες έχουν σταθεί αφορμή για την εξέταση των σχετικών ζητημάτων, αφορούσαν φαρμακευτικά προϊόντα. Τούτο εξηγείται διότι στην περίπτωση των φαρμακευτικών προϊόντων εντοπίζονται μεγάλες αποκλίσεις στην τιμολόγηση. Οι αποκλίσεις αυτές δε, οφείλονται σε μεγάλο βαθμό σε κρατικές παρεμβάσεις και όχι στους ίδιους τους παραγωγούς.¹⁹⁹ Σε κάθε περίπτωση, η φύση και η ιδιαιτερότητα των προϊόντων θα μπορούσε ενδεχομένως να προταθεί από τις φαρμακευτικές εταιρείες ως επιχείρημα δικαιολόγησης ορισμένων περιορισμών στην ανασυσκευασία.²⁰⁰

Το φαινόμενο της ανασυσκευασίας είναι δυνατό να ιδωθεί μέσα από δύο νομικές μεθόδους. Η πρώτη είναι αυτή της «διπλής ταύτισης», όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, αφού οιαδήποτε επέμβαση στη συσκευασία του προϊόντος ισοδυναμεί με προσβολή, ανήκουσα, μάλιστα, στον σκληρό

---

¹⁹⁵ Οδηγία (ΕΕ) 2008/95, άρθρο 5 παρ. 1 «Δικαιώματα που παρέχει το σήμα: 1. Το καταχωρισμένο σήμα παρέχει στο δικαιούχο αποκλειστικό δικαίωμα. Ο δικαιούχος δικαιούται να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές, χωρίς τη συγκατάθεσή του: α) σημείο ταυτόσημο με το σήμα για προϊόντα ή υπηρεσίες ταυτόσημες με εκείνες για τις οποίες το σήμα έχει καταχωριστεί β) σημείο για το οποίο, λόγω του ταυτόσημου ή της ομοιότητάς του με το σήμα και του ταυτόσημου ή της ομοιότητας των προϊόντων ή των υπηρεσιών που καλύπτονται από το σήμα και το σημείο, υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης του κοινού· ο κίνδυνος σύγχυσης συμπεριλαμβάνει τον κίνδυνο συσχέτισης του σημείου με το σήμα.»

¹⁹⁶ Χρ. Χρυσάνθης, *Το νέο δίκαιο των εμπορικών σημάτων* (Ν. 4679/2020), Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 57

¹⁹⁷ Λ. Γρηγοριάδης, ό.π., σελ. 353

¹⁹⁸ C. Stothers, ό.π., σελ. 75

¹⁹⁹ P. Koutrakos, In Search of a Common Vocabulary in Free Movement of Goods: The Examples of Repackaging Pharmaceuticals, *European Law Review*, (28), 2003, σελ. 55

²⁰⁰ H. Armengod, L. Melusine Baudenbacher, The Repackaging of Pharmaceutical Products and Parallel Trade in the EU, *Informa UK Ltd*, 2009, σελ. 783-786

πυρήνα του δικαιώματος. Η δεύτερη προσέγγιση, η οποία έχει υιοθετηθεί από το Δικαστήριο, σχετίζεται με τις λειτουργίες του σήματος, και ιδίως τις λειτουργίες προέλευσης και εγγύησης της ποιότητας, και κατά πόσον αυτές διαταράσσονται από την ανασυσκευασία του προϊόντος.²⁰¹

Ως ανασυσκευασία, νοούνται ποικίλες περιπτώσεις που εμφανίζονται καθημερινά στην εμπορική πρακτική.²⁰² Ωστόσο, οι συνηθέστερες από αυτές αφορούν «α) στην αντικατάσταση της (εσωτερικής ή εξωτερικής) συσκευασίας του προϊόντος «*repackaging*», β) στη μεταβολή της εμφάνισης ή του περιεχομένου της εξωτερικής συσκευασίας του προϊόντος με διατήρηση άθικτου του σήματός του, γ) στην αντικατάσταση της υπάρχουσας ή την προσθήκη νέας ετικέτας επί της συσκευασίας του προϊόντος, («*re-labeling*»), δ) στην προσθήκη νέου φυλλαδίου οδηγιών χρήσης ή ενημερωτικού φυλλαδίου στη συσκευασία του προϊόντος, ε) στην αντικατάσταση του πρόσθετου αντικειμένου που περιλαμβάνόταν στη συσκευασία του προϊόντος στ) στην αντικατάσταση του σήματος («*rebranding*») του προϊόντος, δηλαδή την αντικατάσταση του σήματος υπό το οποίο διατέθηκε το προϊόν στο εμπόριο με το σήμα που χρησιμοποιείται για την εξουσιοδοτημένη διάθεση του ίδιου προϊόντος στο κράτος μέλος εισαγωγής, ζ) στην προσθήκη σήματος επί του προϊόντος («*co-branding*»), η) στην αφαίρεση του σήματος υπό το οποίο διατέθηκε το προϊόν στο εμπόριο («*debranding*»), μέσω είτε της αντικατάστασης της (εσωτερικής ή εξωτερικής) συσκευασίας του είτε της προσθήκης νέας ετικέτας επί της (εσωτερικής ή εξωτερικής) συσκευασίας του προϊόντος».²⁰³

Μολονότι, η ανασυσκευασία αναντίρρητα εντάσσεται στις περιπτώσεις προσβολής του σήματος, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι κατ' εξαίρεση και πληρουμένων ορισμένων προϋποθέσεων, είναι δυνατόν να θεωρηθεί επιτρεπτή και αυτό με την επιφύλαξη ότι πρόκειται για νομίμως παράλληλα εισαγόμενα προϊόντα. Αντίθετη προσέγγιση δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι συνάδει με την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, αφού ο παράλληλος εισαγωγέας δεν θα ήταν σε θέση, λόγω νομικών κυρίως κωλυμάτων, να διαθέσει το επίμαχο προϊόν στο εκάστοτε κράτος-μέλος και ωσαύτως το καθεστώς της ενωσιακής ανάλωσης θα στερείτο αντικρίσματος.

Οι προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά, ώστε να καθιστούν την ανασυσκευασία του προϊόντος επιτρεπτή, συνοψίστηκαν από το Δικαστήριο στην απόφαση *Bristol Mayers Squibb*²⁰⁴ και επιβεβαιώθηκαν στις ακόλουθες αποφάσεις *Boehringer I* και *II*.²⁰⁵ Έτσι, η ανασυσκευασία είναι νόμιμη εφόσον:

ι) η απαγόρευση της από το δικαιούχο του σήματος θα συνέτεινε στην τεχνητή στεγανοποίηση των αγορών μεταξύ των κρατών-μελών. Η παράμετρος αυτή είχε ήδη εξεταστεί από το ΔΕΚ και στην υπόθεση *Hoffmann La Roche* κατά *Centrafarm*,²⁰⁶ αλλά στην υπόθεση *Bristol Mayers Squibb*, όπου μεταξύ άλλων διαπιστώθηκε ότι το κριτήριο αυτό ήταν αντικειμενικό, το Δικαστήριο επεσήμανε ότι στεγανοποίηση των αγορών θα υπάρχει κάθε φορά που ο σηματούχος επικαλείται το δικαίωμά του στο σήμα, δίχως αυτό να δικαιολογείται σύμφωνα με το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος.²⁰⁷ Κάτι τέτοιο είναι δυνατό να συμβαίνει σε περιπτώσεις όπου ο σηματούχος, μολονότι ο ίδιος διαθέτει το προϊόν σε διαφορετικές συσκευασίες στα διάφορα κράτη-μέλη, δεν

²⁰¹ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 145

²⁰² N. Gross & L. Harrold, Fighting for Pharmaceutical Profits: The Decision of the ECJ in *Boehringer Ingelheim v Swingward*, *European Intellectual Property Review*, 2002, σελ. 497

²⁰³ Λ. Γρηγοριάδης, ό.π., σελ. 355

²⁰⁴ ΔΕΚ, 11.7.96, C-427,429,436/93, *Bristol Mayers Squibb/Paranova*

²⁰⁵ ΔΕΚ, 23.4.02, C-143/00 και C-348/04, *Boehringer I* και *Boehringer II*

²⁰⁶ ΔΕΚ, 23.5.78, C-102/77, *Hoffmann La Roche* κατά *Centrafarm*

²⁰⁷ ΔΕΚ, 11.7.96, C-427,429,436/93, *Bristol Mayers Squibb/Paranova*, σκ. 57

επιτρέπει στον παράλληλο εισαγωγέα να προβεί στην αντίστοιχη απαιτούμενη ανασυσκευασία του προϊόντος.²⁰⁸

ii) αποδεικνύεται ότι η ανασυσκευασία δεν δύναται να επηρεάσει την αρχική κατάσταση του προϊόντος που περιέχεται στη συσκευασία. Όπως είχε γίνει δεκτό και στην απόφαση *Hoffmann La Roche* κατά *Centrafarm*, εάν δεν μεταβάλλονται η ποιότητα και η κατάσταση του προϊόντος, και εφόσον δεν διαψεύδεται η προσδοκία του καταναλωτικού κοινού σχετικά με τις ανωτέρω προδιαγραφές, τότε δεν διαταράσσονται οι λειτουργίες του σήματος. Εάν δε, η επέμβαση αφορά μόνο την εξωτερική και όχι την εσωτερική συσκευασία του προϊόντος, τότε γίνεται δεκτό ότι δεν γεννάται ζήτημα επίδρασης στο προϊόν. Αντίθετη είναι η περίπτωση της αποσυσκευασίας του προϊόντος, οπότε το προϊόν καταλήγει να πωληθεί χωρίς στεγανή συσκευασία ή σε κάποια πρόχειρη συσκευασία, οπότε και καταφάσκει επίδραση σε αυτό.²⁰⁹

iii) γίνεται σαφής αναφορά του ανασυσκευαστή και του παραγωγού επί της νέας συσκευασίας. Όσον αφορά την αναγραφή του ανασυσκευαστή, στην υπόθεση *Bristol-Myers Squibb* κατά *Paranova*, ο Γενικός Εισαγγελέας *Jacobs* πρότεινε ότι απαιτείτο η σχετική αναγραφή επί της συσκευασίας προκειμένου να αποφευχθεί η εντύπωση ότι «ο ιδιοκτήτης του σήματος ήταν υπεύθυνος για τη νέα συσκευασία και για τυχόν ελαττώματα σε αυτήν».²¹⁰ Το Δικαστήριο επιβεβαίωσε τη σκέψη του Γενικού Εισαγγελέα, και διαπίστωσε την αναγκαιότητα της ανωτέρω αναφοράς επί της συσκευασίας. Στην υπόθεση *Loendersloot* κατά *Ballantine*, το ΔΕΚ έκρινε ότι η ανωτέρω απαίτηση σχετίζεται με την ιδιαίτερη φύση των φαρμακευτικών προϊόντων και δεν είναι αναγκαία σε σχέση με την ανασυσκευασία φιαλών ούισκι.²¹¹ Στην *Bristol-Myers Squibb* κατά *Paranova*, κρίθηκε ακόμη, ότι αναγκαία είναι και η αναφορά του παραγωγού επί της εξωτερικής συσκευασίας «δεδομένου ότι ο παρασκευαστής μπορεί να έχει πράγματι συμφέρον να μην δημιουργηθεί στον καταναλωτή ή τον τελικό χρήστη η εντύπωση ότι ο εισαγωγέας είναι ο δικαιούχος του σήματος και ότι το προϊόν έχει παρασκευασθεί υπό τον έλεγχο του», αποσκοπώντας έτσι, στην προστασία της λειτουργίας προέλευσης του σήματος.

iv) η παρουσίαση του επανασυσκευασμένου προϊόντος δεν μπορεί να βλάψει την φήμη του σήματος ή τη φήμη του σηματούχου. Στην υπόθεση *Hoffmann-La Roche* κατά *Centrafarm*,²¹² δεν έγινε αναφορά στην εξωτερική παρουσίαση της συσκευασίας. Ωστόσο, στην υπόθεση *Bristol-Myers Squibb* κατά *Paranova*, το ΔΕΚ επέκτεινε τα δικαιώματα του σηματούχου εκτιμώντας ότι «ο δικαιούχος του σήματος έχει έννομο συμφέρον, αναγόμενο στο ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος επί του σήματος, να μπορεί να αντιταχθεί στην εμπορία του προϊόντος» σε περιπτώσεις όπου «η φήμη του σήματος, και συνεπώς του σηματούχου, ενδέχεται να βλάπτεται λόγω της ακατάλληλης παρουσίασης του επανασυσκευασμένου προϊόντος». Το Δικαστήριο σημείωσε ακόμη, ότι η φήμη του σήματος δεν βλάπτεται μόνο όταν η συσκευασία του προϊόντος είναι ευτελής, ανεπαρκής, ελαττωματική ή πρόχειρη, καθώς η απαρίθμηση αυτή ήταν απλώς ενδεικτική. Αντίθετα, η φήμη είναι δυνατό να προσβληθεί όταν θίγεται η σοβαρή και ποιοτική εικόνα του σήματος αλλά και η εμπιστοσύνη του καταναλωτικού κοινού. Ως εκ τούτου, εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να εκτιμήσουν, εάν η παρουσίαση του επανασυσκευασμένου προϊόντος ενδέχεται να βλάψει τη φήμη του σήματος, λαμβάνοντας υπόψη «τη φύση του προϊόντος και την αγορά για

²⁰⁸ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 156

²⁰⁹ *Ibid*, σελ. 163

²¹⁰ Εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα *Jacobs* στην υπόθεση C-427,429,436/93, *Bristol Mayers Squibb/Paranova*, παρ. 88

²¹¹ ΔΕΚ, 11.11.97, C-349/95, *Frits Loendersloot v George Ballantine & Son, C. Stothers*, ό.π., σελ. 103

²¹² ΔΕΚ, 23.5.78, C-102/77, *Hoffmann La Roche κατά Centrafarm*

την οποία προορίζεται».²¹³ Επί παραδείγματι, η πιθανότητα προσβολής της φήμης του σήματος είναι μεγαλύτερη στα προϊόντα πολυτελείας και γοήτρου, όπως τα αρώματα και τα καλλυντικά απ' ό,τι στα προϊόντα μαζικής κυκλοφορίας.²¹⁴

ν) ο εισαγωγέας έχει προηγουμένως ειδοποιήσει τον σηματούχο και του έχει παραδώσει, κατόπιν σχετικού αιτήματος, δείγμα του επανασυσκευασμένου προϊόντος. Το ΔΕΚ στην υπόθεση *Bristol-Myers Squibb κατά Paranova*, απεφάνθη ότι ο παράλληλος εισαγωγέας οφείλει να ειδοποιήσει *a priori* τον σηματούχο σχετικά με την επικείμενη ανασυσκευασία του προϊόντος, προκειμένου ο δικαιούχος του σήματος να έχει τη δυνατότητα να προστατευθεί από μία ενδεχόμενη παραποίησή του. Την ίδια γνώμη, παρά την αντίθετη εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα, υιοθέτησε το Δικαστήριο και στην υπόθεση *Loendersloot κατά Ballantine*, και έκρινε ότι αντίστοιχη ειδοποίηση πρέπει να δοθεί στον σηματούχο και στην περίπτωση ανασυσκευασίας φιαλών ούισκι, αποβλέποντας στη διαφύλαξη των συμφερόντων του.²¹⁵ Επιπλέον, αντίστοιχη πρόβλεψη έκανε το ΔΕΚ στην *Bristol-Myers Squibb κατά Paranova*, σχετικά με την προμήθεια, του σηματούχου «κατόπιν αιτήματός του», δείγματος του ανασυσκευασμένου προϊόντος πριν αυτό διατεθεί, προκειμένου εκείνος να προβεί σε έλεγχο της ανασυσκευασίας, να διαπιστώσει εάν επηρεάζεται άμεσα ή έμμεσα η αρχική κατάσταση του προϊόντος και να εξετάσει εάν η παρουσίαση της συσκευασίας δύναται να βλάψει τη φήμη του σήματος. Ωστόσο, στην υπόθεση *Loendersloot κατά Ballantine*, το ΔΕΚ έκρινε ότι η εν λόγω απαίτηση σχετίζεται με την ιδιαίτερη φύση των φαρμακευτικών προϊόντων και ότι σε σχέση με την ανασυσκευασία οινοπνευματωδών ποτών «τα συμφέροντα του δικαιούχου του σήματος, ιδίως δε το συμφέρον του να μπορεί να πατάσει την παραποίηση, λαμβάνονται επαρκώς υπόψη αν ο προβαίνων στην επικόλληση νέων ετικετών ειδοποιεί τον δικαιούχο πριν από τη διάθεση προς πώληση των προϊόντων επί των οποίων έχουν επικολληθεί νέες ετικέτες».²¹⁶ Επομένως, σε τέτοιες περιπτώσεις δεν θα υπήρχε ανάγκη να δοθεί δείγμα. Τούτη η προσέγγιση ενδεχομένως να υποδηλώνει ότι η πρώτη απαίτηση οφείλεται περισσότερο στην ανάγκη αποτροπής της παραποίησης, ενώ η δεύτερη απαίτηση σχετίζεται περισσότερο με κινδύνους για την υγεία.²¹⁷

Εντούτοις, σημαντική ήταν η στροφή του Δικαστηρίου, στην πιο πρόσφατη απόφασή Του, στην υπόθεση *Junek Europ-Vertrieb κατά Lohmann & Rauscher International*,²¹⁸ η οποία αφορούσε ιατροφαρμακευτικά προϊόντα. Στην εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο διευκρίνισε την έννοια της ανασυσκευασίας και έκρινε το επιτρεπτό της ανασυσκευασίας παρά την έλλειψη ειδοποίησης και επίδειξης δείγματος στο σηματούχο. Τούτο, προέκυψε καθώς το ΔΕΕ έκρινε ότι η απλή προσθήκη μιας μικρής ετικέτας που περιέχει τα στοιχεία επικοινωνίας του εισαγωγέα, αφήνοντας όμως κατά τα άλλα, ανέπαφη τη συσκευασία τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά, δεν συνιστά «ανασυσκευασία».²¹⁹ Επεσήμανε μάλιστα, ότι μια τέτοια πράξη δεν δύναται να επηρεάσει την λειτουργία του σήματος, ήτοι την λειτουργία προέλευσης και την εγγυητική λειτουργία. Κατά

²¹³ ΔΕΚ, 11.7.96, C-427,429,436/93, *Bristol Mayers Squibb/Paranova*, σκ. 75

²¹⁴ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 166

²¹⁵ ΔΕΚ, 11.11.97, C-349/95, *Frits Loendersloot v George Ballantine*, σκ. 50

²¹⁶ *Ibid*, σκ. 49

²¹⁷ C. Stothers, ό.π., σελ. 113

²¹⁸ ΔΕΕ, 17.5.18, C-642/16, *Junek Europ-Vertrieb GmbH κατά Lohmann & Rauscher International GmbH & Co. KG*

²¹⁹ *Ibid*, σκ. 35: «ο παράλληλος εισαγωγέας περιορίστηκε στην επικόλληση μιας πρόσθετης ετικέτας σε μη τυπωμένο τμήμα της αρχικής συσκευασίας του επίμαχου ιατροτεχνολογικού προϊόντος, η οποία κατά τα λοιπά δεν είχε ανοιχθεί. Αφετέρου, η ετικέτα αυτή είναι μικρού μεγέθους και οι μόνες πληροφορίες που περιλαμβάνει είναι η επωνυμία του παράλληλου εισαγωγέα, καθώς και η διεύθυνσή του και ο αριθμός τηλεφώνου του, ένας γραμμωτός κώδικας και ένας γενικός αριθμός φαρμάκου που χρησιμοποιείται για την οργάνωση της κυκλοφορίας των προϊόντων σε συντονισμό με τα φαρμακεία.»

συνέπεια, έκρινε ότι η ενάγουσα εταιρεία δεν είχε τη δυνατότητα να αντιταχθεί στην περαιτέρω διάθεση του προϊόντος.

Αναφορικά με το βάρος απόδειξης των σχετικών προϋποθέσεων, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο παράλληλος εισαγωγέας είναι αυτός που φέρει την ευθύνη να αποδείξει την συνδρομή τους και ωσαύτως το επιτρεπτό της ανασυσκευασίας του προϊόντος. Τούτο εξηγείται αν αναλογιστεί κανείς ότι η ανασυσκευασία ισοδυναμεί με προσβολή του δικαιώματος στο σήμα και συνεπώς μόνο υπό προϋποθέσεις δύναται να κριθεί επιτρεπτή. Πρέπει βέβαια, να σημειωθεί ότι και το βάρος απόδειξης δεν συνιστά ζήτημα που εναπόκειται στην κρίση των εθνικών δικαστηρίων να προσδιορίσουν. Μολαταύτα, το δικονομικό δίκαιο έκαστου κράτους είναι το μόνο αρμόδιο να ορίσει τα μέσα και τον τρόπο απόδειξης των ανωτέρω ισχυρισμών.²²⁰

Σύμφωνα με τα ως άνω διαλαμβανόμενα, καθίσταται σαφής η αυστηρή στάση του Δικαστηρίου απέναντι στους παράλληλους εισαγωγείς, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με το βάρος απόδειξης, καλούμενοι να εισφέρουν όλα τα αναγκαία αποδεικτικά στοιχεία, ώστε να κριθεί επιτρεπτή η ανασυσκευασία των προϊόντων. Στην απόφαση *Junek Europ-Vertrieb* κατά *Lohmann & Rauscher International*, το ΔΕΕ επανεστίασε την προσοχή του στο μείζον ζήτημα της διατάραξης των λειτουργιών του σήματος και αποφόρτισε σε ένα βαθμό τους παράλληλους εισαγωγείς από το βάρος των προϋποθέσεων που καλούνται να πληρώσουν για τη διενέργεια της ανασυσκευασίας, όταν κρίνεται ότι δεν θίγεται ο πυρήνας του δικαιώματος και οι ως άνω λειτουργίες του. Μολονότι, στην εν λόγω περίπτωση τα πραγματικά περιστατικά ήταν πολύ συγκεκριμένα, μπορεί να ειπωθεί ότι με την απόφαση αυτή, το ΔΕΕ έθεσε ένα όριο σχετικά με το ποιες ενέργειες δεν συνιστούν ανασυσκευασία προϊόντων εν αντιθέσει με την *Bristol-Myers Squibb* και *Boehringer Ingelheim*, όπου είχαν καθοριστεί εκείνες που συνιστούν ανασυσκευασία του προϊόντος.

3. Η Εύλογη αιτία

Ακόμη και όταν έχει υπάρξει διάθεση των προϊόντων εντός του ΕΟΧ και έχει δοθεί σχετική συγκατάθεση και ωσαύτως έχει επέλθει ανάλωση του δικαιώματος, ο δικαιούχος του σήματος δύναται να επιχειρήσει να παύσει τις παράλληλες εισαγωγές, εάν επικαλεστεί ότι υπάρχει εύλογη αιτία προς τούτο. Τίθεται το σχετικό ερώτημα λοιπόν: τί συνιστά εύλογη αιτία; «Εύλογη αιτία», η οποία δικαιολογεί την άρση της ανάλωσης του σήματος, συνιστά η αλλοίωση ή η μεταβολή της κατάστασης των παράλληλα εισαγόμενων προϊόντων εν γένει και η χρήση του σήματος από τον παράλληλο εισαγωγέα με τέτοιο τρόπο, ώστε να βλάπτεται ή να δημιουργείται κίνδυνος βλάβης της φήμης του σήματος ή αθέμιτη εκμετάλλευσή της.²²¹

Το ΔΕΚ αποσαφήνισε ήδη σε πολλές Του αποφάσεις την έννοια της «εύλογης αιτίας».²²² Στον ελληνικό νόμο δε, όπως και στην ενωσιακή Οδηγία (άρθρο 15§2 Οδηγίας 2436/2015), γίνεται μία ενδεικτική αλλά όχι αποκλειστική αναφορά σχετικά με το τί συνιστά εύλογη αιτία. Αναλυτικότερα, προβλέπεται ρητά στην παράγραφο 2 του άρθρου 13 ότι «*Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται αν ο δικαιούχος έχει εύλογη αιτία (legitimate reasons, motif légitimes, berechtigte Gründe) να αντιταχθεί στη μεταγενέστερη εμπορική εκμετάλλευση των προϊόντων, ιδίως, όταν η κατάσταση των προϊόντων μεταβάλλεται ή αλλοιώνεται μετά τη διάθεσή τους στο εμπόριο.*»

²²⁰ Ε.Ι. Κινινή, *Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου*, 2008, σελ. 179, παρατηρήσεις επί της Απόφαση C-348/04, *Boehringer Ingelheim* κατά *Swingward* (*Boehringer II*), με παραπομπή στις προτάσεις της Γενικής Εισαγγελέως Ε. Sharpston, σκ.83.

²²¹ Λ. Γρηγοριάδης, ό.π., σελ. 85

²²² I. Calboli & Jane C. Ginsburg, *The Cambridge Handbook of International and Comparative Trademark Law*, Cambridge University Press, 2020, σελ. 595

3.1. Αλλοίωση ή Μεταβολή

Ο πρώτος «νόμιμος λόγος», βάσει του οποίου ο σηματούχος δύναται να αντιταχθεί στην μεταγενέστερη εμπορική εκμετάλλευση των προϊόντων του, αφορά την περίπτωση της αλλοίωσης ή γενικότερα της μεταβολής των σηματοδοτημένων προϊόντων. Η νομική βάση αυτή προκύπτει, άλλωστε, ρητώς και από την ίδια την ανωτέρω παρατεθείσα διάταξη. Ως μεταβολή ή αλλοίωση του προϊόντος νοείται εκείνη που επηρεάζει την αρχική του ταυτότητα, απομακρύνοντάς το από το γνήσιο, αφορώσα είτε το ίδιο το προϊόν είτε τη συσκευασία του.²²³ Η σκέψη αυτή δε, γινόταν δεκτή *ab aeterno* από τη νομολογία του Γερμανικού Ακυρωτικού.²²⁴

Αναφορικά με το εννοιολογικό περιεχόμενο των όρων «μεταβολή» και «αλλοίωση» υφίσταται διχογνωμία αναφορικά με το εάν οι έννοιες πρέπει να διαχωρισθούν ή να χρησιμοποιηθούν συμπληρωματικά η μία της άλλης. Αναλυτικότερα, με τον όρο «μεταβολή της κατάστασης» ενός προϊόντος νοείται κάθε αλλαγή στην ιδιοσυστασία, στην ποσότητα ή στη μορφή του προϊόντος, αλλά και κάθε πράξη που οδηγεί στην αλλαγή της ταυτότητας του προϊόντος. Με τον όρο «αλλοίωση της κατάστασης» ενός προϊόντος νοείται μόνο η επί τα χείρω μεταβολή της κατάστασης, στην οποία διατέθηκε στο εμπόριο το προϊόν για πρώτη φορά.²²⁵ Προκρίνεται, μάλλον, η προσέγγιση της συμπληρωματικότητας των εννοιών, και μάλιστα με το σκεπτικό ότι η έννοια της «αλλοίωσης» συνιστά ειδικότερη της «μεταβολής». Σε κάθε περίπτωση, η διχογνωμία αυτή δεν φαίνεται να έχει κάποιο πρακτικό αντίκρυσμα, αφού σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο σηματούχος δύναται να εναντιωθεί στην περαιτέρω διάθεση των προϊόντων του, εφόσον το παράλληλα εισαγόμενο προϊόν υπέστη οιαδήποτε μεταβολή.

3.2. Ποιοτική διαφοροποίηση

Άλλη μία περίπτωση που εντάσσεται στην έννοια της εύλογης αιτίας την οποία μπορεί να αντιτείνει ο σηματούχος, προκειμένου να αναστείλει την περαιτέρω διάθεση των προϊόντων του, είναι όταν τα παράλληλα εισαγόμενα προϊόντα είναι ποιοτικά διαφοροποιημένα από αυτά που διαθέτει ο ίδιος στην εγχώρια αγορά. Ήδη, στην αρχή της παρούσας εργασίας, έγινε λόγος για «πλήρως ή ουσιωδώς ταυτόσημα προϊόντα». Στο πλαίσιο αυτό, ο σηματούχος έχει επιλέξει τα προϊόντα του να μην είναι πλήρως ταυτόσημα σε όλες τις εθνικές αγορές που τα διαθέτει. Πλήθος προϊόντων διαφοροποιούνται ποιοτικά ανάλογα με την αγορά για την οποία προορίζονται. Τούτο μπορεί να είναι απόρροια της χρήσης φθηνότερων πρώτων υλών επιτρέποντας έτσι την πώληση σε χαμηλότερη τιμή σε μια χώρα ή απλώς της χρήσης τοπικών πρώτων υλών που έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά. Εναλλακτικά, μπορεί να οφείλεται στις διαφορετικές προτιμήσεις του καταναλωτικού κοινού αλλά και στις μεταβαλλόμενες κλιματολογικές συνθήκες ή σε διαφορές της θερμοκρασίας.²²⁶ Έτσι, συνηθέστερο είναι το φαινόμενο αυτό όταν πρόκειται για τρόφιμα, αρώματα αλλά και φωτογραφικά φιλμ, τα οποία είναι επιρρεπή σε μεταβολές της σύστασής τους λόγω των κλιματολογικών συνθηκών και της θερμοκρασίας, οπότε οι ποιοτικές διαφορές που εντοπίζονται σε αυτά, συχνά ανάγονται σε λόγους ασφάλειας των ίδιων των προϊόντων.²²⁷ Στις Η.Π.Α., στις περιπτώσεις που τα προϊόντα που διαθέτει ο σηματούχος και το εξουσιοδοτημένο δίκτυο διανομής του διαφέρουν ουσιωδώς (*materially different*) από τα

²²³ Β. Αντωνόπουλος, *Βιομηχανική Ιδιοκτησία*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2005, σελ.481

²²⁴ Λ. Γρηγοριάδης, *ό.π.*, σελ. 85

²²⁵ *Ibid*, σελ. 353

²²⁶ C. Stothers, *ό.π.*, σελ. 118

²²⁷ Χρ. Χρυσάνθης, *ό.π.*, σελ 122

παράλληλα εισαγόμενα, τότε επέρχεται άρση της ανάλωσης του δικαιώματος.²²⁸²²⁹ Εναπόκειται δε, στην κρίση του Δικαστηρίου να ερμηνεύσει τί συνεπάγεται ουσιώδης διαφοροποίηση, η οποία πρέπει, μάλιστα, να αφορά τα χαρακτηριστικά του προϊόντος αυτού καθαυτού και όχι τον τρόπο διανομής του από τους παράλληλους εισαγωγείς.²³⁰

Στην ελληνική νομολογία, άξιες αναφοράς είναι η απόφαση με αριθμό 8031/2005 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης²³¹ και η απόφαση με αριθμό 1735/2012 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πειραιά, οι οποίες αφορούν την εισαγωγή στην Ελλάδα προϊόντων καφέ, των οποίων τα ειδικά χαρακτηριστικά διέφεραν από εκείνα του προϊόντος που προόριζε η σηματούχος να διαθέσει στην ελληνική αγορά. Στις εν λόγω αποφάσεις, το δικαστήριο έκρινε ότι λόγω των ποιοτικών διαφορών των παραλλήλως εισαγόμενων προϊόντων διαταρασσόταν η λειτουργία εγγύησης της ποιοτικής ταυτότητας του προϊόντος,²³² ήτοι της εγγύησης ορισμένης ποιότητας των προϊόντων ή των υπηρεσιών με το σήμα του δικαιούχου.²³³

Στενά συνδεδεμένη με την περίπτωση της ποιοτικής διαφοροποίησης των προϊόντων, είναι και αυτή της μεταβίβασης του σήματος σε τρίτη ανεξάρτητη επιχείρηση. Δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο, όπου το ίδιο σήμα έχει μεταβιβαστεί σε ορισμένες χώρες σε τρίτες ανεξάρτητες επιχειρήσεις. Λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της εδαφικότητας του δικαιώματος, είναι δεδομένο ότι το σήμα έκαστης εθνικής αγοράς είναι διακριτό και καθ' όμοιο τρόπο διακριτές είναι και οι λειτουργίες του δικαιώματος. Σαφώς, λοιπόν, οι παράλληλες εισαγωγές προϊόντων με το ίδιο σήμα, το οποίο όμως δεν προέρχεται από την ίδια επιχείρηση προσβάλλουν τόσο την λειτουργία προέλευσης του σήματος όσο και τη λειτουργία εγγύησης της ποιότητας. Στην περίπτωση αυτή, και εφόσον η τρίτη επιχείρηση είναι ανεξάρτητη, μη συνδεδεμένη οικονομικά με την δικαιούχο στην χώρα προορισμού των παράλληλων εισαγωγών, δεν μπορεί να καταφαθεί ανάλωση του δικαιώματος στο σήμα, ελλείπουσας αφενός της σχετικής συγκατάθεσης και αφετέρου της ταυτότητας του σηματούχου και των προϊόντων.²³⁴

3.3. Η προσβολή της διαφημιστικής λειτουργίας

Ένας ακόμη λόγος που μπορεί να θεμελιώσει άρση της ανάλωσης του δικαιώματος, είναι αυτός της προσβολής της διαφημιστικής λειτουργίας του σήματος (*investment function* ή *advertising function*). Ως διαφημιστική λειτουργία του σήματος δε, νοείται η δυνατότητά του να καθίσταται σύμβολο μιας επιχείρησης και φορέας φήμης για τον καταναλωτή μέσω της χρήσης του στη διαφήμιση.²³⁵

Σε πολλές περιπτώσεις παράλληλων εισαγωγών ανακύπτει συχνά ζήτημα σχετικά με τη νομιμότητα της χρήσης του σήματος στην οποία προβαίνουν οι παράλληλοι εισαγωγείς,

²²⁸ C. Stothers, ό.π., σελ. 118

²²⁹ Βλ. Societe Des Produits Nestle, S.A. v. Casa Helvetia, Inc., 982 F.2d 633 (1 st Cir. 1992)

²³⁰ Polymer Technology Corp. v. Mimran, 37 F.3d 74 (2d Cir. 1994)

²³¹ ΜονΠρωτΘεσ 8031/2005, *ΕΕμπΔ* 2005, 390, 398, με παρατ. Α. Μικρούλεα, Βλ. διατακτικό απόφασης όπου αναφερόταν ότι: «..από το προαναφερόμενο αποδεικτικό υλικό, πιθανολογήθηκε ότι, η εισαγωγή και διάθεση στην Ελλάδα από μέρος της καθ' ης, του πιο πάνω προϊόντος, έχει σαν αποτέλεσμα να προσβάλλεται η εγγυητική λειτουργία του σήματος για το λόγο ότι, οι Έλληνες καταναλωτές που το δοκιμάζουν το βρίσκουν διαφορετικό στη γεύση, το άρωμα και την ποιότητα, από το αντίστοιχο Ελληνικό και δυσανασχετούν, έτσι δε νοθεύεται η ποιοτική ταυτότητα του προϊόντος...»

²³² ΠολΠρωτΠειρ 1735/2012, *ΔΕΕ*, 2012, 750

²³³ Α. Μικρούλεα, *Επισκόπηση Εμπορικού δικαίου*, 2005, σελ. 399, παρατηρήσεις επί της απόφασης 8031/2005 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης

²³⁴ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 126

²³⁵ Β. Αντωνόπουλος, ό.π., σελ. 370 - 372

προκειμένου να διαφημίσουν ότι διαθέτουν προς πώληση τα προϊόντα με το εν λόγω σήμα.²³⁶ Οι σηματούχοι αποπειράθηκαν αρχικά να αποκλείσουν την δυνατότητα διαφήμισης των παράλληλων εισαγόμενων προϊόντων, στηριζόμενοι στο γεγονός ότι σύμφωνα με τη νομική διάταξη, επιτρεπτή ήταν η εισαγωγή και η διάθεση των προϊόντων, δίχως να γίνεται ρητή αναφορά στη διαφημιστική χρήση του σήματος, ενώ η χρήση από τους παράλληλους εισαγωγείς υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο και θίγει το κύρος και το γόητρο του σήματος. Το φαινόμενο αυτό απαντάται κυρίως σε περιπτώσεις που τα επίμαχα αγαθά είναι προϊόντα πολυτελείας.²³⁷

Εντούτοις, το Δικαστήριο έκρινε ότι σε περιπτώσεις νόμιμων παράλληλων εισαγωγών και επελθούσης της ανάλωσης του σήματος, αναλώνονται όλες οι λειτουργίες του δικαιώματος, συμπεριλαμβανομένης και της διαφημιστικής. Άλλωστε, η δυνατότητα εισαγωγής και διάθεσης, χωρίς να επιτρέπεται η διαφήμιση του σήματος, καθιστά ατελέσφορη την επιχειρηματική προσπάθεια του παράλληλου εισαγωγέα και συναφώς οδηγεί σε συγκεκαλυμμένη στεγανοποίηση των αγορών. Ο σηματούχος έχει ωσαύτως εύλογη αιτία να αντισταχθεί στη χρήση του σήματος μόνο όταν, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων, συνάγεται προσβολή της φήμης του.

Αναλυτικότερα, στην υπόθεση *Parfums Christian Dior SA και Parfums Christian Dior BV κατά Evora BV*,²³⁸ το ΔΕΚ έκανε δεκτό ότι ο παράλληλος εισαγωγέας δύναται να χρησιμοποιήσει το σήμα προκειμένου να προωθήσει τα επίμαχα προϊόντα, εκτός αν αποδειχθεί ότι, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών σε κάθε περίπτωση περιστάσεων, η χρησιμοποίηση του σήματος για τον σκοπό αυτό βλάπτει σοβαρά τη φήμη του σήματος. Στην αυτή απόφαση, μάλιστα, ο Γενικός Εισαγγελέας *Jacobs* είχε επισημάνει ότι «οι δικαιούχοι σήματος δεν πρέπει κατά γενικό κανόνα, να έχουν δικαίωμα να αντιτάσσονται στην ευπόληπτη διαφήμιση από ευπόληπτους εμπόρους, έστω κι αν μπορεί να αποδειχθεί ότι υπάρχει κάποια προσβολή της εικόνας του προϊόντος ως είδους πολυτελείας λόγω του ότι η διαφήμιση αυτή είναι κατώτερης ποιότητας από τη διαφήμιση των εξουσιοδοτημένων διανομέων. Δεν μπορεί να απαιτείται από τους μεταπωλητές να τηρούν τις ίδιες προϋποθέσεις με τους εξουσιοδοτημένους διανομείς», θέτοντας έτσι ως μέτρο τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η διαφήμιση βλάπτει την εικόνα του προϊόντος, και όχι όταν πρόκειται για κατώτερης ποιοτικά διαφήμισης από αυτή που επιλέγει και επιβάλλει ο σηματούχος στο εξουσιοδοτημένο από εκείνον δίκτυο.²³⁹

Στην απόφαση *BMW*,²⁴⁰ το Δικαστήριο απεφάνθη ότι προσβολή του ειδικού αντικειμένου του σήματος, συνεπάγεται και η χρήση του σήματος που «δύναται να δημιουργήσει την εντύπωση ότι υπάρχει εμπορική σύνδεση μεταξύ του μεταπωλητή και του δικαιούχου του σήματος, και ιδίως ότι η επιχείρηση του μεταπωλητή συνδέεται με το δίκτυο διανομής του σηματούχου ή ότι υπάρχει ειδική σχέση μεταξύ των δύο επιχειρήσεων».²⁴¹ Τούτη η προσβολή θεμελιώνεται άλλωστε, επί τη βάση του κινδύνου συγχύσεως εν ευρεία εννοία, όταν υπονοείται κάποια εμπορική σχέση ή άλλη σχέση συνεργασίας του σηματούχου με τον μεταπωλητή.²⁴² Κατ' αυτόν τον τρόπο, το ΔΕΚ συμπεριέλαβε και την προστασία του σηματούχου από την ενδεχόμενη αθέμιτη εκμετάλλευση της

²³⁶ Δ. Τζουγανάτος, *Οι συμφωνίες αποκλειστικής και επιλεκτικής διανομής στο δίκαιο του ανταγωνισμού*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2001, σελ. 210-219

²³⁷ Χρ. Χρυσάνθης, *ό.π.*, σελ. 129

²³⁸ ΔΕΚ, 4.11.97, C-337/95, *Parfums Christian Dior SA και Parfums Christian Dior BV κατά Evora BV*

²³⁹ Εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα F.G. Jacobs στην υπόθεση C-337/95 *Dior κατά Evora*, σκ. 51

²⁴⁰ ΔΕΚ, 23.2.99, C-63/97, *Bayerische Motorenwerke AG (BMW) και BMW Nederland BV κατά Ronald Karel Deenik*

²⁴¹ *Ibid*, σκ. 51

²⁴² Η. Σουφλερός, Παράλληλο εμπόριο και δικαίωμα στο σήμα κατά την Οδηγία 89/104/EOK με αφορμή την απόφαση του ΔΕΚ της 23.2.1999 στην υπόθεση C-63/97, *BMW*, *ΕμπΔ*, 1999, σελ. 99, 431, 437

φήμης του σήματός του. Ωστόσο, στην ίδια απόφαση το Δικαστήριο σημείωσε ότι, εύλογη αιτία δεν συνιστά το απλό και μόνο γεγονός της αποκόμισης οφέλους από την εν λόγω χρήση του σήματος, αφού η διαφήμιση αυτή αποσκοπώντας στην πώληση των εμπορευμάτων είναι σωστή και θεμιτή, προσδίδοντας στη δραστηριότητα του μια ποιοτική λάμψη.

Τα εν λόγω συμπεράσματα του ΔΕΚ επιβεβαιώθηκαν και στην μεταγενέστερη απόφαση *Toshiba κατά Katun*,²⁴³ όπου κρίθηκε ότι η αναφορά του σήματος στο πλαίσιο της διαφήμισης δεν συνιστά αποκόμιση αθέμιτου οφέλους, υπό την προϋπόθεση ότι η αναφορά αυτή είναι αναγκαία για την αποτελεσματική διάθεση των προϊόντων και το καταναλωτικό κοινό δεν οδηγείται στην εντύπωση ύπαρξης εμπορικής σχέσης μεταξύ των δύο επιχειρήσεων. Σημειώνεται δε, ότι η απόφαση αυτή εισέφερε και ένα νέο κριτήριο για την αξιολόγηση της διαφημιστικής χρήσης του σήματος: αυτό της «αναγκαιότητας».²⁴⁴

Ωστόσο, το Δικαστήριο σε νεότερη απόφασή Του, στην υπόθεση *Copad/Dior*,²⁴⁵ τάχθηκε υπέρ μίας πιο ενισχυμένης προστασίας της φήμης του σήματος.²⁴⁶ Στην υπόθεση αυτή το Δικαστήριο έκρινε ότι στις περιπτώσεις προϊόντων πολυτελείας, όταν ο διανομέας που διαθέτει τα προϊόντα εντός ΕΟΧ παραβιάζει τους συμβατικούς όρους και πωλεί αυτά σε εκτός του επίσημου δικτύου εκπωτική αλυσίδα, πλήττει τη διαφημιστική λειτουργία του σήματος. Συνεπώς, και σε αυτές τις περιπτώσεις ο σηματούχος δύναται να αντιταχθεί στην περαιτέρω χρήση του σήματος από τρίτους έχοντας εύλογη αιτία προς τούτο, όταν ο τρόπος διάθεσης του προϊόντος δεν συνάδει με την εικόνα γοήτρου που θέλει να διασφαλίσει ο σηματούχος.

Η ελληνική νομολογία υπήρξε περισσότερο προστατευτική με την διαφημιστική χρήση του σήματος, διευρύνοντας αρκετά το εν λόγω πλαίσιο. Ωστόσο, υπήρχαν και αποφάσεις, οι οποίες δεν παρέκκλιναν των πορισμάτων του Δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, στην υπ' αριθμόν 699/2011 απόφασή του, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης απεφάνθη ότι ο σηματούχος δεν δύναται να αντιταχθεί, στην εκ μέρους του μεταπωλητή, χρήση του σήματος για τη διαφήμιση του προϊόντος, εκτός αν αποδειχθεί, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών σε κάθε περίπτωση περιστάσεων, ότι η χρησιμοποίηση του σήματος για το σκοπό αυτό θα μπορούσε να βλάψει τη φήμη του σήματος αυτού.²⁴⁷ Επιπλέον, το Εφετείο Θεσσαλονίκης έκρινε στην υπ' αριθμόν 855/2012 απόφασή του ότι προσβολή της διαφημιστικής λειτουργίας του σήματος δεν δύναται να θεμελιωθεί όταν τον ίδιο τρόπο διαφήμισης υιοθετεί και το εξουσιοδοτημένο δίκτυο διανομής του σηματούχου,²⁴⁸ ενώ επεσήμανε, σε αντίθεση με άλλες ημεδαπές αποφάσεις, ότι μόνη η τοποθέτηση παραλλήλως εισαγόμενων προϊόντων στην προθήκη του καταστήματος δεν δημιουργεί την πεπλανημένη εντύπωση σύνδεσης με το επίσημο δίκτυο.²⁴⁹

III. Παράλληλες εισαγωγές και δικαίωμα στην ευρεσιτεχνία

Το φαινόμενο των παράλληλων εισαγωγών εντοπίζεται συχνά σε προϊόντα που ενσωματώνουν δικαιώματα ευρεσιτεχνίας. Αναλυτικότερα, αντικείμενο του δικαίου ευρεσιτεχνίας είναι η προστασία των εφευρέσεων, ήτοι των τεχνικών επινοημάτων που πληρουμένων των

²⁴³ ΔΕΚ, 25.11.01, C-112/99, Toshiba Europe GmbH κατά Katun Germany GmbH

²⁴⁴ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 135

²⁴⁵ ΔΕΚ, 23.4.09, C-59/08, Copad SA κατά Christian Dior couture SA, Vincent Gladel, Société industrielle lingerie

²⁴⁶ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 310

²⁴⁷ ΠολΠρωτΘεσ 699/2011, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

²⁴⁸ ΕφΘεσ 855/2012 αδήμ.

²⁴⁹ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 143

προϋποθέσεων που θέτει ο νόμος, δύνανται να κατοχυρωθούν με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.²⁵⁰ Η προστασία, στην οποία αποβλέπει το κράτος, αφορά αφενός στην απαγόρευση ανάληψης ή απομίμησης της εφευρετικής ιδέας και αφετέρου στην εξασφάλιση της αποκλειστικής εκμετάλλευσής της.²⁵¹ Η δυνατότητα κατοχύρωσης του διπλώματος ευρεσιτεχνίας παρέχει στον δικαιούχο ένα νομικό μονοπώλιο δυνάμει του απόλυτου και αποκλειστικού χαρακτήρα του δικαιώματος, προσφέροντας κατ' αυτόν τον τρόπο το απαιτούμενο κίνητρο για την έρευνα, τις επενδύσεις και την καινοτομία και ωσαύτως την κοινωνική πρόοδο.²⁵²

Αναφορικά με το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, το ΔΕΚ είχε αναφέρει στην απόφασή Του, στην υπόθεση *Centrafarm κατά Sterling Drug*, ότι τούτο άπτεται της δυνατότητας οικονομικής ωφέλειας από την θέση των προϊόντων σε πρώτη κυκλοφορία. Πέραν όμως της αναφοράς αυτής, η κρατούσα στη θεωρία άποψη είναι αυτή της θεωρίας του κινήτρου, σύμφωνα με την οποία, τα οικονομικά κίνητρα, ήτοι τα αποκλειστικής φύσεως δικαιώματα εκμετάλλευσης της ευρεσιτεχνίας, χορηγούνται από την έννομη τάξη εν είδει χρηματοδότησης της εφευρετικής προσπάθειας, επ' ωφελεία της ενίσχυσης της επιστημονικής και τεχνικής προόδου.²⁵³ Με βάση τα ως άνω διαλαμβανόμενα, γίνεται κατανοητό ότι και η άποψη του ΔΕΚ προσανατολίζεται προς την θεωρία των κινήτρων, αφού και οι δύο απόψεις συντάσσονται ως προς τη μείζονα σημασία της οικονομικής ωφέλειας και της εξουσίας θέσης σε πρώτη κυκλοφορία. Αναφορικά με την ανάλωση του δικαιώματος στην ευρεσιτεχνία, δέον όπως επισημανθεί ότι αυτή δεν προβλέπεται ρητά σε κάποια νομοθετική διάταξη αλλά συνάγεται ερμηνευτικά. Η απουσία ρητής διάταξης οφείλεται εν πολλοίς, στο γεγονός ότι το δίκαιο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας δεν έχει ακόμη αποτελέσει αντικείμενο εναρμόνισης.²⁵⁴

Σημειώνεται δε, ότι οι περιπτώσεις που απασχόλησαν κυρίως τη νομολογία και το Δικαστήριο αφορούσαν φαρμακευτικά προϊόντα, τα οποία ενσωμάτωναν δικαίωμα στην ευρεσιτεχνία. Από τη σκοπιά της οικονομικής αξίας των φαρμακευτικών προϊόντων στο διεθνές εμπόριο, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας αποτελούν τη σημαντικότερη μορφή βιομηχανικής ιδιοκτησίας, καθώς επιτρέπουν στους κατόχους τους να χρεώνουν τιμές ουσιαστικά πολλαπλάσιες των τιμών των γενόσημων φαρμάκων.²⁵⁵ Από το 2015, τα συνολικά παγκόσμια έσοδα από τις πωλήσεις φαρμακευτικών προϊόντων υπερβαίνουν στις Η.Π.Α. το ένα τρισεκατομμύριο δολάρια. Τα γενόσημα φάρμακα δε, ευθύνονται περίπου για τα 300-350 δισεκατομμύρια δολάρια από το σύνολο αυτό. Ωστόσο, ο όγκος των γενόσημων φαρμάκων στο διεθνές εμπόριο υπερβαίνει κατά πολύ τον όγκο των κατοχυρωμένων με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας φαρμάκων. Οι συχνές διαμάχες σχετικά με τα φαρμακευτικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας αντικατοπτρίζει την τεράστια χρηματική τους αξία αλλά

---

²⁵⁰ Ν. Ρόκας, ό.π., σελ. 22

²⁵¹ *Ibid*

²⁵² Μ. Θ. Μαρίνος, *Δίκαιο Ευρεσιτεχνίας*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2013, σελ. 5-11

²⁵³ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 174

²⁵⁴ *Ibid*, σελ. 177

²⁵⁵ Τα γενόσημα φάρμακα (διεθνώς: «generics» ή «generic drugs») είναι «αντίγραφα» εγκεκριμένων, πρωτότυπων φαρμάκων που ήδη κυκλοφορούν στην αγορά και έχουν συγκρίσιμα έως ίδια χαρακτηριστικά με τα πρωτότυπα φάρμακα όσον αφορά στη δοσολογία, τρόπο χορήγησης, αποτελεσματικότητα, ασφάλεια και ποιότητα. Τα γενόσημα φάρμακα περιέχουν την ίδια δραστική φαρμακευτική ή συνδυασμό δραστικών ουσιών με τα πρωτότυπα φάρμακα και η τιμή τους είναι συνήθως πολύ χαμηλότερη σε σχέση με τις τιμές των προϊόντων αναφοράς. Μετά την λήξη της προστασίας δεδομένου του πρωτότυπου φαρμάκου, μπορούν να κυκλοφορήσουν στην αγορά γενόσημα φάρμακα από φαρμακευτικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται και ειδικεύονται στην παρασκευή γενόσημων φαρμάκων. Καθώς οι εταιρείες που αναπτύσσουν τα γενόσημα φάρμακα δεν επιβαρύνονται με έξοδα έρευνας και ανάπτυξης, τα γενόσημα φάρμακα στοιχίζουν πολύ λιγότερο από τα πρωτότυπα φάρμακα.

και τη σημασία τους από τη σκοπιά της δημόσιας υγείας αφού είναι αναντίρρητο γεγονός ότι οι περιορισμοί στην προσβασιμότητά τους, επηρεάζουν το δημόσιο συμφέρον.²⁵⁶

Όσον αφορά τις αποφάσεις του Δικαστηρίου σε υποθέσεις παράλληλων εισαγωγών εμπορευμάτων, τα οποία ενσωμάτωναν δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, αυτές δύνανται να κατηγοριοποιηθούν σε τέσσερις ομάδες.

Η πρώτη κατηγορία αφορά υποθέσεις στις οποίες οι υπό κρίση ευρεσιτεχνίες προστατεύονταν μόνο σε ορισμένα κράτη-μέλη. Οι υποθέσεις αυτές αφορούσαν τις περισσότερες φορές φαρμακευτικά προϊόντα, ενώ κρίσιμο είναι το γεγονός ότι ο δικαιούχος του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας δεν είχε διαθέσει ο ίδιος ή δεν είχε παράσχει την συγκατάθεσή του για την διάθεση των προϊόντων του στην χώρα από όπου εισήχθησαν τα προϊόντα. Αντιθέτως, επρόκειτο για προϊόντα που είχαν παραχθεί στην χώρα αυτή από τρίτες ανεξάρτητες επιχειρήσεις.

Χαρακτηριστικότερη απόφαση του Δικαστηρίου ήταν στην υπόθεση *Parke Davis κατά Centrafarm*,²⁵⁷ όπου η *Parke Davis* βασίστηκε στα δικαιώματά της σε διπλώματα ευρεσιτεχνίας που είχε κατοχυρώσει στην Ολλανδία προκειμένου να αποτρέψει την εκεί εισαγωγή φαρμακευτικού προϊόντος που κατασκευάστηκε από τρίτη ανεξάρτητη επιχείρηση στην Ιταλία, όπου δεν αναγνωριζόταν η δυνατότητα κατοχύρωσης διπλώματος ευρεσιτεχνίας για φαρμακευτικά προϊόντα.²⁵⁸ Στην απόφασή Του, το Δικαστήριο απεφάνθη υπέρ της δυνατότητας απαγόρευσης των παράλληλων εισαγωγών χάριν προστασίας των ευρεσιτεχνιών που ήταν κατοχυρωμένες στην Ολλανδία. Μάλιστα, τούτη η απαγόρευση κρίθηκε σύμφωνη με την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων. Συγκεκριμένα, το ΔΕΚ σημείωσε ότι «Στον τομέα των διατάξεων περί ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων, επιτρέπονται από το άρθρο 36 οι απαγορεύσεις και περιορισμοί των εισαγωγών που δικαιολογούνται από λόγους προστασίας της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, αλλά υπό τη ρητή επιφύλαξη ότι «δεν δύνανται πάντως να αποτελούν ούτε μέσο αυθαιρέτων διακρίσεων ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Η άσκηση των δικαιωμάτων που απορρέουν από δίπλωμα που χορηγήθηκε σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους μέλους δεν αποτελεί, για ανάλογους λόγους, αυτή καθεαυτή, παράβαση των κανόνων της Συνθήκης περί ανταγωνισμού».²⁵⁹

Στην απόφαση *Thetford κατά Fiamma*,²⁶⁰ η οποία αφορούσε δίπλωμα ευρεσιτεχνίας σχετιζόμενο με την κατασκευή και λειτουργία μηχανικής τουαλέτας που είχε κατοχυρωθεί στην Αγγλία αλλά όχι στην Ιταλία, από όπου και λάμβαναν χώρα οι παράλληλες εισαγωγές, το ΔΕΚ επιβεβαίωσε τα ανωτέρω νομολογιακά πορίσματα. Μάλιστα, διευκρίνισε ότι τούτη η αξίωση αποκλεισμού εκμετάλλευσης της ευρεσιτεχνίας από τρίτους, εμπίπτει στο ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος.

Οι υποθέσεις που αφορούσαν την εν λόγω προβληματική, ήτοι της μη αναγνώρισης των ευρεσιτεχνιών σε ορισμένα κράτη-μέλη, σταδιακά περιορίστηκαν. Σε αυτό συνέβαλε η σχετική

---

²⁵⁶ F. M. Abbott, 'Parallel trade in pharmaceuticals: trade therapy for market distortions' σε I. Calboli/Lee Edward, *Research Handbook on Intellectual Property Exhaustion and Parallel Imports*, Edward Elgar Publishing, 2016, σελ. 145-166

²⁵⁷ ΔΕΚ, 29.2.68, C-24/67, *Parke Davis κατά Probel & Centrafarm*

²⁵⁸ Hans Smit, *The Relation of Intellectual Property Rights to Cross-Border Trade in the EEC*, *Can.-U.S. L.J.*, Vol. 11, 1986, σελ. 71

²⁵⁹ ΔΕΚ, 29.2.68, C-24/67, *Parke Davis κατά Probel & Centrafarm*, σελ. 691

²⁶⁰ ΔΕΚ, 30.6.88, C-35/87, *Thetford κατά Fiamma*

εναρμόνιση του δικαίου των ευρεσιτεχνιών μέσω της Διεθνούς Σύμβασης του Μονάχου και του Πρωτοκόλλου για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας (*Trips Agreement*).²⁶¹

Η δεύτερη κατηγορία αφορά υποθέσεις, όπου το ανακύπτον ζήτημα σχετιζόταν με τον διοικητικό καθορισμό των τιμών των φαρμάκων ανά εθνική αγορά. Οι δικαιούχοι των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας επικαλούνταν το γεγονός ότι μολονότι είχαν λάβει κάποια οικονομική ωφέλεια στην εθνική αγορά προέλευσης των εισαγόμενων προϊόντων, αυτή ήταν χαμηλότερη από εκείνη που μπορούσαν να επιτύχουν στην χώρα προορισμού των αγαθών. Έτσι, ετίθετο το ερώτημα, εάν ο δικαιούχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας είχε τη δυνατότητα να αποκλείσει τις παράλληλες εισαγωγές των προϊόντων ισχυριζόμενος ότι άξιο προστασίας δεν ήταν μόνο το οικονομικό όφελος που ελάμβανε από τη διάθεση των προϊόντων του αλλά και το ύψος του τιμήματος, το οποίο είχε τη δυνατότητα να αποκομίσει εάν δεν διενεργείτο το παράλληλο εμπόριο.²⁶²

Συναφής με το εν λόγω ζήτημα ήταν η απόφαση του ΔΕΚ, στην υπόθεση *Centrafarm κατά Sterling*.²⁶³ Στην περίπτωση αυτή η *Sterling Drug*, κατείχε διπλώματα ευρεσιτεχνίας με αντικείμενο το ίδιο φαρμακευτικό προϊόν σε όλα τα κράτη-μέλη, ενώ παρατηρούνταν μεγάλες αποκλίσεις στις τιμές του προϊόντος ανά εθνική αγορά. Το ΔΕΚ ρωτήθηκε αν ο βασικός κανόνας ανάλωσης δεν θα εφαρμοζόταν σε περιπτώσεις όπου υφίσταντο «*διαφορές τιμών που προκύπτουν από μέτρα λαμβανόμενα από τις δημόσιες αρχές στη χώρα εξαγωγής για τον έλεγχο των τιμών των προϊόντων*».²⁶⁴ Το ΔΕΚ έκρινε ότι τέτοιοι παράγοντες δεν μπορούν «*να δικαιολογήσουν τη διατήρηση ή την εισαγωγή από άλλο κράτος μέλος μέτρων ασυμβίβαστων προς τους σχετικούς με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων κανόνες, ιδίως στον τομέα της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας*».²⁶⁵ Μάλιστα, επεσήμανε ότι η εξάλειψη αυτών των παραγόντων ήταν καθήκον των κοινοτικών αρχών, «*ιδίως με την εναρμόνιση των εθνικών κανόνων που αποβλέπουν στον έλεγχο των τιμών και με την απαγόρευση ενισχύσεων ασυμβίβαστων προς την κοινή αγορά, καθώς και με την άσκηση των εξουσιών τους στον τομέα του ανταγωνισμού*».²⁶⁶ Το Δικαστήριο στάθηκε δηλαδή, στην άποψη ότι το ύψος του οικονομικού οφέλους δεν δύναται να συνιστά καθοριστικό παράγοντα για την κατάφαση ή μη της ανάλωσης του δικαιώματος, αφού το χρέος της έννομης τάξης εκπληρώνεται με την εξασφάλιση δυνατότητας αποκόμισης οικονομικού οφέλους και όχι εγγύησης πραγμάτων της.

Η υπόθεση *Merck κατά Stepnar*,²⁶⁷ την οποία εξέτασε το Δικαστήριο σε κατοπινό χρόνο, αφορούσε, δύο διπλώματα ευρεσιτεχνίας τα οποία είχε κατοχυρώσει στην Ολλανδία η εταιρεία *Merck*. Τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας δε, αφορούσαν φαρμακευτικά προϊόντα και τη διαδικασία παραγωγής τους, ενώ δεν είχαν κατοχυρωθεί στην Ιταλία, αφού την εν λόγω χρονική περίοδο η ιταλική έννομη τάξη δεν αναγνώριζε διπλώματα ευρεσιτεχνίας για τα επίμαχα προϊόντα. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ρωτήθηκε από το Επαρχιακό Δικαστήριο του Ρότερνταμ, εάν ένας κατασκευαστής θα μπορούσε να βασιστεί στα ολλανδικά δικαιώματα ευρεσιτεχνίας που είχε κατοχυρώσει προκειμένου να εμποδίσει την εισαγωγή του φαρμακευτικού προϊόντος που είχε πουλήσει στην Ιταλία. Η *Merck* είχε βασίσει τους ισχυρισμούς της στα πορίσματα της απόφασης *Centrafarm κατά Sterling* και υποστήριξε ότι αφού στην Ιταλία δεν ήταν επιτρεπτή η κατοχύρωση

²⁶¹ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 179

²⁶² *Ibid*

²⁶³ ΔΕΚ, 31.10.74, C-15/74, *Centrafarm κατά Sterling*

²⁶⁴ *Ibid*, σκ. 22

²⁶⁵ *Ibid*, σκ. 24

²⁶⁶ *Ibid*, σκ. 23

²⁶⁷ ΔΕΚ, 14.7.81, C-187/80, *Merck κατά Stepnar*

του σχετικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, τότε δεν υφίστατο και η εξουσία θέσεως σε πρώτη κυκλοφορία και ωσαύτως δεν θα μπορούσε να λάβει το οικονομικό όφελος που προβλέπεται στο ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος.²⁶⁸

Το ΔΕΚ έκρινε ότι και σε αυτήν την περίπτωση δεν εμποδίζεται η ανάλωση του δικαιώματος και ότι ως εκ τούτου ο κατασκευαστής δεν είχε τη δυνατότητα να βασιστεί στα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας που είχε κατοχυρώσει στην Ολλανδία για να αποτρέψει τέτοιες εισαγωγές. Το Δικαστήριο απεφάνθη συγκεκριμένα ότι *«Πράγματι, εναπόκειται στον δικαιούχο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας να αποφασίζει, εν γνώσει όλων των δεδομένων, υπό ποιες συνθήκες θα εμπορεύεται το προϊόν του, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας να το διοχετεύει σε Κράτος μέλος, όπου δεν υφίσταται κατά νόμο προστασία με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για το εν λόγω προϊόν. Αν αποφασίσει να ενεργήσει κατ' αυτό τον τρόπο, οφείλει, τότε, να αποδεχθεί τις συνέπειες της επιλογής του όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία του προϊόντος στο εσωτερικό της κοινής αγοράς, η οποία συνιστά θεμελιώδη αρχή αποτελούσα τμήμα των νομικών και οικονομικών συνθηκών, που ο δικαιούχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας οφείλει να λάβει υπόψη, προκειμένου να καθορίσει τον τρόπο ασκήσεως του αποκλειστικού του δικαιώματος»*.²⁶⁹

Η απόφαση αυτή αποτέλεσε αντικείμενο επιστημονικής κριτικής, λόγω κυρίως οικονομικών κριτηρίων, ενώ υποστηρίχθηκε ακόμη ότι συνεπεία της ως άνω απόφασης, τα έσοδα που θα απολάμβαναν οι δικαιούχοι ευρεσιτεχνιών εντός της Ευρωπαϊκής αγοράς θα ήταν λιγότερα. Είναι δε, αναντίρρητο γεγονός ότι με την απόφαση αυτή αποδυναμώνεται το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας στις χώρες που προβλέπουν την σχετική δυνατότητα κατοχύρωσής τους, λόγω της δυνατότητας παράλληλων εισαγωγών προϊόντων από χώρες όπου αυτή δεν είναι επιτρεπτή.²⁷⁰

Σύμφωνα με μέρος της θεωρίας, η απόφαση αυτή Του ΔΕΚ δικαιολογείται μόνο από την άποψη ότι ενθάρρυνε τις επιχειρήσεις να πιάσουν τις κυβερνήσεις τους να μην προβαίνουν σε τέτοιο στενό έλεγχο του περιθωρίου του κέρδους ενός δικαιούχου διπλώματος ευρεσιτεχνίας.²⁷¹ Ο Γενικός Εισαγγελέας *Fennelly*, σε μεταγενέστερη υπόθεση υποστήριξε δε, ότι το Δικαστήριο, στην απόφασή του *Merck*, θυσίασε το δικαίωμα στην ευρεσιτεχνία στο βωμό μιας «κοινής αγοράς», η οποία εκ των πραγμάτων δεν θα μπορούσε να υπάρξει λόγω του κατακερματισμού που υφίστατο, συνεπεία της διαφορετικής τιμολόγησης των προϊόντων από τις εκάστοτε εθνικές αρχές και της αδυναμίας κατοχύρωσης διπλώματος ευρεσιτεχνιών για τα φαρμακευτικά προϊόντα σε ορισμένα κράτη-μέλη.²⁷² Σε κάθε περίπτωση, το Δικαστήριο, με την κρίση στην οποία ήχθη, άφησε μία επίγευση αδικίας στους δικαιούχους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, πολλώ δε μάλλον επειδή επρόκειτο για φαρμακευτικά προϊόντα, των οποίων οι δικαιούχοι δεν είχαν καν τον πλήρη έλεγχο καθορισμού της τιμής τους.²⁷³

Στις υποθέσεις *Merck κατά Primecrown* και *Beetcham κατά Eurofarm*,²⁷⁴ τα πραγματικά περιστατικά δεν διέφεραν ιδιαίτερα. Και σε αυτή την περίπτωση, υπό εξέταση βρισκόταν το ζήτημα εισαγωγής φαρμακευτικών προϊόντων από χώρες όπου τα επίμαχα προϊόντα δεν ήταν δυνατό να κατοχυρωθούν με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Μολονότι, στις περιπτώσεις αυτές ο ίδιος ο

²⁶⁸ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 185

²⁶⁹ ΔΕΚ, 14.7.81, C-187/80, *Merck κατά Stephar*, σκ. 11

²⁷⁰ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 186

²⁷¹ V. Korah, ό.π., σελ. 9

²⁷² Εισήγηση Γενικού Εισαγγελέα *Fennelly* στην υπόθεση ΔΕΚ, 5.12.96, C-267, 268/95, *Merck κατά Primecrown* και *Beecham κατά Eurofarm* (σκ. 112)

²⁷³ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 187

²⁷⁴ ΔΕΚ, 5.12.96, C-267, 268/95, *Merck κατά Primecrown* και *Beecham κατά Eurofarm*

δικαιούχος ήταν αυτός που είχε θέσει τα προϊόντα του σε κυκλοφορία στις εν λόγω χώρες και παρά την αντίθετη εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα *Fenelly*, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε την προηγούμενη κρίση του στην απόφαση *Merck* κατά *Stephar*. Παρά το ισχυρό και βάσιμο των ισχυρισμών του Γενικού Εισαγγελέα *Fenelly*, το Δικαστήριο εστίασε για ακόμη μία φορά στην ανάγκη διασφάλισης της «κοινής αγοράς». Εάν όμως, υιοθετούνταν τα νομικά επιχειρήματα του Εισαγγελέα *Fenelly*, τότε θα οδηγούμασταν στον κίνδυνο της διάσπασης της ενιαίας αγοράς, αφού θα εναπόκειτο τόσο στο ΔΕΚ όσο και σε κάθε εθνικό δικαστήριο να αξιολογήσει και να σταθμίσει το οικονομικό όφελος που είχε απολάβει ο δικαιούχος σε έκαστο κράτος-μέλος, καθώς και εάν αυτό είναι αρκετό ώστε να αναλώνεται το σχετικό δικαίωμα. Τα επιχειρήματα του Γενικού Εισαγγελέα θα ήταν δυνατό να εφαρμοστούν με ασφάλεια μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπως της παντελούς και καθολικής μη αναγνώρισης των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στο εν λόγω κράτος-μέλος είτε σε περιπτώσεις που η διάθεση των προϊόντων επιβαλλόταν από σχετική νομική υποχρέωση.²⁷⁵

Στην προαναφερθείσα απόφαση *Merck* κατά *Primecrown*, εξετάστηκε και η περίπτωση όπου ο δικαιούχος εξαναγκάζεται να εμπορευτεί τα προϊόντα, λόγω κάποιας νομικής ή ηθικής υποχρέωσης, οπότε και αμφισβητείται το εάν επέρχεται η ανάλωση του δικαιώματος.²⁷⁶ Το Δικαστήριο έκρινε ότι «στο μέτρο που ο κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας είναι νομικώς αναγκασμένος, είτε βάσει του εθνικού είτε βάσει του κοινοτικού δικαίου, να διαθέτει τα προϊόντα του στο εμπόριο εντός κράτους μέλους, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αυτός συγκατατέθηκε για τη διάθεση των προϊόντων στο εμπόριο, συνεπώς, δικαιούται να αντιταχθεί στην εισαγωγή και την εμπορία των προϊόντων αυτών στο κράτος όπου προστατεύεται το προϊόν».²⁷⁷

Η άλλη κατηγορία υποθέσεων με τις οποίες ασχολήθηκε το Δικαστήριο αφορούσε τις περιπτώσεις όπου τα προϊόντα εισήχθησαν από χώρα όπου είχε χορηγηθεί υποχρεωτική άδεια χρήσης της ευρεσιτεχνίας σε μία τρίτη επιχείρηση. Το νομικό ζήτημα που ανέκυπτε σε αυτή την περίπτωση, ήταν κατά πόσον η υποχρεωτική άδεια χρήσης συνεπάγεται πράγματι συγκατάθεση του δικαιούχου στην κυκλοφορία των επίμαχων προϊόντων. Σημαντικό ρόλο στις υποθέσεις αυτές διαδραμάτιζε και το γεγονός ότι ο δικαιούχος της ευρεσιτεχνίας είχε εξασφαλίσει κάποιο οικονομικό όφελος από την διάθεση των προϊόντων, αν και όχι το υψηλότερο δυνατό που μπορούσε να έχει από την διάθεσή τους στην χώρα προορισμού των παράλληλα εισαγόμενων προϊόντων.²⁷⁸

Στην απόφαση *Pharmon* κατά *Hoechst*²⁷⁹ το Δικαστήριο κλήθηκε να εξετάσει το εν λόγω νομικό ζήτημα. Στην υπόθεση αυτή η εταιρεία *Hoechst*, γερμανικής προέλευσης, είχε κατοχυρώσει δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για φαρμακευτικό προϊόν σε διάφορα κράτη-μέλη, *inter alia* στην Αγγλία και την Ολλανδία, των οποίων το καθεστώς χορήγησης υποχρεωτικής άδειας εκμετάλλευσης διέφερε. Η βρετανική εταιρεία, *DDSA Pharmaceuticals*, είχε λάβει μια μη εκχωρήσιμη, μη αποκλειστική υποχρεωτική άδεια χρήσης του διπλώματος ευρεσιτεχνίας της *Hoechst* στο Ηνωμένο Βασίλειο, η οποία όμως απαγόρευε την εξαγωγή. Κατά παράβαση αυτής της απαγόρευσης, η *DDSA* εξήγαγε εμπορεύματα σε μια ολλανδική εταιρεία, την *Pharmon*, η οποία σκόπευε να τα διαθέσει στην Ολλανδία. Η *Hoechst* άσκησε σχετική προσφυγή επικαλούμενη το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας που είχε κατοχυρώσει στην Ολλανδία, προκειμένου να αποκλείσει την

²⁷⁵ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 189

²⁷⁶ C. Stothers, ό.π., σελ. 61

²⁷⁷ ΔΕΚ, 5.12.96, C-267, 268/95, *Merck* κατά *Primecrown* και *Beecham* κατά *Eurofarm*, σκ. 50

²⁷⁸ *Ibid*, σκ. 180

²⁷⁹ ΔΕΚ, 9.7.85, C-19/84, *Pharmon* κατά *Hoerchst*

σχετική διάθεση των προϊόντων εκεί. Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι σε περιπτώσεις όπου οι αρμόδιες αρχές κράτους- μέλους χορηγούν σε τρίτη ανεξάρτητη επιχείρηση άδεια εκμετάλλευσης της ευρεσιτεχνίας του δικαιούχου, τόσο με την παραγωγή όσο και την διάθεση προϊόντων που ενσωματώνουν την ευρεσιτεχνία, τότε δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι ο δικαιούχος της ευρεσιτεχνίας έχει παράσχει την συγκατάθεσή του για τις πράξεις που διενεργεί η τρίτη αυτή επιχείρηση. Επικαλέστηκε δε, την προηγούμενη απόφασή Του, στην υπόθεση *Merck κατά Stephar*, επισημαίνοντας την εξουσία θέσης σε πρώτη κυκλοφορία και το οικονομικό όφελος εν είδει ανταμοιβής που δικαιούται ο δικαιούχος, τα οποία συγκαταλέγονται στο ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος. Συνεπώς, «για την εξασφάλιση του ουσιαστικού περιεχομένου των αποκλειστικών δικαιωμάτων που απορρέουν από την ευρεσιτεχνία του, είναι αναγκαίο να επιτρέπεται στον κάτοχο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας να αντιτάσσεται στην εισαγωγή και στην εμπορία προϊόντων που έχουν παρασκευαστεί στο πλαίσιο δεσμευτικής άδειας εκμεταλλεύσεως».²⁸⁰

Το ζήτημα υποχρεωτικής άδειας χρήσης είναι ιδιαίτερα στρυφνό, αφού σε περιπτώσεις όπου τα μέρη καταλήγουν μετά από διαπραγματεύσεις στον καθορισμό του ανταλλάγματος, συνήθως υπό την πίεση δικαστικής χορήγησης της σχετικής άδειας εκμετάλλευσης, τότε ενδεχομένως να εντοπίζεται ένα ίχνος «συναίνεσης» ή «συγκατάθεσης» του δικαιούχου. Ωστόσο, κατ' ορθότερη ερμηνεία και σε αυτές τις περιπτώσεις, η άδεια εκμετάλλευσης παραμένει «υποχρεωτική» και ωσαύτως δεν συνιστά αυτόβουλη πράξη του δικαιούχου, με αποτέλεσμα να μην επέρχεται η ανάλωση του δικαιώματος.²⁸¹

Με το ίδιο ως άνω ζήτημα ασχολήθηκε το Δικαστήριο και στην υπόθεση *Allen & Hanburys κατά Generics*,²⁸² όπου και αυτή αφορούσε παράλληλες εισαγωγές προϊόντων που είχαν παραχθεί μετά από χορήγηση υποχρεωτικής άδειας χρήσης. Το ερώτημα που τέθηκε εν προκειμένω, ήταν εάν στις εξουσίες του δικαιούχου συμπεριλαμβανόταν και η δυνατότητα αποκλεισμού των παράλληλων εισαγωγών ή απλώς περιοριζόταν στην είσπραξη μιας δίκαιης αμοιβής. Στην εν λόγω περίπτωση, η εταιρεία *Generics* είχε αιτηθεί την άδεια χρήσης φαρμακευτικού προϊόντος, το οποίο είχε κατοχυρώσει με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας στην Αγγλία, η εταιρεία *Allen & Hanburys*. Λόγω της σχετικής νομοθεσίας, η οποία προέβλεπε την άμεση δυνατότητα εκμετάλλευσης της ευρεσιτεχνίας, πριν καν εγκριθεί η σχετική αίτηση, με μόνη δυνατότητα αιτήματος αποζημίωσης, η *Generics* προέβη σε άμεση εισαγωγή από την Ιταλία, προϊόντων που ενσωμάτωναν την ευρεσιτεχνία, τα οποία δεν είχαν παραχθεί με την άδεια της δικαιούχου. Η *Generics*, προκειμένου να αποκρούσει την προσπάθεια της *Allen & Hanburys* να αποτρέψει την σχετική εισαγωγή, ισχυρίστηκε ότι η διάκριση μεταξύ της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων θα περιόριζε την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων δεδομένου ότι στην χώρα προορισμού των προϊόντων, ο δικαιούχος διέθετε μόνο αξίωση αποζημίωσης. Το Δικαστήριο συντάχθηκε με την τελευταία αυτή άποψη και απεφάνθη ότι σε περιπτώσεις υποχρεωτικής άδειας χρήσης, το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος περιορίζεται αποκλειστικά στη δυνατότητα άντλησης μιας δίκαιης αμοιβής.²⁸³

Η τελευταία κατηγορία αποφάσεων σχετίζεται με τις φυτικές ποικιλίες, ενώ το συναφές ζήτημα, το οποίο κλήθηκε να εξετάσει το Δικαστήριο σε σχετικά πρόσφατη απόφασή Του, αφορούσε το

²⁸⁰ *Ibid*, σκ. 25 και 26

²⁸¹ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 190

²⁸² ΔΕΚ, 3.3.88, C-434/85, *Allen & Hanburys κατά Generics*

²⁸³ *Ibid*, σκ. 12-14

κατά πόσο η παραβίαση συμβατικών όρων της άδειας χρήσης επηρεάζει τη συγκατάθεση του δικαιούχου και την ανάλωση του δικαιώματος.²⁸⁴

Με το θέμα αυτό ασχολήθηκε το Δικαστήριο στην υπόθεση *Greenstar-Kanzi* κατά *Hustin & Goossens*,²⁸⁵ όπου η εταιρεία *Greenstar-Kanzi*, η οποία είχε αποκτήσει το αποκλειστικό δικαίωμα στη φυτική ποικιλία για μηλιές τύπου *Nicoter* ήγειρε αγωγή κατά των *Hustin & Goossens*. Οι τελευταίες απέκτησαν υποάδεια καλλιέργειάς τους, δίχως να δεσμευτούν από τους προβλεπόμενους συμβατικούς όρους από την αντισυμβαλλόμενη τους εταιρεία *Nicolai*, η οποία είχε αρχικά το αποκλειστικό δικαίωμα διανομής από την δικαιούχο, κατά παράβαση της αρχικής συμφωνίας μεταξύ των συμβαλλομένων μερών. Το Δικαστήριο εξέτασε το κατά πόσο η ανωτέρω παραβίαση της αρχικής συμφωνίας να συμπεριλαμβάνονται συγκεκριμένοι όροι στις συμβάσεις υποαδειοδότησης επηρέαζαν την συγκατάθεση του δικαιούχου στην κυκλοφορία των προϊόντων και κατ' επέκταση της ανάλωσης. Το ΔΕΕ έκρινε ότι το εν λόγω ερώτημα δεν επιδεχόταν ομοιόμορφης απάντησης. Αντ' αυτού, η απάντηση θα διαφοροποιείτο αναλόγως του ουσιώδους της παραβίασης ή όχι. Μολονότι το Δικαστήριο δεν έδωσε σαφείς κατευθύνσεις αναφορικά με το ποιες περιπτώσεις συγκαταλέγονταν στις ουσιώδεις παραβιάσεις, συνάγεται αναντίρρητα ότι ως τέτοιες νοούνται εκείνες, οι οποίες δύνανται να οδηγήσουν στον επηρεασμό της ποιότητας των επίμαχων προϊόντων.

---

²⁸⁴ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 180

²⁸⁵ ΔΕΚ, 20.10.11, C-140/10, *Greenstar-Kanzi* κατά *Hustin & Goossens*

Δ. ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

I. Οι παράλληλες εισαγωγές στο πλαίσιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού

Το φαινόμενο των παράλληλων εισαγωγών είναι άρρηκτα συνδεδεμένο και με το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού. Όπως ήδη αναφέρθηκε ανωτέρω, η προσέγγιση του φαινομένου των παράλληλων εισαγωγών πρέπει να γίνεται πάντοτε υπό το πρίσμα του ζητήματος που εξετάζεται έκαστη φορά. Έτσι, προσεγγίζοντας τις παράλληλες εισαγωγές από μία διαφορετική πλευρά από αυτή της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού εξετάζει τους περιορισμούς που τίθενται σε αυτές, τόσο στο πλαίσιο των αντιανταγωνιστικών συμφωνιών και ιδίως των κάθετων περιορισμών που επιβάλλουν επιχειρήσεις στο πλαίσιο των συμβατικών τους σχέσεων (άρ. 101 ΣΛΕΕ και άρ. 1 ν. 3959/2011), όσο και υπό το πρίσμα των μονομερών δράσεων επιχειρήσεων που διαθέτουν δεσπόζουσα θέση στην αγορά (άρ. 102 ΣΛΕΕ και άρ. 2 ν. 3959/2011).

Με δεδομένο ότι κατευθυντήριες αρχές του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού συνιστούν η ευημερία του καταναλωτή και η αύξηση της αποτελεσματικότητας, μέσω της ανταγωνιστικής διαδικασίας,²⁸⁶ κρίνεται σκόπιμο να εξεταστεί εάν η απαγόρευση ή όχι των παράλληλων εισαγωγών συμπλέει με τις αρχές αυτές, μέσα από την ερμηνεία και την εφαρμογή των ενωσιακών διατάξεων. Σαφώς, λοιπόν, εκ πρώτης όψεως προκύπτει ότι με βάση τους κανόνες του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού, απαγορεύονται κάθετες συμφωνίες και μονομερείς καταχρηστικές συμπεριφορές επιχειρήσεων που κατέχουν δεσπόζουσα θέση στην αγορά, οι οποίες οδηγούν στον περιορισμό των παράλληλων εισαγωγών.

1. Παράλληλες εισαγωγές και αντιανταγωνιστικές συμφωνίες

Ο στόχος της ολοκλήρωσης της ευρωπαϊκής αγοράς έχει φυσικά στιγματίσει την διαμόρφωση του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού. Είναι γνωστό ότι ο εδαφικός καταμερισμός, οι περιορισμοί στις εξαγωγές ή οι περιορισμοί στο παράλληλο εμπόριο εν γένει, κατατάσσονται στους κατ' αντικείμενο περιορισμούς του ανταγωνισμού σύμφωνα με το άρθρο 101 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, και ωσαύτως δεν υπάγονται στην εξαίρεση του κανόνα *de minimis*, ενώ σε λιγοστές μόνο περιπτώσεις διαπιστώθηκε ότι πληρούσαν τους όρους της εξαίρεσης της παραγράφου 3 του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ.²⁸⁷ Μια πιθανή εξήγηση μιας τέτοιας περιοριστικής προσέγγισης σε κάθε συμπεριφορά που θέτει σε κίνδυνο την αρχή της ολοκλήρωσης της αγοράς είναι η σημασία της ως στόχου για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού προτάσσεται η ιδέα ότι μια κοινή αγορά θα οδηγήσει τελικά σε μία πολιτική ενοποίηση. Παρά τη δεοντολογική προσέγγιση που δύναται να εφαρμοστεί σε αυτό το πλαίσιο, τα τελευταία χρόνια τα Ευρωπαϊκά δικαστήρια κινήθηκαν προς μια ρεαλιστικότερη άποψη όσον αφορά το στόχο της ολοκλήρωσης της αγοράς και ωσαύτως υιοθέτησαν μία προσέγγιση που είναι, ίσως, πιο συμβατή με την προοπτική της κοινωνικής ευημερίας.²⁸⁸

Το ζήτημα των παράλληλων εισαγωγών στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού απαντάται ιδίως στο πλαίσιο των κάθετων περιορισμών (*vertical restraints*) που μπορεί να θέτουν οι επιχειρήσεις σε συμβάσεις διανομής των προϊόντων τους. Ο περιορισμός των παράλληλων εισαγωγών στο πλαίσιο του δικτύου διανομής των επιχειρήσεων δύναται να λειτουργεί τόσο υπέρ όσο και κατά

²⁸⁶ Lowe, *Consumer Welfare and Efficiency – New Guiding Principles of Competition Policy?*, Ομιλία της 27.3.2007 στο πλαίσιο της 14^{ης} Ευρωπαϊκής Ημέρας Ανταγωνισμού στο Μόναχο, σελ. 9

²⁸⁷ I. Lianos & D. Geradin, *Handbook of European Competition Law*, Edward Elgar Publishing, 2013, σελ. 17

²⁸⁸ *Ibid*, σελ. 18

των μελών του δικτύου και τούτο διότι συχνά, όπως είδαμε και ανωτέρω, προϊόντα επιχειρήσεων, τα οποία πολλές φορές ενσωματώνουν και δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, φτάνουν με κάποιον τρόπο να κυκλοφορούν και να διατίθενται στην αγορά από τρίτες ανεξάρτητες επιχειρήσεις που δεν ανήκουν στο δίκτυο που έχει επιλέξει η κατασκευάστρια εταιρεία. Έτσι, αυτές οι τρίτες επιχειρήσεις που δρουν αυτόνομα δεν φέρουν κανέναν οικονομικό κίνδυνο ενώ λειτουργούν ελεύθερα χωρίς να έχουν αναλάβει τις όμοιες, συχνά απαιτητικές δεσμεύσεις, με τα μέλη του επιλεγμένου δικτύου. Οι συμβάσεις διανομής συνιστούν επιχειρηματικό εργαλείο, το οποίο για να λειτουργήσει απαιτεί επενδύσεις και δαπάνες και από τις δύο πλευρές των συμβαλλομένων μερών, ενώ η τελική τιμή πώλησης του προϊόντος διαμορφώνεται αφού συμπεριληφθούν τα πάγια έξοδα οργάνωσης και συντήρησης του δικτύου. Οι τρίτες ανεξάρτητες επιχειρήσεις επωφελούνται της δράσης τους εκτός του δικτύου αυτού όταν επανεισάγουν τα προϊόντα, ιδίως από κράτη που οι τιμές είναι χαμηλότερες, και διαθέτουν αυτά στην αγορά χωρίς να έχουν επωμιστεί τα σχετικά κόστη, ανταγωνιζόμενες το επιλεγμένο δίκτυο διανομής. Είναι λογικό από την σκοπιά αυτή, τα μέλη του δικτύου να νιώθουν αδικημένα, επωμιζόμενα όλα τα κόστη και τους κινδύνους, ενώ οι τρίτες επιχειρήσεις παρασιτούν, καρπώνονται τους κόπους τους και έχουν την δυνατότητα να προσφέρουν μία χαμηλότερη τιμή.²⁸⁹

Προκειμένου, λοιπόν, να προστατευθεί κατά κάποιο τρόπο το δίκτυο διανομής και να αποφευχθούν οι «τρύπες» στην αλυσίδα, συχνά τίθενται συμβατικές δεσμεύσεις και ρήτρες στις συμφωνίες των μερών, των οποίων η νομιμότητα από την πλευρά του ελεύθερου ανταγωνισμού συνιστά ζήτημα περαιτέρω εξέτασης.

Μία από τις κυριότερες μορφές συμβάσεων με την οποία απαντώνται οι περιορισμοί του ανταγωνισμού, είναι αυτή της αποκλειστικής διανομής.²⁹⁰ Αποκλειστική είναι η σύμβαση διανομής, όταν η επιχείρηση υποχρεούται να διαθέτει μόνο στον διανομέα ορισμένα προϊόντα για το σκοπό της αποκλειστικής διάθεσής τους εντός μίας καθορισμένης γεωγραφικής περιοχής.²⁹¹ Πέραν της δέσμευσης του προμηθευτή να αναθέσει την εν λόγω περιοχή αποκλειστικά στον επίμαχο διανομέα, είναι δυνατό να συμφωνηθεί ότι και ο ίδιος ο προμηθευτής καλείται να απέχει από το να ενεργεί πωλήσεις στην ορισθείσα γεωγραφική περιοχή.²⁹² Η σύμβαση αποκλειστικής διανομής εντάσσεται στην κατηγορία των γεωγραφικών ή πελατειακών περιορισμών, καθώς με την σύναψή της, ο διανομέας αποκτά ορισμένο μερίδιο αγοράς χωρίς να ελλοχεύει ο «κίνδυνος» του ενδοσηματικού ανταγωνισμού. Καθίσταται ωσαύτως σαφές ότι ο διανομέας χαίρει από αυτήν την άποψη, μονοπωλιακής θέσης, τουλάχιστον στην ορισθείσα αγορά, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνονται οι παράλληλες εισαγωγές των προϊόντων.²⁹³ Από την άλλη πλευρά, προφανείς είναι και οι ωφέλειες που προσφέρει η επιλογή του δικτύου αποκλειστικής διανομής, αφού δημιουργεί ένα συμπαγές δίκτυο πωλήσεων ενώ βοηθά παράλληλα στην ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.²⁹⁴

Το ζήτημα των περιορισμών που τίθενται στο πλαίσιο των συμβάσεων αποκλειστικής διανομής, εξετάστηκε στην απόφαση του ΔΕΚ, στην υπόθεση *Consten & Grundig*.²⁹⁵ Στην εν λόγω απόφασή

---

²⁸⁹ Ε. Περάκης, Παράλληλες εισαγωγές, διαθέσιμο στο σύνδεσμο: <http://www.dsnet.gr/ekpaideush/seminaria/PERAKIS.htm>

²⁹⁰ Γ. Τριανταφυλλάκης, *Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014, σελ. 167

²⁹¹ Ν. Μπερνίτσας, Οι συμβάσεις αποκλειστικότητας στο κοινοτικό δίκαιο, *ΕΕΕυρΔ*, 1981, σελ. 692-3

²⁹² Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 265

²⁹³ Γ. Τριανταφυλλάκης, ό.π., σελ. 167

²⁹⁴ J. Goyder, *EU Distribution law*, Hart Publishing, 2011, σελ. 183

²⁹⁵ ΔΕΚ, 13.7.66, C-56, 58/64, *Consten & Grundig* κατά Επιτροπής

Του, το ΔΕΚ επικύρωσε την απόφαση της Επιτροπής και απεφάνθη ότι καθότι οι συμβάσεις αποκλειστικής διανομής περιορίζουν την οικονομική ελευθερία του προμηθευτή να διενεργεί πωλήσεις και σε έτερους διανομείς, κατακερματίζοντας την κοινοτική αγορά και θέτοντας εμπόδια στο παράλληλο εμπόριο, εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 85 παρ. 1 ΣΕΟΚ (ήδη άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ). Μάλιστα, στην εν λόγω απόφασή του, το ΔΕΚ επεσήμανε ότι συμφωνία αποβλέπουσα στον περιορισμό του ενδοσηματικού ανταγωνισμού δεν εκφεύγει της υπαγωγής του στο άρθρο 85 παρ. 1 ΣΕΟΚ (ήδη άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ) αποκλειστικά και μόνο λόγω της δυνατότητας ενίσχυσης του διασηματικού ανταγωνισμού.²⁹⁶ Σε καμία των περιπτώσεων δεν είναι δυνατό να προκριθεί και να αιτιολογηθεί η εκούσια απώλεια και αποδυνάμωση του ενδοσηματικού ανταγωνισμού χάριν της ανάπτυξης και ενίσχυσης του διασηματικού ανταγωνισμού. Η απόφασή αυτή κατέστησε σαφή την καταρχήν υπαγωγή των συμφωνιών αποκλειστικότητας στην απαγόρευση του άρθρου 85 παρ. 1 ΣΕΟΚ (ήδη άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ), ενώ υπέδειξε τη σπουδαιότητα της οικονομικής ελευθερίας στην οποία σκοπεί η πολιτική ανταγωνισμού.²⁹⁷

Το Δικαστήριο ασχολήθηκε με το ζήτημα του περιορισμού του παράλληλου εμπορίου μέσω των συμβάσεων αποκλειστικής διανομής και στην υπόθεση *ETA Fabriques d' Ebauches κατά D.K. Investment κ.α.*²⁹⁸ Στην εν λόγω απόφαση, το ΔΕΚ απεφάνθη ότι ρήτρα αποκλειστικής διανομής που περιλαμβάνεται σε σχετική συμφωνία, με την οποία ο παραγωγός αναλαμβάνει έναντι του αποκλειστικού του διανομέα την υποχρέωση να παρέχει εγγύηση στους καταναλωτές για τα προϊόντα του μετά την πώληση και με βάση αυτή αρνείται να παράσχει ανάλογη εγγύηση στους πελάτες που απέκτησαν τα προϊόντα μέσω των παράλληλων εμπορών, είναι ασυμβίβαστη με την παράγραφο 1 του άρθρου 85 της Συνθήκης.²⁹⁹ Μια τέτοια συμφωνία οδηγεί σε πιθανό περιορισμό του ανταγωνισμού, παρέχοντας ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στους αποκλειστικούς διανομείς έναντι των τρίτων παράλληλων εισαγωγέων και ωσαύτως επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών, με δεδομένη μάλιστα, την σημασία που έχει η τιθέμενη ρήτρα για τον καταναλωτή, ο οποίος είναι εύλογο να θεωρεί την παροχή εγγύησης ζήτημα μείζονος σημασίας.

Και ενώ κατά πάγια νομολογία, συμφωνίες που οδηγούν στην παρεμπόδιση των παράλληλων εισαγωγών, είναι αντίθετες με τις αρχές του ελεύθερου ανταγωνισμού και εμπίπτουν στην διάταξη του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ,³⁰⁰ με τον ισχύοντα Κανονισμό 330/2010, προβλέπεται η ομαδική απαλλαγή κάθετων συμφωνιών, ήτοι συμφωνιών που αφορούν επιχειρήσεις, οι οποίες δεν δραστηριοποιούνται στον ίδιο βαθμό της αλυσίδας παραγωγής, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι συμβάσεις αποκλειστικής διανομής, υπό προϋποθέσεις. Το καθεστώς του Κανονισμού ομαδικής απαλλαγής συνιστά, μάλιστα, ένα από τα διακριτικά χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού

²⁹⁶ Λ. Γρηγοριάδης, *Ανάλωση του δικαιώματος στο σήμα και νομιμότητα των παράλληλων εισαγωγών*, Διδακτορική διατριβή, 2012, σελ. 126, υποσημ. 26

²⁹⁷ Γ. Τριανταφυλλάκης, *ό.π.*, σελ. 168

²⁹⁸ ΔΕΚ, 10.12.85, C-31/85, *ETA Fabriques d'Ébauches v SA DK Investment and others*

²⁹⁹ *Ibid*, σκ. 18

³⁰⁰ Άρ. 101 παρ 1 ΣΛΕΕ: «Είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς, και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται: α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διαθέσεως, της τεχνολογικής αναπτύξεως ή των επενδύσεων, γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού, δ) στην εφαρμογή ανίσων όρων επί ισοδύναμων παροχών, έναντι των εμπορικών συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό, ε) στην εξάρτηση της σύνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.»

δικαίου ανταγωνισμού, το οποίο διαφέρει από αυτό των Η.Π.Α.. Όπως υποστήριξε η καθηγήτρια *Sufrin* σε σχετική ανασκόπησής της, «η εξαίρεση κατηγοριών συμφωνιών από το άρθρο 101 παρ. 1 αποτελεί ένα χαρακτηριστικό που διακρίνει το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το αντιμονοπωλιακό δίκαιο των ΗΠΑ».³⁰¹ Αναλυτικότερα, η απαλλαγή προβλέπεται για τις περιπτώσεις, στις οποίες το μερίδιο τόσο του προμηθευτή όσο και του αγοραστή δεν υπερβαίνει έκαστο το 30%.

Μολονότι, με τον ανωτέρω Κανονισμό, οι συμφωνίες αποκλειστικής διανομής θεωρούνται υπό προϋποθέσεις, συμβατές με το καθεστώς του ελεύθερου ανταγωνισμού, ρήτρες που επιχειρούν να εξασφαλίσουν την απόλυτη περιχαράκωση της αποκλειστικότητας του δικτύου διανομής, εξαλείφοντας τον ενδοσηματικό ανταγωνισμό, οδηγώντας στην κατάτμηση των αγορών, με αποτέλεσμα οι διανομείς να καθορίζουν ανεξέλεγκτα τις τιμολογιακές τους πολιτικές, δίχως να πιέζονται από τους μηχανισμούς προσφοράς και ζήτησης, οι λεγόμενες ρήτρες «απόλυτης εδαφικής προστασίας», φαίνονται να είναι ασυμβίβαστες με αυτό.³⁰² Προκειμένου να γίνουν καλύτερα κατανοητές οι ρήτρες απόλυτης εδαφικής προστασίας, κρίνεται σκόπιμο να αποσαφηνιστούν δύο άλλες έννοιες, αυτές των παθητικών και ενεργητικών πωλήσεων, με τις οποίες και είναι άρρηκτα συνδεδεμένες.³⁰³

Σύμφωνα με την Επιτροπή, ως ενεργητικές πωλήσεις, νοούνται οι πωλήσεις που πραγματοποιούνται λόγω της ενεργητικής προσέγγισης «*μεμονωμένων πελατών, επί παραδείγματι με τη χρήση ταχυδρομικών αποστολών, με την αποστολή ανεπίκλητων ηλεκτρονικών μηνυμάτων ή επισκέψεων*». Ομοίως, ενεργητική πώληση συνιστά και «*η ενεργητική προσέγγιση μιας συγκεκριμένης ομάδας πελατών ή πελατών σε μια συγκεκριμένη περιοχή μέσω διαφημίσεων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης ή στο Διαδίκτυο ή άλλων ενεργειών προώθησης που στοχεύουν ειδικά σ' αυτή την ομάδα πελατών ή σε πελάτες που βρίσκονται στη συγκεκριμένη περιοχή. Η διαφήμιση ή προώθηση που είναι ελκυστική μόνο για τον αγοραστή, εάν (επίσης) προσεγγίζει μια συγκεκριμένη ομάδα πελατών ή πελάτες σε μια συγκεκριμένη περιοχή, θεωρείται ενεργητική πώληση σε αυτήν την ομάδα πελατών ή σε πελάτες που βρίσκονται στη συγκεκριμένη περιοχή*».

Αντιθέτως, ως παθητικές πωλήσεις, σύμφωνα με την Επιτροπή, νοούνται «*η ανταπόκριση στη ζήτηση που εκφράζεται αυτοβούλως από μεμονωμένους πελάτες, περιλαμβανομένης της παράδοσης αγαθών ή υπηρεσιών σ' αυτούς. Η γενική διαφήμιση ή προώθηση η οποία προσεγγίζει πελάτες που βρίσκονται στις (αποκλειστικές) περιοχές άλλων διανομένων ή ομάδες πελατών τους, αλλά αποτελεί εύλογο τρόπο για την προσέγγιση πελατών εκτός των συγκεκριμένων περιοχών ή των ομάδων πελατών, για παράδειγμα για την προσέγγιση πελατών στην αποκλειστική περιοχή του ίδιου του διαφημιζόμενου, θεωρούνται παθητικές πωλήσεις. Η γενική διαφήμιση ή προώθηση θεωρούνται εύλογοι τρόποι για την προσέγγιση των εν λόγω πελατών, αν θα ενδιέφερε τον αγοραστή η πραγματοποίηση των σχετικών επενδύσεων ακόμα και αν δεν προσεγγίζε πελάτες στις (αποκλειστικές) περιοχές άλλων διανομένων ή την πελατεία άλλων διανομένων*».³⁰⁴

Πλέον, μείζονος σημασίας ζήτημα συνιστά η προσέγγιση καταναλωτών που πραγματώνεται μέσω διαδικτύου, στην οποία είχε επικεντρωθεί και η Επιτροπή, αφού το διαδίκτυο, σε σχέση με τις άλλες πιο παρωχημένες μεθόδους, παρέχει την ευχέρεια ταυτόχρονης προσέγγισης διαφορετικών πελατών. Έτσι, ορισμένοι περιορισμοί της χρήσης του διαδικτύου αντιμετωπίζονται ως

³⁰¹ B. Sufrin, The Evolution of Article 81(3) of the EC Treaty, *The Antitrust Bulletin*, Vol. 51, 2006, σελ. 915,930

³⁰² Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 265

³⁰³ *Ibid*, σελ. 262

³⁰⁴ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C. 130/1, 19.5.2010, παρ. 51

περιορισμοί (μεταπώλησης) και ωσαύτως κρίνονται συμβατοί με τον Κανονισμό 330/2010 στις περιπτώσεις που η χρήση του οδηγεί στην πραγμάτωση ενεργητικών πωλήσεων.³⁰⁵

Καθίσταται, λοιπόν, σαφές ότι κείμενο ρόλο στην άρση ή μη της απαλλαγής των συμφωνιών αυτών διαδραματίζουν οι περιορισμοί στις παθητικές πωλήσεις. Συγκεκριμένα, στον Κανονισμό 330/2010 προβλέπεται ότι στις συμφωνίες αποκλειστικής διανομής επιτρεπτή είναι μόνο η απαγόρευση των ενεργητικών και όχι των παθητικών πωλήσεων στους καταναλωτές εκτός της ανατεθείσας γεωγραφικής περιοχής.³⁰⁶ Οι ως άνω ρήτρες εδαφικής προστασίας, κατά το μέρος που αφορούν τις διενεργούμενες πωλήσεις σε καταναλωτές, ουδόλως επηρεάζουν το ζήτημα των παράλληλων εισαγωγών, αφού οι πηγές εφοδιασμού των τρίτων ανεξάρτητων παράλληλων εισαγωγέων είναι οι διανομείς και όχι οι καταναλωτές. Όσον αφορά δε, τον περιορισμό πώλησης σε εμπόρους εκτός του δικτύου, οι οποίες και άπτονται του ζητήματος των παράλληλων εισαγωγών, επιτρεπτή είναι μόνο η απαγόρευση των ενεργητικών πωλήσεων και όχι των παθητικών,³⁰⁷ οπότε και γίνεται κατανοητό γιατί στις συμβάσεις αποκλειστικής διανομής δεν είναι επιτρεπτή η λεγόμενη απόλυτη εδαφική προστασία.

Η άλλη συνηθέστερη μορφή κάθετων συμφωνιών είναι αυτή των συμβάσεων επιλεκτικής διανομής, όπου ο προμηθευτής απονέμει στον διανομέα το δικαίωμα διανομής του προϊόντος. Οι συμβάσεις αυτές συνήθως αφορούν προϊόντα πολυτελείας ή γοήτρου, οπότε και υφίσταται συγκεκριμένη αιτία περιφρούρησης της φήμης του προϊόντος. Έτσι, σε ένα βαθμό δικαιολογείται η ύπαρξη του εν λόγω δικτύου, ώστε να εξασφαλίζονται *inter alia* η γνησιότητα, η εξυπηρέτηση, η εγγύηση και το *marketing* των αγαθών.³⁰⁸ Εν προκειμένω, δεν τίθεται ζήτημα εδαφικής αποκλειστικότητας. Εντούτοις, ο διανομέας αναλαμβάνει την υποχρέωση να μην προβεί σε πωλήσεις του επίμαχου προϊόντος του προμηθευτή σε μη εξουσιοδοτημένους μεταπωλητές, προκειμένου να διατηρηθεί η στεγανότητα του δικτύου και να μην παρεισφρήσουν σε αυτό τρίτες ανεξάρτητες επιχειρήσεις.³⁰⁹ Ο περιορισμός αυτός είναι εν πολλοίς αυτονόητος, αφού εάν ήταν δυνατή η συναλλαγή των εξουσιοδοτημένων μελών του δικτύου με τρίτους διανομείς, τότε το σύστημα θα καθίστατο *de facto* μη επιλεκτικό.³¹⁰

Οι συμβάσεις επιλεκτικής διανομής, μολονότι αφορούν κυρίως προϊόντα συγκεκριμένης φύσης, αντιμετωπίζονται με καχυποψία από το δίκαιο ανταγωνισμού, με δεδομένο ότι θέτουν περιορισμούς πρόσβασης στην αγορά και δυσχεραίνουν το παράλληλο εμπόριο.³¹¹ Λύση στο ζήτημα του περιορισμού του ανταγωνισμού που τίθεται από τις συμβάσεις επιλεκτικής διανομής, προσφέρει, σύμφωνα με μία άποψη, η θεωρία των παρεπόμενων περιορισμών (*ancillary restraints*), η οποία βρίσκει εφαρμογή ιδίως στον έλεγχο των συγκεντρώσεων επιχειρήσεων. Με βάση τη θεωρία αυτή, εφόσον η σύμβαση εν συνόλω δεν περιορίζει τον ανταγωνισμό, τότε και οι επιμέρους αναγκαίοι όροι της, κρίνονται νόμιμοι.³¹²

³⁰⁵ Ν. Ε. Φαραντούρης – Δ. Λουκάς, ‘Ο Κανονισμός 330/2010 της Επιτροπής (Κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορίες)’ σε Δ. Τζουγανάτο, *Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 526

³⁰⁶ Bellamy & Child, *European Law of Competition*, 2008, Oxford University Press, σελ. 418-419, 483

³⁰⁷ Γ. Τριανταφυλλάκης, ό.π., σελ. 169

³⁰⁸ Ε. Περάκης, Παράλληλες εισαγωγές, διαθέσιμο στο σύνδεσμο: <http://www.dsnet.gr/ekpaideush/seminaria/PERAKIS.htm>

³⁰⁹ Λ. Κοτσίρης, Σύστημα επιλεκτικής διανομής και παράλληλες εισαγωγές κατά το κοινοτικό δίκαιο, Γνωμοδότηση, *Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου*, τόμος ΞΒ', τεύχος 4ο, σελ. 977 επ.

³¹⁰ Γ. Τριανταφυλλάκης, ό.π., σελ. 170

³¹¹ Bellamy & Child, *European Law of Competition*, 2001, Oxford University Press, σελ. 7-083

³¹² Γ. Καρύδης, Η στεγανότητα του συστήματος επιλεκτικής διανομής προϊόντων στο δίκαιο του ανταγωνισμού, *ΕΕμπΔ*, Τεύχος 2^ο 1994, σελ. 147

Τα συστήματα επιλεκτικής διανομής έχουν κατά καιρούς απασχολήσει το Δικαστήριο, ενώ ίσως η σπουδαιότερη σχετική απόφασή Του, η οποία, μάλιστα, έθεσε και τη βάση ανάλυσης και εξέτασης του εν λόγω ζητήματος, υπήρξε η *Metro I*.³¹³ Με βάση την απόφαση αυτή, κρίθηκαν σύμφωνες με τις αρχές του ελεύθερου ανταγωνισμού, οι συμβάσεις επιλεκτικής διανομής εφόσον βασίζονται σε αντικειμενικά και ποιοτικά κριτήρια. Τα κριτήρια αυτά δύνανται να αφορούν το εμβαδό των εγκαταστάσεων των σημείων διανομής, καθώς και τις παρεχόμενες υπηρεσίες των διανομέων.³¹⁴ Κομβικό ζήτημα για την λήψη της σχετικής απόφασης Του Δικαστηρίου, υπήρξε η παραδοχή ότι οι επιχειρήσεις δεν ανταγωνίζονται μόνο με βάση την τιμολογιακή τους πολιτική.³¹⁵

Έτσι, έχει αποκρυσταλλωθεί σήμερα η σχετική νομολογία των ενωσιακών δικαστηρίων, από την οποία συνάγεται ότι τα συστήματα επιλεκτικής διανομής, είναι σύμφωνα με το άρθρο 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, εφόσον πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, γεγονός το οποίο χρήζει αντικειμενικής εκτίμησης. Συγκεκριμένα, η αναγκαιότητα του συστήματος επιλεκτικής διανομής πρέπει να προκύπτει από τις ιδιότητες και από την φύση των υπό κρίση προϊόντων, προκειμένου να διατηρηθεί η ποιότητά τους και να διασφαλιστεί η καλή χρήση τους. Ακόμη, είναι επιβεβλημένο η επιλογή των διανομέων να υλοποιείται με βάση αντικειμενικά κριτήρια, ποιοτικού χαρακτήρα, τα οποία εφαρμόζονται αδιακρίτως έναντι των μεταπωλητών. Επιπλέον, το σύστημα επιλεκτικής διανομής πρέπει να αποσκοπεί στην επίτευξη ενός αποτελέσματος, το οποίο να δύναται να βελτιώσει τον ανταγωνισμό, αντισταθμίζοντας τον αντίστοιχο περιορισμό που θέτει. Τέλος, είναι απαραίτητο να διαπιστώνεται ότι τα επιβαλλόμενα κριτήρια δεν εφαρμόζονται πέραν του αναγκαίου μέτρου.³¹⁶

Αναφορικά με τον περιορισμό των ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων, στο σύστημα επιλεκτικής διανομής, η προσέγγιση δεν ταυτίζεται πλήρως με αυτή των δικτύων αποκλειστικής διανομής. Αναλυτικότερα, μολονότι και στα συστήματα επιλεκτικής διανομής δεν επιτρέπεται η απαγόρευση των παθητικών πωλήσεων σε καταναλωτές, εντούτοις, είναι επιτρεπτές οι ρήτρες απαγόρευσης τόσο των ενεργητικών όσο και των παθητικών πωλήσεων σε ανεξάρτητους εμπόρους που δεν είναι μέλη του δικτύου, εφόσον δραστηριοποιούνται σε περιοχές που καλύπτονται από το δίκτυο. Στόχος της πρόβλεψης αυτής και του ανεκτού, κατ' αυτόν τον τρόπο, της απόλυτης εδαφικής προστασίας είναι ο περιορισμός του φαινομένου του «παρασιτισμού» (*free riding*) τρίτων επιχειρήσεων που δεν είναι μέλη του δικτύου, οι οποίες επωφελούνται των επενδύσεων, των δαπανών, του ρίσκου και του κόστους που έχουν καταβάλει τα εξουσιοδοτημένα μέλη, και διαθέτουν στην αγορά τα προϊόντα κερδοσκοπώντας, βασιζόμενες αποκλειστικά στην τιμολογιακή τους υπεροχή.

Τα ως άνω διαλαμβανόμενα αφορούν την προσέγγιση της ενωσιακής νομοθεσίας και νομολογίας όσον αφορά τους περιορισμούς που τίθενται στο ενωσιακό εμπόριο, ως απόρροια της επιλογής δικτύων αποκλειστικής ή επιλεκτικής διανομής από τους παραγωγούς. Ωστόσο, αμφισβητείται εάν τα άρθρα 101 και 102 της Συνθήκης τυγχάνουν εφαρμογής και σε συμβάσεις διανομής προϊόντων εκτός ΕΟΧ.³¹⁷ Με βάση το γράμμα των εν λόγω διατάξεων, ζήτημα ανακύπτει στις περιπτώσεις που επηρεάζεται το διακοινοτικό εμπόριο και ωσαύτως, κατ' αντιδιαστολή, στις περιπτώσεις που η διανομή των προϊόντων λαμβάνει χώρα εκτός ΕΟΧ, δεν επηρεάζεται το

³¹³ ΔΕΚ, 25.10.77, C-26/76, Metro SB-Großmärkte GmbH & Co. KG κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

³¹⁴ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 265

³¹⁵ Γ. Τριανταφυλλάκης, ό.π., σελ. 171

³¹⁶ Ν. Ε. Φαραντούρης – Δ. Λουκάς, ό.π., σελ. 538

³¹⁷ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 277

διακοινοτικό εμπόριο και δεν γεννάται σχετικό ζήτημα.³¹⁸ Εντούτοις, η ανωτέρω προσέγγιση μοιάζει υπεραπλουστευμένη, αφού είναι δυνατόν ακόμη και εάν η διανομή των προϊόντων να αφορά ξένο προς τον ΕΟΧ, κράτος, η νομοθεσία του κράτους να προβλέπει κάποιον ανάλογο σχετικό περιορισμό. Επιπλέον, και στις συμβάσεις αυτές, είναι δυνατόν να τύχει εφαρμογής το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, εάν διαπιστωθεί ότι επί της ουσίας της, η συμφωνία οδηγεί σε περιορισμό του διακοινοτικού εμπορίου. Επί παραδείγματι, επηρεασμός του διακοινοτικού εμπορίου δύναται να καταφαθεί σε περιπτώσεις όπου υφίσταται υψηλή πιθανότητα τα επίμαχα προϊόντα της σύμβασης να δύνανται να επανεξαχθούν από την χώρα προορισμού τους προς χώρες εντός του ΕΟΧ, γεγονός που είναι συνηθέστερο όταν η διανομή των προϊόντων αφορά χώρες, οι οποίες βρίσκονται σε τελωνειακή ένωση με την Ευρωπαϊκή Ένωση,³¹⁹ και υπό την προϋπόθεση ότι έχουν αναλωθεί τα αντίστοιχα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας.

Η ως άνω συνθήκη εξετάστηκε από το ΔΕΚ στην υπόθεση *Cram & Rheinzink*,³²⁰ η οποία αφορούσε την προμήθεια προϊόντων ψευδαργύρου. Οι εταιρείες αυτές είχαν αρνηθεί να προμηθεύσουν την εταιρεία *Schlitz* με τα προϊόντα τους, ούτως ώστε να μην τα διαθέσει η τελευταία σε Ευρωπαϊκές Χώρες, όπου οι τιμές τους ήταν υψηλότερες σε σχέση με χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εταιρεία *Schlitz* κατάφερε εντούτοις, να προμηθευτεί τα προϊόντα με την πρόφαση ότι θα τα διαθέσει στην Αίγυπτο. Αντ' αυτού προχώρησε κατά παράβαση της συμβατικής ρήτηρας, στη διάθεση των εμπορευμάτων στη Γερμανία, γεγονός που οδήγησε τις κατασκευάστριες εταιρείες να παύσουν την διάθεση των προϊόντων. Η Επιτροπή έκρινε ότι η απαίτηση εξαγωγής στην Αίγυπτο συνιστούσε περιορισμό του ανταγωνισμού που «*περιορίζει την ελευθερία του μεταπωλητή να διαθέσει το εμπόρευμα όπου θέλει και επιτρέπει στους δύο παραγωγούς να ανταρτούν σε παράλληλες εισαγωγές στο εσωτερικό της Κοινής Αγοράς*». Μάλιστα, η Επιτροπή σημείωσε ότι οι τιμές πώλησης στην Αίγυπτο ήταν ουσιαστικά οι ίδιες με εκείνες στο Βέλγιο και έτσι «*η ρήτρα εξαγωγής προς την Αίγυπτο ήταν ουσιαστικά ένα μέσο προστασίας των αντίστοιχων αγορών των παραγωγών και κυρίως της γερμανικής αγοράς*». Ως εκ τούτου, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η επίμαχη αυτή ρήτρα παραβίαζε το άρθρο 81 της Συνθήκης. Ακολούθως, το ΔΕΚ επικύρωσε, ως προς αυτό το μέρος, την απόφαση της Επιτροπής, διαπιστώνοντας ότι, δεδομένων των πραγματικών περιστατικών, «*πρέπει να διαπιστωθεί ότι οι ρήτρες εξαγωγής είχαν ουσιωδώς ως αντικείμενο να εμποδίσουν την επανεξαγωγή του εμπορεύματος προς τη χώρα παραγωγής με σκοπό να διατηρηθεί σύστημα διπλών τιμών στην Κοινή Αγορά και να περιοριστεί έτσι ο ανταγωνισμός στο εσωτερικό της*».³²¹

Σύμφωνα με μία άποψη, με βάση το διατακτικό της ως άνω απόφασης, κρίσιμος είναι ο τόπος της εγκατάστασης του διανομέα και όχι το πού πρόκειται να διανεμηθούν τα προϊόντα. Ούτως ειπείν, εάν ο διανομέας είναι εγκατεστημένος σε χώρα της ΕΟΧ, τότε καταφάσκει παραβίαση του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ. Εντούτοις, μία τέτοια γενίκευση είναι μάλλον αμφισβητούμενη, αφού το Δικαστήριο κατέληξε στο ως άνω συμπέρασμα, λαμβάνοντας υπόψη του και επιμέρους πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης. Σύμφωνα με τον καθηγητή κ. Χρυσάνθη, οι περιπτώσεις επανεξαγωγής των προϊόντων και επιρροής στο εμπόριο μεταξύ των κρατών – μελών είναι μάλλον ασυνήθιστες και ωσαύτως πρέπει να κρίνονται επί τούτω.³²²

³¹⁸ Ν. Ζεγγωλής, *Κάθετες συμφωνίες και ανταγωνισμός*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012, σελ. 89

³¹⁹ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 277

³²⁰ ΔΕΚ, 28.3.84, C-29,30/83, *Cram & Rheinzink* κατά Επιτροπής

³²¹ *Ibid*, σκ. 24, 28

³²² Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 279

Άλλη μία συναφή περίπτωση εξέτασε το Δικαστήριο στην υπόθεση *Javico κατά Yves Saint Laurent*.³²³ Εν προκειμένω, οι δύο εταιρείες είχαν συμφωνήσει τη διανομή προϊόντων με το σήμα της *Yves Saint Laurent*. Η υπογραφείσα σύμβαση περιείχε ρήτρα αποκλειστικής πώλησης των προϊόντων εκτός ΕΟΧ. Εντούτοις, κατά παράβαση των συμβατικών όρων, τα προϊόντα διατέθηκαν και εντός ΕΟΧ, οπότε η κατασκευάστρια εταιρεία κατήγγειλε τη σύμβαση και άσκησε αγωγή αποζημίωσης ενώπιον των γαλλικών δικαστηρίων.

Το ΔΕΚ έκρινε ότι ήταν απαραίτητο να καθοριστεί πρωτίστως, εάν η απαγόρευση διάθεσης των προϊόντων είχε ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα «τον περιορισμό σε αισθητό βαθμό του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς» και δεύτερον, «εάν η απαγόρευση μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών». Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, το ΔΕΚ έκρινε ότι ο περιορισμός αυτός αποσκοπούσε όχι στην παρεμπόδιση των παράλληλων εισαγωγών εντός της Κοινότητας, αλλά «στη διασφάλιση της διεισδύσεως του παραγωγού σε αγορά εκτός της Κοινότητας μέσω της κυκλοφορίας στην αγορά αυτή επαρκούς ποσότητας των προϊόντων».³²⁴

Το ΔΕΚ έκρινε ακόμη ότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να καθορίσει εάν οι συμβατικοί περιορισμοί που τίθενται θα είχαν ως αποτέλεσμα τον αισθητό περιορισμό του ανταγωνισμού εντός της Κοινότητας. Συγκεκριμένα, το ΔΕΚ ανέθεσε στο εθνικό δικαστήριο να εξετάσει δύο παράγοντες για τον καθορισμό αυτού του ζητήματος, σημειώνοντας, μάλιστα, ότι οποιοσδήποτε εκ των δύο παραγόντων δύναται να είναι επαρκής. Έτσι, το εθνικό δικαστήριο όφειλε να εξετάσει «αν η κοινοτική αγορά των επίμαχων προϊόντων χαρακτηρίζεται από ολιγοπωλιακή διάρθρωση επιτρέπущα περιορισμένο μόνον ανταγωνισμό εντός του κοινοτικού δικτύου διανομής των προϊόντων αυτών».³²⁵ Εάν ο ανταγωνισμός εντός της Κοινότητας ήταν ήδη περιορισμένος, τότε οι περιορισμοί στις εισαγωγές εκτός της Κοινότητας θα ήταν πιθανότερο να είχαν περιοριστικό αποτέλεσμα εντός αυτής.³²⁶ Δεύτερον, έπρεπε να εξετάσει «αν υπάρχει αισθητή διαφορά μεταξύ των εντός της Κοινότητας και των εκτός της Κοινότητας τιμών του προϊόντος που αφορά η σύμβαση»,³²⁷ λαμβάνοντας υπόψη τα επίπεδα των τελωνειακών δασμών και του κόστους μεταφοράς που συνεπάγεται η εξαγωγή του προϊόντος σε τρίτες χώρες και στη συνέχεια η επανεισαγωγή τους εντός της Κοινότητας. Μη υπάρχουσας αισθητής διαφοράς, τότε οι περιορισμοί δεν θα μπορούσαν να επηρεάσουν τον ανταγωνισμό εντός της Κοινότητας.

Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα, και εφόσον έχει διαπιστωθεί επηρεασμός του ανταγωνισμού εντός της Κοινότητας, το εθνικό δικαστήριο θα πρέπει επίσης να καθορίσει εάν υπήρχε «κίνδυνος να επηρεαστούν αισθητά τα εμπορικά ρεύματα μεταξύ των κρατών μελών κατά τρόπο που μπορεί να θίξει την υλοποίηση των στόχων της κοινής αγοράς».³²⁸ Κατ' αυτόν τον τρόπο, το εθνικό δικαστήριο θα έπρεπε να λάβει υπόψη του «τη θέση του κατασκευαστή στην κοινοτική αγορά και της εκτάσεως της παραγωγής της και των πωλήσεων που πραγματοποιεί εντός των κρατών μελών». Το ΔΕΚ επεσήμανε ότι «το ενδοκοινοτικό εμπόριο δεν μπορεί να επηρεαστεί αισθητά αν τα προϊόντα που προορίζονται για τις εκτός της Κοινότητας αγορές αντιπροσωπεύουν ένα πολύ χαμηλό ποσοστό της αγοράς του συνόλου των προϊόντων αυτών στο έδαφος της κοινής αγοράς».³²⁹

³²³ ΔΕΚ, 28.4.98, C-306/96 *Javico κατά Yves Saint Laurent Parfums*

³²⁴ *Ibid*, σκ. 19

³²⁵ *Ibid*, σκ. 23

³²⁶ C. Stothers, ό.π., σελ. 408

³²⁷ *Ibid*, σκ. 24

³²⁸ *Ibid*, σκ. 25

³²⁹ *Ibid*, σκ. 26

Σύμφωνα με τα ως άνω διαλαμβανόμενα, οι παρατεθείσες αποφάσεις του ΔΕΚ, *Cram & Rheinziink* και *Janico*, δεν μοιάζουν να αποκλίνουν. Φαίνεται μάλλον, η τελευταία να εξειδικεύει τον τρόπο αξιολόγησης των τιθέμενων συμβατικών περιορισμών προς διάθεση των προϊόντων αποκλειστικά εκτός ΕΟΧ, και το πώς δύναται να επηρεαστεί το διακοινοτικό εμπόριο εξ αυτών.³³⁰

2. Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης

Σύμφωνα με το άρθρο 102 ΣΛΕΕ,³³¹ απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης που δύναται να έχει μία επιχείρηση σε μία σχετική αγορά. Από το ίδιο το κείμενο της διάταξης, συνάγεται ότι απαγορευμένη δεν είναι αυτή καθαυτή η κατοχή δεσπόζουσας θέσης αλλά μόνο η καταχρηστική εκμετάλλευσή της.³³² Άλλωστε, η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης είναι φυσικό επακόλουθο μίας επιτυχημένης επιχειρηματικής δραστηριότητας και η ποινικοποίησή της το δίχως άλλο, θα ανέτρεπε τους στόχους της οικονομικής ανάπτυξης. Εξ αυτού του λόγου καθίσταται απαραίτητος ο σαφής καθορισμός της σχετικής αγοράς, ενώ η ανάλυση της δεσπόζουσας θέσης δεν είναι αναγκαία αν δεν θεμελιώνεται κατάχρηση.³³³

Η έννοια της δεσπόζουσας θέσης δεν έχει οριστεί νομοθετικά. Εντούτοις, ο ορισμός που δόθηκε στην απόφαση του ΔΕΚ, στην υπόθεση *Hoffman-La Roche*³³⁴ έχει παγιωθεί νομολογιακά. Η κατοχή δεσπόζουσας θέσης, μολονότι δεν ποινικοποιείται, εντούτοις όπως είχε σημειώσει το Δικαστήριο στην απόφαση *Michelin*,³³⁵ βαρύνει την επιχείρηση που διαθέτει ένα τέτοιο μερίδιο αγοράς με μία ειδική υποχρέωση: να μην επιτρέπει η συμπεριφορά της να πλήττει τον ανταγωνισμό. Έτσι, κατάχρηση συντρέχει όταν μία επιχείρηση χρησιμοποιεί την οικονομική ισχύ που διαθέτει προκειμένου να επιβάλλει στις συναλλαγές και στην αγορά τους δικούς της όρους, ή με άλλα λόγια όταν η επιχειρηματική συμπεριφορά της διαμορφώνεται ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές, τους πελάτες ή τους καταναλωτές.

Αναφορικά δε, με τη σχέση της βιομηχανικής ιδιοκτησίας και της δεσπόζουσας θέσης, τα δύο αυτά ζητήματα διαπλέκονται επί τη βάση του εξής ερωτήματος. Συνιστούν τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας αφ' εαυτού τους δεσπόζουσα θέση; Η θέση του Δικαστηρίου στο εν λόγω ερώτημα είναι εν πολλοίς, παγιωμένη. Η ύπαρξη δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας δεν συνιστά από μόνη της δεσπόζουσα θέση. Εντούτοις, η άποψη αυτή του ΔΕΚ, δεν περιορίζεται μόνο στην εν λόγω παραδοχή. Μολονότι, η ύπαρξη αποκλειστικού δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας δεν συνεπάγεται και κατοχή δεσπόζουσας θέσης, παρά ταύτα η ύπαρξη δεσπόζουσας

³³⁰ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 280

³³¹ Άρθρο 102 ΣΛΕΕ: «Είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της εσωτερικής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της. Η κατάχρηση αυτή δύναται να συνίσταται ιδίως: α) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη δικαίων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διαθέσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως επί ζημίας των καταναλωτών, γ) στην εφαρμογή ανίσων όρων επί ισοδυνάμων παροχών έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό, δ) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.»

³³² Α. Κομνηνός, 'Τα στοιχεία του κανόνα δικαίου των άρθρων 102 ΣΛΕΕ και του 2 του Ν. 3959/2011' σε Δ. Τζουγανάτο, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σελ. 628

³³³ *Ibid.*, σελ. 634

³³⁴ ΔΕΚ, 13.2.79, C-85/76, *Hoffmann-La Roche & Co. AG* κατά Επιτροπής, σκ. 38, όπου προβλέπεται ότι «Η δεσπόζουσα θέση που αναφέρεται κατ' αυτό τον τρόπο αφορά την κατάσταση οικονομικής ισχύος μιας επιχείρησης, που της δίνει την εξουσία να εμποδίζει τη διατήρηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην εν λόγω αγορά, παρέχοντας της τη δυνατότητα να συμπεριφέρεται σε σημαντική έκταση ανεξάρτητα έναντι των ανταγωνιστών, των πελατών της και, τελικά, των καταναλωτών.»

³³⁵ ΔΕΚ, 9.11.83, C-322/81, *Michelin* κατά Επιτροπής

θέσης δύναται να συναχθεί λαμβανομένης υπόψη της γενικότερης επικρατούσας κατάστασης στην αγορά. Τέτοιες είναι επί παραδείγματι οι περιπτώσεις που το ίδιο το δικαίωμα βιομηχανικής ιδιοκτησίας συνιστά αφ' εαυτού του μία συγκεκριμένη αγορά είτε η υφιστάμενη αγορά εξαντλείται στο επίμαχο δικαίωμα βιομηχανικής ιδιοκτησίας.³³⁶ Χαρακτηριστικότερη περίπτωση της ανωτέρω συνθήκης ήταν η υπόθεση *Volvo/Veng*,³³⁷ όπου η εταιρεία *Volvo* είχε κατοχυρώσει βιομηχανικά σχέδια εξαρτημάτων και ανταλλακτικών αυτοκινήτων σε διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αντίδικος εταιρεία προέβη σε εισαγωγή παραποιημένων ανταλλακτικών για αυτοκίνητα της εταιρείας *Volvo*, προσβάλλοντας τα κατοχυρωμένα βιομηχανικά σχέδια, οπότε και η δικαιούχος υπέβαλε σχετική αγωγή. Το Δικαστήριο, μολονότι ανέφερε μία σειρά συνθηκών υπό τις οποίες θα θεμελιωνόταν κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης από την άρνηση χορήγησης άδειας χρήσης, έκρινε ότι εν προκειμένω, δεν συνέτρεχαν οι εν λόγω περιστάσεις και ωσαύτως η άρνηση της δικαιούχου να χορηγήσει άδειες χρήσης του βιομηχανικού σχεδίου δεν συνιστούσε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης. Η κρίση αυτή του Δικαστηρίου, μάλλον θα ήταν διαφορετική σήμερα, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη την απόφαση του ΠΕΚ στην υπόθεση *AstraZeneca*,³³⁸ αφού είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι τα βιομηχανικά σχέδια της δικαιούχου εξαντλούσαν από μόνα τους την υπάρχουσα αγορά, αφού κανένας κάτοχος αυτοκινήτου *Volvo*, δεν θα προχωρούσε σε τοποθέτηση ανταλλακτικού διαφορετικού *design* από αυτά της ίδιας της δικαιούχου εταιρείας.

Ζήτημα με τη διαπλοκή των εξουσιών που απορρέουν από τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας και του περιορισμού των παράλληλων εισαγωγών, είναι δυνατό να εντοπιστεί και σε περιπτώσεις αφορώσες μη νόμιμες παράλληλες εισαγωγές προϊόντων. Συγκεκριμένα, ακόμη και η παρεμπόδιση παράλληλων εισαγωγών από τρίτες χώρες και ωσαύτως η άσκηση των συναφών εξουσιών που απορρέουν από τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, δύναται να συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, όταν ο ίδιος ο παραγωγός δεν διαθέτει επί σκοπώ τα επίμαχα προϊόντα εντός του ΕΟΧ, αλλά τα εμπορεύεται μόνο σε τρίτες χώρες.³³⁹

Η υπόθεση *Honda* κατά Μαρίας Πατμανίδη ΑΕ,³⁴⁰ παρότι εξετάστηκε από το ΔΕΚ ως μια υπόθεση παράνομης παράλληλης εισαγωγής, αφού επρόκειτο για εισαγωγή προϊόντων από την Ταϊλάνδη στην Ελλάδα, χωρίς τη συγκατάθεση της δικαιούχου, έθετε και ζητήματα καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης. Η δικαιούχος εταιρεία διένειμε τα επίμαχα εισαγόμενα προϊόντα μόνο σε αγορές της Ασίας, αφού σκόπευε να αποσύρει αυτά από την ευρωπαϊκή αγορά, με απώτερο σκοπό οι καταναλωτές, μην έχοντας δυνατότητα πρόσβασης στα ανταλλακτικά αυτά, να προβούν στην αγορά νέων μοντέλων αυτοκινήτων. Ως εκ τούτου, ανέκυπτε ζήτημα ανεπαρκούς κάλυψης της ζήτησης για τα συγκεκριμένα προϊόντα. Σαφώς, λοιπόν, η εν λόγω απαγόρευση των παράλληλων εισαγωγών, παρά το γεγονός ότι ήταν σύννομη με βάση το δίκαιο βιομηχανικής ιδιοκτησίας, γεννούσε περιορισμούς στον ελεύθερο ανταγωνισμό και στην πρόσβαση των καταναλωτών στα προϊόντα. Παρά ταύτα, το Πρωτοδικείο Αθηνών δεν έθεσε ενώπιον του ΔΕΚ τον εν λόγω προβληματισμό και ωσαύτως το Δικαστήριο δεν διέγνωσε

³³⁶ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π. σελ. 284

³³⁷ ΔΕΚ, 5.10.88, C-238/87, *Volvo* κατά *Veng*

³³⁸ ΕΓΔ, 1.7.10, T-321/105, *AstraZeneca* κατά Επιτροπής, όπου το Γενικό Δικαστήριο (πρώην ΠΕΚ) μολονότι επέμεινε στην άρνηση ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης από μόνη την ύπαρξη δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, εντούτοις απεφάνθη ότι η απόκτηση αυτών με απατηλές μεθόδους συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης.

³³⁹ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 298

³⁴⁰ ΔΕΕ, 17.7.14, C-535/13, *Honda Giken Kogyo Kabushiki Kaisha* κατά *Maria Patmanidi AE*

την ύπαρξη κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης, εμμένοντας αποκλειστικά στην διαπίστωση του παρανόμου των παράλληλων εισαγωγών.

Προχωρώντας, λοιπόν, την ανάλυση του περιορισμού των παράλληλων εισαγωγών υπό το πρίσμα της καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης, είναι αναντίρρητο γεγονός ότι κάθε απόπειρα περιορισμού των νόμιμων παράλληλων εισαγωγών εκ μέρους της δεσπόζουσας επιχείρησης συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης της. Έτσι έκρινε και ο Άρειος Πάγος στην απόφασή του 1387/2018, όπου επεσήμανε ότι «καλύπτονται από τη απαγόρευση του άρθρ. 82 ΣυνθΕΚ (πλέον 102 ΣΛΕΕ) οι πρακτικές μιας επιχείρησης με δεσπόζουσα στην αγορά θέση που αποσκοπούν στην αποτροπή όλων των παράλληλων εξαγωγών από ένα κράτος - μέλος προς άλλα κράτη - μέλη, αφού με την επερχόμενη κατ' αυτό τον τρόπο απομόνωση των εθνικών αγορών εξουδετερώνονται τα οφέλη του πραγματικού ανταγωνισμού αναφορικά με τον εφοδιασμό και τις τιμές που οι εξαγωγές αυτές θα προσέφεραν στους τελικούς καταναλωτές και στα άλλα κράτη».³⁴¹

Οι περιορισμοί που θέτουν οι επιχειρήσεις δύνανται να διενεργούνται μέσω πληθώρας ενεργειών. Έτσι, έχει κριθεί ότι *inter alia* συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης όταν μία δεσπόζουσα επιχείρηση χορηγεί στους πελάτες της εκπτώσεις, εν είδει ανταλλάγματος, προκειμένου αυτοί να μην προμηθευτούν τα προϊόντα της από τρίτες επιχειρήσεις που δεν ανήκουν στο εξουσιοδοτημένο δίκτυο διανομής της.³⁴² Με αυτόν τον τρόπο, η επιχείρηση αποθαρρύνει τις αγορές των προϊόντων από το εξωτερικό ή από παράλληλους εισαγωγείς ενώ διατηρεί την δεσπόζουσα θέση της, μένοντας ανεπηρέαστη από εξωγενείς παράγοντες, στεγανοποιώντας την εθνική αγορά.³⁴³

Μία τέτοια υπόθεση εξέτασε η ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού,³⁴⁴ όταν η εταιρεία *Nestle*, εκμεταλλεζόμενη την δεσπόζουσα θέση που είχε στην αγορά στιγμιαίου καφέ, εξάρτησε την χορήγηση εκπτώσεων για τα προϊόντα της, υπό την προϋπόθεση οι συναλλασσόμενες επιχειρήσεις, εν προκειμένω καταστήματα σούπερ-μάρκετ, να μην προμηθευτούν τα προϊόντα της, παρά μόνο από την ίδια ή από τοπικούς συνεργάτες. Θέτοντας τέτοιους όρους κατέστησε «ιδιαιτέρα δύσκολη έως αδύνατη για τις εν λόγω αλυσίδες την εισαγωγή όλων των προϊόντων της και ιδίως του στιγμιαίου καφέ από παράλληλους εισαγωγείς».³⁴⁵ Η *Nestle* παρείχε κατ' αυτόν τον τρόπο κίνητρο στις συμβαλλόμενες επιχειρήσεις προκειμένου να μην προβούν σε εισαγωγές των προϊόντων της. Μάλιστα, η Επιτροπή Ανταγωνισμού επεσήμανε ότι «Η καταχρηστική πρακτική της απαγόρευσης παράλληλων εισαγωγών εκ της φύσεως της είναι ικανή να επηρεάσει το διακοινοτικό εμπόριο»³⁴⁶ και σταθμίζοντας την γενικότερη στρατηγική αποκλεισμού που εφάρμοζε η *Nestle* κατέληξε ότι χωρεί εφαρμογή του άρθρου 82 ΣυνθΕΚ (πλέον 102 ΣΛΕΕ).

Ακόμη, σε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης προβαίνει μία επιχείρηση όταν απαγορεύει πλήρως τις εξαγωγές των προϊόντων της σε διανομείς του ίδιου σήματος αλλά διαφορετικής περιοχής με άμεσο ή έμμεσο τρόπο. Η πρακτική αυτή θεωρήθηκε ότι οδηγούσε σε κατανομή αγορών εις βάρος των τελικών καταναλωτών.³⁴⁷

³⁴¹ ΑΠ 1387/2018, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

³⁴² Α. Κομνηνός, ό.π., σελ. 874

³⁴³ Απόφαση της Επιτροπής της 20^{ης} Ιουνίου 2001, (COMP/E-2/36.041/PO-Mickelin), σκ. 240,242,246-247

³⁴⁴ ΕΑ 434/V/2009

³⁴⁵ *Ibid*, σκ. 55-57

³⁴⁶ *Ibid*, σκ. 74

³⁴⁷ Α. Κομνηνός, ό.π., σελ. 874

Επιπλέον, κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης συνιστά και, η αδικαιολόγητη αντικειμενικώς, άρνηση από την δεσπόζουσα επιχείρηση να χορηγήσει πιστοποιητικό καταλληλότητας για οχήματα που είναι προϊόντα παράλληλης εισαγωγής.³⁴⁸ Έτσι, έκρινε το ΔΕΚ στην υπόθεση *British Leyland*,³⁴⁹ όπου η εν λόγω εταιρεία προέβaine σε καταχρηστική εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης που είχε στην αγορά παροχής υπηρεσιών, αρνούμενη σε ορισμένες περιπτώσεις να χορηγήσει τα αναγκαία πιστοποιητικά καταλληλότητας για οχήματά της που είχαν επανεισαχθεί από την ηπειρωτική Ευρώπη. Το ΔΕΚ απεφάνθη ότι «αυτή η συμπεριφορά δεν μπορεί να αναλυθεί παρά ως εκδήλωση προθέσεως της *British Leyland*, να εμποδίσει τις επανεισαγωγές που ήταν ανταγωνιστικές στους εγκεκριμένους της διανομείς και, επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ως κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης».³⁵⁰

Ακολούθως, όμοια είναι και η αντιμετώπιση για της περιπτώσεις όπου η δεσπόζουσα επιχείρηση ασκεί πιέσεις στους ανεξάρτητους διανομείς της, προκειμένου αυτοί να μην πραγματοποιούν παραγγελίες για εξαγωγές.³⁵¹ Τέτοια ήταν και η υπόθεση *Eurofix-Bauco κατά Hilti*,³⁵² όπου η καταγγελλόμενη εταιρεία *Hilti*, η οποία είχε δεσπόζουσα θέση στην κατασκευή και διανομή πιστολιών καρφώματος και των αναλωσίμων που χρησιμοποιούνται σ' αυτά, δραστηριοποιούνταν σε πληθώρα ευρωπαϊκών κρατών αλλά και στις ΗΠΑ. Η εν λόγω επιχείρηση ζήτησε μεταξύ άλλων από όλους τους ανεξάρτητους διανομείς της να μην εκπληρώσουν τις παραγγελίες ορισμένων πελατών στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίοι προμηθεύονταν προϊόντα από την ίδια τη *Hilti*.³⁵³ Έτσι, η Επιτροπή έκρινε ότι και η προτροπή των διανομέων να μην εκπληρώνουν ορισμένες παραγγελίες για εξαγωγές, συνιστούσε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης.

Η καταχρηστική συμπεριφορά μίας δεσπόζουσας επιχείρησης δύναται να λάβει και τη μορφή παροχής κινήτρων – εκπτώσεων προς τους ανεξάρτητους διανομείς προκειμένου οι τελευταίοι να μην διαθέτουν σε συγκεκριμένο κράτος-μέλος τις ποσότητες με τις οποίες τους έχει προμηθεύσει η δεσπόζουσα επιχείρηση, αλλά αντίθετα να επικεντρώνονται σε άλλες εθνικές αγορές.³⁵⁴ Ανάλογη ήταν η υπόθεση της εταιρείας ΛΑΒΑ ΑΕ, την οποία εξέτασε η ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού.³⁵⁵ Στην εν λόγω υπόθεση, η εταιρεία ΛΑΒΑ ΑΕ κατείχε δεσπόζουσα θέση στην αγορά εξόρυξης και εμπορίας είδους ελαφρόπετρας, την οποία, μάλιστα, εξήγαγε σε ποικίλα κράτη εκτός Ελλάδας, συμπεριλαμβανομένης της Ιταλίας. Εν προκειμένω, η ΛΑΒΑ ΑΕ προέβaine σε σύναψη συμφωνιών με τους Έλληνες διανομείς της, οι οποίες προέβλεπαν ότι οι τελευταίοι θα έπρεπε να διαθέτουν τις ποσότητες με τις οποίες τους προμήθευε σε άλλες αγορές πλην αυτής της Ιταλίας. Προς επίτευξη του σκοπού της δε, χορηγούσε εκπτώσεις – κίνητρα στους συμβαλλόμενους Έλληνες διανομείς, ενώ επέτρεπε τις εξαγωγές στην αγορά της Ιταλίας μόνον από εταιρεία που ανήκε στον όμιλό της. Με τη συμπεριφορά της αυτή «απέκλεισε συγκεκριμένες πηγές προμήθειας από τους Ιταλούς πελάτες της έχοντας ως αποτέλεσμα τον κατακερματισμό της ενιαίας αγοράς προς βλάβη των τελικών καταναλωτών». Αποτέλεσμα της ως άνω πρακτικής ήταν ο περιορισμός του παράλληλου εμπορίου στην αγορά της Ιταλίας. Συνεπώς, η Επιτροπή

---

³⁴⁸ *Ibid*

³⁴⁹ ΔΕΚ, 11.11.86, C-226/84, *British Leyland Public Limited Company κατά Επιτροπής*

³⁵⁰ *Ibid*, σκ. 24

³⁵¹ Α. Κομνηνός, ό.π., σελ. 874

³⁵² Απόφαση της Επιτροπής της 22ης Δεκεμβρίου 1987, (IV/30.787 & 31.488- *Eurofix-Bauco κατά Hilti*)

³⁵³ *Ibid*, σκ. 76, 98

³⁵⁴ Α. Κομνηνός, ό.π., σελ. 875

³⁵⁵ ΕΑ 517/VI/2011

Ανταγωνισμού απεφάνθη ότι η εταιρία ΛΑΒΑ ΑΕ καταχράστηκε τη δεσπόζουσα θέση της δια της απαγορεύσεως ή/και παρεμποδίσεως εξαγωγών εκ μέρους των Ελλήνων ανταγωνιστών της.

Επιπροσθέτως, κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, η οποία παρεμποδίζει το παράλληλο εμπόριο, συνιστά και η κάλυψη, από οργανισμό συλλογικής διαχείρισης με δεσπόζουσα θέση, δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, αποκλειστικά των εγκατεστημένων δημιουργών εντός συγκεκριμένου κράτους-μέλους, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που οι δημιουργοί ήταν πολίτες αυτού, οπότε καλύπτονταν και εκτός του εν λόγω χώρου.³⁵⁶

Τέλος, συναφής είναι και η περίπτωση όπου δεσπόζουσα επιχείρηση επιβάλλει συμβατικούς περιορισμούς στους συναλλασσόμενούς της, καθορίζοντας τα γεωγραφικά όρια ή ακόμη και τους πελάτες στους οποίους δύνανται να διενεργούν πωλήσεις, καθώς και τους προμηθευτές από τους οποίους μπορούν να προμηθευτούν τα προϊόντα τους. Η ανωτέρω συμπεριφορά έχει κριθεί νομολογιακά ότι παραβιάζει την διάταξη του άρθρου 102 ΣΛΕΕ.³⁵⁷

Σε συναφή πρόσφατη απόφασή της, η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο διακοσίων (200) εκατομμυρίων ευρώ, στην πολυεθνική εταιρεία ποτοποιίας και ζυθοποιίας «*AB InBev*».³⁵⁸ Η *AB InBev* προέβη σε καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης της στη Βελγική αγορά, επιχειρώντας μέσω της στρατηγικής που εφάρμοζε να περιορίσει τη δυνατότητα των καταστημάτων σούπερ-μάρκετ και των χονδρεμπόρων να αγοράζουν την μύρα παραγωγής της με την επωνυμία «*Jupiler*» σε χαμηλότερες τιμές από τις Κάτω Χώρες και να την εισάγουν στο Βέλγιο. Στόχος της στρατηγικής αυτής ήταν η διατήρηση υψηλότερων τιμών του προϊόντος στο Βέλγιο περιορίζοντας τις εισαγωγές φθηνότερων προϊόντων μύρας «*Jupiler*» από τις Κάτω Χώρες. Η *AB InBev* χρησιμοποίησε τέσσερις διαφορετικές μεθόδους για να επιτύχει το ως άνω αποτέλεσμα. Πρωτίστως, άλλαξε τη συσκευασία ορισμένων προϊόντων μύρας «*Jupiler*» που διέθετε σε λιανοπωλητές και χονδρεμπόρους στις Κάτω Χώρες, αφαιρώντας την γαλλική μετάφραση των υποχρεωτικών πληροφοριών που έπρεπε να είναι στην ετικέτα και διαφοροποιώντας το σχέδιο και το μέγεθος των συσκευασιών μύρας, ούτως ώστε τα προϊόντα αυτά να μην δύνανται να πωληθούν τόσο εύκολα στο Βέλγιο. Επιπλέον, η *AB InBev* περιόρισε τον όγκο μύρας «*Jupiler*» που διέθετε σε χονδρέμπορο στις Κάτω Χώρες, προκειμένου να περιορίσει τις εισαγωγές αυτών των προϊόντων στο Βέλγιο. Ακόμη, με δεδομένη την σημαντικότητα των προϊόντων της *AB InBev* για τα καταστήματα λιανικής πώλησης, αφού το καταναλωτικό κοινό του Βελγίου περίμενε να βρει τα εν λόγω προϊόντα στα ράφια τους, η *AB InBev* αρνήθηκε την διάθεση των προϊόντων σε λιανοπωλητή, εάν εκείνος δεν συμφωνούσε να περιορίσει τις εισαγωγές φθηνότερης μύρας «*Jupiler*» από τις Κάτω Χώρες στο Βέλγιο. Τέλος, η *AB InBev* εξάρτησε την προσφορά προωθητικών ενεργειών για προϊόντα ζύθου σε λιανέμπορο στις Κάτω Χώρες, από τη μη προσφορά των προωθητικών ενεργειών στο Βέλγιο. Επί τη βάση αυτή, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η *AB InBev* έκανε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης διότι στέρησε από τους Ευρωπαίους καταναλωτές ένα από τα βασικά οφέλη της ενιαίας αγοράς, δηλαδή τη δυνατότητα να έχουν περισσότερες επιλογές και να έχουν καλύτερη συμφωνία κατά την αγορά.

Η *Margrethe Vestager* δήλωσε αναφορικά με την εν λόγω απόφαση ότι «*Οι καταναλωτές στο Βέλγιο κατέβαλλαν περισσότερα χρήματα για την αγαπημένη τους μύρα λόγω της στρατηγικής της AB InBev να περιορίσει τις διασυνοριακές πωλήσεις μεταξύ Ολλανδίας και Βελγίου. Απόπειρα από*

³⁵⁶ Α. Κομνηνός, ό.π., σελ. 875

³⁵⁷ Ritter and Braun, *European Competition Law: A Practitioner's Guide*, Aspen Publishers, 2005, σελ.434.

³⁵⁸ Απόφαση της Επιτροπής 13ης Μαΐου 2019, Υπόθεση ΑΤ.40134 – Περιορισμοί της *AB InBev* στο εμπόριο ζύθου

τη δεσπόζουσα επιχείρηση να κατακερματίσει την ενιαία αγορά για να διατηρήσει υψηλές τιμές, είναι παράνομη».

Φαίνεται και από τη δήλωση της Επιτρόπου, η έμφαση και η προσήλωση που υποδεικνύει η Επιτροπή στην λειτουργία της ενιαίας αγοράς, καθώς και η προσπάθεια που καταβάλλει προκειμένου να περιοριστεί κάθε είδους φραγμός που τίθεται στις παράλληλες εισαγωγές εντός της ΕΟΧ από τις επιχειρήσεις.

Έτσι, στο επίκεντρο έρχεται και ακόμη μία συναφής έρευνα της Επιτροπής, η οποία είναι εν εξελίξει. Αναλυτικότερα, ζήτημα ανέκυψε σχετικά με τις πρακτικές της εταιρείας *Mondelēz*, η οποία δραστηριοποιείται στην παραγωγή και διάθεση γλυκισμάτων. Έτσι, τον Ιανουάριο του 2021 η Επιτροπή με αφορμή τον ενδεχόμενο περιορισμό του «παράλληλου εμπορίου» των προϊόντων της *Mondelēz* μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ, ξεκίνησε επίσημα έρευνα προκειμένου να εκτιμήσει, εάν οι πρακτικές της εν λόγω εταιρείας θα μπορούσαν να περιορίσουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό στις εθνικές αγορές σοκολάτας, μπισκότων και καφέ, παρεμποδίζοντας το διασυνοριακό εμπόριο αυτών των προϊόντων μεταξύ των κρατών-μελών, παραβιάζοντας το άρθρο 101 και/ή το άρθρο 102 ΣΛΕΕ. Η Επιτροπή διερευνά πιθανούς περιορισμούς στις σχετικές αγορές για τη χονδρική προμήθεια πλακιδίων σοκολάτας με αντικείμενο και/ή αποτέλεσμα τον περιορισμό των ενδοκοινοτικών συναλλαγών επιβάλλοντας τον κατακερματισμό των εθνικών αγορών και συγκεκριμένα της Βουλγαρίας και του Βελγίου. Εάν δε, αποδειχθούν οι ως άνω πρακτικές, τότε υφίσταται παραβίαση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ.³⁵⁹

Κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί στο σημείο αυτό, ότι οι συμπεριφορές που έχουν ως στόχο τον περιορισμό του παράλληλου εμπορίου σε μη ρυθμισμένες αγορές αντιμετωπίζονται αυστηρότερα από τις αρχές ανταγωνισμού και ιδίως στις περιπτώσεις που υφίστανται άμεσα αποδεικτικά μέσα. Προκύπτει, μάλιστα, από τη σχετική νομολογία μία προσέγγιση παράβασης εξ αντικειμένου, καταλήγοντας σε άνευ ετέρου υπαγωγή στο άρθρο 102 ΣΛΕΕ, λόγω της ίδιας της φύσης τους.³⁶⁰

Αναφορικά με τους περιορισμούς του παράλληλου εμπορίου που εξετάζονται στο πλαίσιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, ξεχωριστή κατηγορία συνιστούν οι περιπτώσεις των φαρμακευτικών προϊόντων, ιδίως λόγω της ρυθμισμένης τιμολόγησής τους, οι οποίες φέρουν έντονο το ελληνικό στοιχείο· άξιος αναφοράς δε, είναι οι υποθέσεις ΣΥΦΑΙΤ και Λέλος.

Αναλυτικότερα, η υπόθεση ΣΥΦΑΙΤ αφορούσε την πώληση φαρμακευτικών προϊόντων της εταιρείας *Glaxosmithkline*, η οποία προμήθευε με αυτά χονδρεμπόρους στην Ελλάδα, οι οποίοι με τη σειρά τους προέβαιναν σε παράλληλες εξαγωγές σε άλλες κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου οι τιμές τους ήταν υψηλότερες. Προκειμένου να περιορίσει το παράλληλο εμπόριο, η *Glaxosmithkline* αναπροσάρμοσε μονομερώς τις διαθέσιμες στην ελληνική αγορά ποσότητες, με αποτέλεσμα οι συνεταιρισμοί των φαρμακοποιών και των χονδρεμπόρων να προβούν σε καταγγελίες ενώπιον της επιτροπής ανταγωνισμού, ισχυριζόμενοι ότι η άρνηση προμήθειας της *Glaxosmithkline* συνιστούσε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης. Τελικά, η Επιτροπή Ανταγωνισμού παρέπεμψε μία σειρά προδικαστικών ερωτημάτων στο ΔΕΕ, το οποίο έκρινε αυτήν αναρμόδια υποβολής τους, καθώς δεν αποτελούσε «δικαστήριο» σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ.³⁶¹

³⁵⁹ Υπόθεση AT.40632 Mondelez trade restrictions, Press Release

³⁶⁰ Α. Κομνηνός, ό.π., σελ. 877

³⁶¹ ΔΕΕ, 31.5.05, C-53/03, Συνεταιρισμός Φαρμακοποιών Αιτωλίας & Ακαρνανίας (ΣΥΦΑΙΤ) κ.λπ., Πανελλήνιος Σύλλογος Φαρμακαποθηκαρίων, Interfarm — Α. Αγγελάκου & Σία ΟΕ κ.λπ., Κ. Π. Μαρινόπουλος Ανώνυμος Εταιρία εμπορίας και διανομής φαρμακευτικών προϊόντων κ.λπ. κατά GlaxoSmithKline

Έτσι, στην περίπτωση αυτή περιοριστήκαμε μόνο στη γνώμη του Γενικού Εισαγγελέα *Jacobs* και όχι στην πλήρη κρίση του Δικαστηρίου. Σύμφωνα με την άποψη του Γενικού Εισαγγελέα ακόμη και όταν ο κατασκευαστής κατέχει δεσπόζουσα θέση και έχει προβεί σε μονομερείς δράσεις προκειμένου να αποτρέψει το παράλληλο εμπόριο, αρνούμενος την προμήθεια προϊόντων, δεν μπορεί αυτή του η πράξη να θεωρηθεί αυτομάτως καταχρηστική στην περίπτωση των φαρμακευτικών προϊόντων, αφού δύναται να δικαιολογηθεί από αντικειμενικούς λόγους. Ο Γενικός Εισαγγελέας κατέληξε στο γενικό συμπέρασμα ότι η άρνηση προμήθειας φαρμακευτικών προϊόντων θα ήταν καταχρηστική μόνο εάν προκαλούσε σοβαρές στρεβλώσεις και δεν δικαιολογείτο αντικειμενικά.³⁶² Επομένως, η υπόθεση αναπέμφθηκε στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, η οποία ακολούθησε εν πολλοίς την εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα.³⁶³

Εν παραλλήλως, οι ανωτέρω συνεταιρισμοί άσκησαν αγωγές ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων αιτούμενοι την προμήθεια επιπλέον ποσοτήτων φαρμακευτικών προϊόντων από την *Glaxosmithkline*. Το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών με μία σειρά αποφάσεων απέρριψε τις σχετικές αγωγές και απεφάνθη ότι δεν τυγχάνει εφαρμογή του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, αφού λόγω των ειδικών συνθηκών της αγοράς των φαρμακευτικών προϊόντων, η εταιρεία δικαιολογημένα μπορούσε να αρνηθεί την προμήθεια των χονδρεμπόρων, μην έχοντας την υποχρέωση να τροφοδοτεί το παράλληλο εμπόριο.³⁶⁴ Κατά των αποφάσεων αυτών ασκήθηκαν εφέσεις, οπότε το δικαστήριο παρέπεμψε μία σειρά προδικαστικών ερωτημάτων ενώπιον του ΔΕΕ. Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι «*Το άρθρο [102 ΣΛΕΕ] έχει την έννοια ότι επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση στη σχετική αγορά φαρμάκων, η οποία, προκειμένου να εμποδίσει τις παράλληλες εξαγωγές που πραγματοποιούν ορισμένοι χονδρέμποροι από ένα κράτος μέλος προς άλλα κράτη μέλη, αρνείται να ικανοποιήσει συνήθεις παραγγελίες των χονδρεμπόρων αυτών, εκμεταλλεύεται καταχρηστικά τη δεσπόζουσα θέση της. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να διαπιστώσει τον συνήθη χαρακτήρα των παραγγελιών αυτών, λαμβάνοντας υπόψη τον όγκο τους σε σχέση με τις ανάγκες της αγοράς του εν λόγω κράτους μέλους, καθώς και τις εμπορικές σχέσεις που διατηρούσε στο παρελθόν η εν λόγω επιχείρηση με τους χονδρεμπόρους αυτούς.*»³⁶⁵ Προκύπτει από την διατύπωση αυτή του Δικαστηρίου, ότι καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης φαρμακευτικής επιχείρησης λαμβάνει χώρα όταν η δεσπόζουσα επιχείρηση στοχοποιεί τον συμβαλλόμενο πελάτη της, ο οποίος διενεργεί παράλληλες εξαγωγές, και παύει την διάθεση των προϊόντων της προς αυτόν μόνο και μόνο εξ αυτού του λόγου. Το ΔΕΕ φαίνεται να επικεντρώθηκε μάλιστα, στην περίπτωση της ολοσχερούς εξάλειψης των παράλληλων εξαγωγών και όχι του απλού περιορισμού τους, για την εκτίμηση της οποίας, μάλιστα, επιστρατεύει δύο κριτήρια: το πρώτο, αυτό του όγκου των παραγγελιών σε σχέση με τις ανάγκες της εθνικής αγοράς και το δεύτερο αυτό, των προγενέστερων εμπορικών σχέσεων μεταξύ των συμβαλλομένων, ήτοι της δεσπόζουσας επιχείρησης και του πελάτη της.³⁶⁶ Συνεπώς, σύμφωνα με το Δικαστήριο η επιβολή περιορισμών στις παράλληλες εξαγωγές των φαρμακευτικών προϊόντων δεν κρίνεται παράνομη εφόσον καλύπτεται η φυσική ζήτηση από τους καταναλωτές στις χώρες προορισμού των εξαγωγών.

³⁶² Εισήγηση Γενικού Εισαγγελέα *Jacobs* στην υπόθεση C-53/03, Συνεταιρισμός Φαρμακοποιών Αιτωλίας & Ακαρνανίας (ΣΥΦΑΙΤ) κ.λπ., Πανελλήνιος Σύλλογος Φαρμακοποθηκαρίων, *Interfarm* — Α. Αγγελάκου & Σία ΟΕ κ.λπ., Κ. Π. Μαρινόπουλος Ανώνυμος Εταιρία εμπορίας και διανομής φαρμακευτικών προϊόντων κ.λπ. κατά *GlaxoSmithKline*, σκ. 100-101

³⁶³ ΕΑ 318/V/2006

³⁶⁴ ΠΠρΑθ 519/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

³⁶⁵ ΔΕΕ, 16.9.08, C-468/06 έως C-478/06 (συνεκδικασθείσες), Σωτ. Λέλος και Σια ΕΕ και λοιποί κατά *GlaxoSmithKline* ΑΕΒΕ Φαρμακευτικών Προϊόντων, σκ. 77

³⁶⁶ *Ibid*, σκ. 73

Η απόφαση του ΔΕΕ φαίνεται ωσαύτως να αποτελεί προϊόν ενός συμβιβασμού μεταξύ της καταχρηστικότητας της απαγόρευσης του παράλληλου εμπορίου και της δυνατότητας των επιχειρήσεων να προστατεύσουν τα συμφέροντά τους, μέσω της επιβολής ορισμένων περιορισμών.³⁶⁷

Για την πληρότητα της επισκόπησης της ως άνω υπόθεσης, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι μετά την απόφαση του ΔΕΕ, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών ανέτρεψε την απόφαση της επιτροπής ανταγωνισμού στην υπόθεση ΣΥΦΑΙΤ, κρίνοντας την ύπαρξη παραβίασης τόσο του άρθρου 2 ν. 703/1977 (νυν ν. 3959/2011) αλλά και του άρθρου 102 ΣΛΕΕ. Το Διοικητικό Εφετείο κατέληξε στο προαναφερθέν συμπέρασμα χωρίς να σταθμίσει κατά τον ίδιο τρόπο τα δύο κριτήρια που έθεσε το ΔΕΕ, εσφαλμένως κατά την άποψη της γράφουσας, αφού επικεντρώθηκε στις προηγούμενες εμπορικές σχέσεις των συμβαλλομένων μερών και τον όγκο αυτών δίχως να εξετάσει την αναλογικότητα των παραγγελιών αυτών σε συνάρτηση με τις ανάγκες της τοπικής αγοράς, αφού ήταν γεγονός ότι αυτές υπερέβαιναν κατά πολύ των αναγκών της.

Καθίσταται σαφές, εκ των ανωτέρω, ότι η φαρμακευτική βιομηχανία είναι αυτή που συχνά δίνει έρεισμα για την αποσαφήνιση και την εξέλιξη της νομολογίας στο ζήτημα του περιορισμού των παράλληλων εισαγωγών.

II. Οι παράλληλες εισαγωγές στο πλαίσιο του Αθέμιτου Ανταγωνισμού

Το ζήτημα των παράλληλων εισαγωγών ανακύπτει και στο πλαίσιο του δικαίου του αθέμιτου ανταγωνισμού. Άλλωστε, στην ελληνική νομολογία το φαινόμενο των παράλληλων εισαγωγών αντιμετωπίστηκε αρχικά με τη γενική ρήτρα του άρθρου 1 ν. 146/1914. Τούτο γιατί η προσέγγιση που ακολουθείτο ήταν ότι το ζήτημα των παράλληλων εισαγωγών απτόταν περισσότερο του αθέμιτου ανταγωνισμού και των χρηστών ηθών. Για την πλήρη κατανόηση της προσέγγισης αυτής, κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ο στόχος που επιδιώκει το δίκαιο του αθέμιτου ανταγωνισμού. Αυτό που μπορεί να ειπωθεί για τον αθέμιτο ανταγωνισμό είναι ότι υπό μία έννοια περιστελλεί τα όρια του ελεύθερου ανταγωνισμού, ο οποίος αποτελεί αναγκαίο θεμέλιο της οικονομικής ανάπτυξης.³⁶⁸ Αυτό συμβαίνει διότι τα όρια ανάμεσα στην ελευθερία και την ασυδοσία είναι καμία φορά δυσδιάκριτα και ιδίως στο πλαίσιο της ανταγωνιστικής διαδικασίας. Έτσι, έρχεται ο αθέμιτος ανταγωνισμός να οριοθετήσει τον ελεύθερο ανταγωνισμό από τον ανεξέλεγκτο ελεύθερο ανταγωνισμό, θέτοντας ως ορόσημο την έννοια των χρηστών ηθών. Προκύπτει, λοιπόν, ότι το κριτήριο μεταξύ του επιτρεπτού και του μη επιτρεπτού μιας πράξης ανταγωνισμού είναι τα χρηστά ήθη· κριτήριο ευμετάβλητο και ασταθές, αφού η έννοια πρέπει να εξετάζεται πάντοτε με βάση τις κοινωνικές και συναλλακτικές επικρατούσες αντιλήψεις.³⁶⁹

Παρωχημένη άποψη που είχε επικρατήσει στο παρελθόν στη νομολογία³⁷⁰ ήταν ότι οι παράλληλες εισαγωγές συνιστούν πράξη αντίθετη στα χρηστά ήθη, όταν ο παράλληλος εισαγωγέας έχει γνώση της ύπαρξης διανομέα ή αντιπροσώπου της δικαιούχου εταιρείας στην ελληνική αγορά.³⁷¹ Η άποψη αυτή όμως, έχει ορθώς ανατραπεί, καθώς μία τέτοια παραδοχή θα συνεπαγόταν το δίχως άλλο, τον περιορισμό του ελεύθερου ανταγωνισμού, γεγονός το οποίο δεν συνάδει με την γενική

³⁶⁷ Α. Κομνηνός, ό.π., σελ. 871

³⁶⁸ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 233

³⁶⁹ Ν. Ρόκας, ό.π., σελ. 185

³⁷⁰ ΜονΠρωτΑθ 18744/86, *ΕΕμπΔ*, 1987, σελ. 307 & ΜονΠρωτΠειρ 2400/93, *Αρμ.*, 1994, σελ. 47

³⁷¹ Ε. Παράκης, Παράλληλες εισαγωγές, διαθέσιμο στο σύνδεσμο: <http://www.dsanet.gr/ekpaideush/seminaria/PERAKIS.htm>

παραδοχή της υπεροχής του τελευταίου, συνταγματικά κατοχυρωμένου θεσμού.³⁷² Άλλωστε, απώτερος σκοπός του αθέμιτου ανταγωνισμού είναι η ενίσχυση του ελεύθερου ανταγωνισμού και όχι η κατάλυσή του.³⁷³

1. Παράλληλες εισαγωγές και το άρθρο 1 του ν. 146/1914

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα ως άνω διαλαμβανόμενα, αυτό καθαυτό το γεγονός της παράλληλης εισαγωγής προϊόντων, για τα οποία υφίσταται διανομέας ή αντιπρόσωπος εισαγωγής και διάθεσης, δεν συνιστά πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού· πολλώ δε μάλλον μη υπάρχουσας τέτοιας συνθήκης. Σε αυτό συνηγορεί άλλωστε, και το γεγονός ότι ακόμη και με την προϋπόθεση της νομιμότητας των συμβάσεων αποκλειστικής διανομής, οι οποίες αντιμετωπίζονται με καχυποψία από τη σκοπιά του ελεύθερου ανταγωνισμού, αυτές δεν δεσμεύουν τους τρίτους. Μάλιστα, είναι αυτοδίκαια άκυρες οι ρήτρες απόλυτης εδαφικής προστασίας που πολλές φορές εμπεριέχονται σε αυτές.

Έτσι, η απολύτως κρατούσα σήμερα θέση είναι ότι οι παράλληλες εισαγωγές αποτελούν κατ' αρχήν θεμιτές πρακτικές, μη αντίθετες στα χρηστά ήθη. Η άποψη αυτή έχει επικυρωθεί και από τη νομολογία πλέον, η οποία έχει ρητά αναφέρει ότι οι παράλληλες εισαγωγές δεν συνιστούν πράξη αθέμιτη, ακόμη και εάν ο παράλληλος εισαγωγέας γνωρίζει την ύπαρξη αποκλειστικού διανομέα ή αντιπροσώπου.

Εντούτοις, υπό την προϋπόθεση συνδρομής ειδικών περιστάσεων, οι παράλληλες εισαγωγές είναι δυνατό να συνιστούν αθέμιτη πρακτική, οπότε και στοιχειοθετείται το πραγματικό της γενικής ρήτρας του άρθρου 1 ν. 146/1914. Μολονότι, η πλήρωση των πρόσθετων στοιχείων συνιστά ζήτημα που χρήζει *ad hoc* εξέτασης, είναι δυνατή η συστηματοποίηση της σχετικής περιπτώσιολογίας σε ορισμένες κατηγορίες.³⁷⁴ Οι ειδικές αυτές περιστάσεις συνήθως αφορούν τον τρόπο προμήθειας των προϊόντων και λιγότερο αυτή καθαυτή την πράξη της παράλληλης εισαγωγής.

Έτσι, ειδικές περιστάσεις που φαίνονται να καθιστούν μία ανταγωνιστική πρακτική μη θεμιτή, δύνανται να είναι η εξώθηση σε αθέτηση σύμβασης μέλους του δικτύου ή εκμετάλλευση συμβατικής παράβασης. Όπως ήδη αναφέρθηκε ανωτέρω, η διενέργεια παράλληλου εμπορίου προϋποθέτει την ύπαρξη κάποιας «τρύπας» στην αλυσίδα του δικτύου διανομής του δικαιούχου. Προκειμένου δε, να πραγματοποιηθεί αυτό το «σπάσιμο» του δικτύου, παρατηρείται πολλές φορές, η εκ μέρους του παράλληλου εισαγωγέα ενεργή και έντονη παρότρυνση ή ακόμη και εκβίαση του μέλους του δικτύου να προμηθεύσει τον πρώτο με προϊόντα που ο τελευταίος προορίζει να διαθέσει στην Ελλάδα.³⁷⁵ Γεννάται έτσι το ερώτημα εάν η εξώθηση σε συμβατική παράβαση δύναται να συνιστά ειδική περίπτωση που θα οδηγεί στην πλήρωση του πραγματικού της διάταξης του άρθρου 1 ν. 146/1914. Εν γένει, η εξώθηση τρίτου σε συμβατική παράβαση είναι δυνατό να συνιστά πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού, μόνο κατ' εξαίρεση. Ωστόσο, ειδικά στις περιπτώσεις συμβάσεων αποκλειστικής διανομής, η νομολογία έχει κάνει δεκτό ότι η παρότρυνση διανομέα να προχωρήσει σε απαγορευμένη πώληση είναι ανήθικη. Συγκεκριμένα, έχει κριθεί ήδη ότι «η εκ μέρους τρίτου παράβαση των συμβατικών τους δεσμεύσεων, οι οποίες στηρίζονται στη διάθεση των προϊόντων από τον παραγωγό, αντιπρόσωπο ή διανομέα (εμπορικό δίκτυο διανομής),

³⁷² Λ. Κοτσίρης, Σύστημα επιλεκτικής διανομής και παράλληλες εισαγωγές κατά το κοινοτικό δίκαιο, Γνωμοδότηση, *Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου*, τόμος ΞΒ', Τεύχος 4°, σελ. 977επ.

³⁷³ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 233

³⁷⁴ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 235

³⁷⁵ Α. Μικρούλεα, σε Ν. Ρόκα, *Αθέμιτος Ανταγωνισμός*, Νομική Βιβλιοθήκη, 1996, σελ. 66

*ενώ κατ' αρχήν δεν έχει αθέμιτο χαρακτήρα, προσλαμβάνει τέτοιο χαρακτήρα για τον παράλληλο εισαγωγέα, όταν ο τελευταίος έχει συμβάλει στην αθέτηση της συμβάσεως ή έχει προβεί σε παροτρύνσεις προς τούτο».*³⁷⁶

Ιδιαίτερη προσοχή χρήζει και η περίπτωση της εκμετάλλευσης ήδη αθετηθείσας ή λήξασας σύμβασης,³⁷⁷ αφού στην προκειμένη περίπτωση αθέμιτη συμπεριφορά μπορεί να καταφαθεί μόνο υπό την προϋπόθεση ότι πρόκειται για προϊόντα που αποκτώνται και δύνανται να διατεθούν σε τιμές πιο χαμηλές από τις επιτρεπόμενες στο μέλος του επίσημου δικτύου, το οποίο είναι επιβαρυνμένο με περαιτέρω διαφημιστικές δαπάνες.³⁷⁸

Επιπλέον, έχει κριθεί ότι συνιστά αθέμιτη πράξη η χρήση απατηλών μεθόδων από τον παράλληλο εισαγωγέα στην προσπάθειά του να προμηθευτεί τα επίμαχα προϊόντα. Κάτι τέτοιο συμβαίνει επί παραδείγματι, όταν ο παράλληλος εισαγωγέας εσκεμμένα αποκρύπτει από τον διανομέα ότι τα επίμαχα προϊόντα προορίζονται για την Ελλάδα και πολύ περισσότερο, όταν διαβεβαιώνει ψευδώς ότι προορισμός τους δεν είναι η εν λόγω εθνική αγορά.³⁷⁹ Ο Άρειος Πάγος στην υπ' αριθμόν 991/2014³⁸⁰ απόφασή του, η οποία αφορούσε δίκτυο επιλεκτικής διανομής και συγκεκριμένα παράλληλες εισαγωγές ραπτομηχανών από την Αυστρία στην ελληνική αγορά, όπου η ενάγουσα εταιρεία ήταν αποκλειστική διανομέας των επίμαχων προϊόντων στην Ελλάδα, ανέφερε ότι *«η διατάραξη από τρίτο σύμβασης αποκλειστικής ή και επιλεκτικής διανομής δεν είναι αθέμιτη απλώς και μόνον επειδή ο τρίτος γνωρίζει την ύπαρξή της, ενδέχεται όμως να συνιστά αθέμιτη ανταγωνιστική συμπεριφορά όταν ο τρίτος με σκοπό να αποκτήσει οικονομικό προβάδισμα στην εσωτερική αγορά έναντι των ανταγωνιστών του έχει διαβεβαιώσει ψευδώς τον συμβατικά δεσμευόμενο παραγωγό ή διανομέα ότι τα προϊόντα του προορίζονται για περιοχή όπου δεν ισχύει η δέσμευσή του»*. Στην απόφαση αυτή, ο Άρειος Πάγος διαπιστώνει ότι δεν καταφάσκειται αντίθεση στα χρηστά ήθη απλώς και μόνο από τη διατάραξη της σύμβασης αλλά απαιτείται η πλήρωση ειδικών συνθηκών. Ομοίως, το Εφετείο Αθηνών στην με αριθμό 5607/2014³⁸¹ απόφασή του, απεφάνθη ότι σε περιπτώσεις νόμιμης παράλληλης εισαγωγής δεν συντρέχει παράβαση του άρθρου 1 ν. 146/1914 ακόμη και εάν ο παράλληλος έμπορος γνωρίζει την ύπαρξη αποκλειστικού αντιπροσώπου των προϊόντων του παραγωγού και παρά το γεγονός ότι ο αποκλειστικός αντιπρόσωπος έχει προβεί σε αδιάλειπτη και δαπανηρή διαφήμιση προκειμένου να καθιερώσει στο καταναλωτικό κοινό τα επίμαχα προϊόντα.

Πέραν όμως των περιπτώσεων που η αθέμιτη εμπορική πρακτική θεμελιώνεται στον τρόπο προμήθειας των προϊόντων από τον παράλληλο εισαγωγέα, είναι δυνατό η αντίθεση στα χρηστά ήθη να καταφαθεί και στις συνθήκες υπό τις οποίες διατίθενται στην αγορά τα επίμαχα προϊόντα από τον παράλληλο εισαγωγέα. Έτσι, αθέμιτη είναι και η διάθεση των παραλλήλως εισαγόμενων προϊόντων, όταν κατά την διάθεση συντελείται εκμετάλλευση ξένης φήμης, ιδίως με τη μορφή της εκμετάλλευσης της διαφημιστικής λειτουργίας του σήματος.³⁸² Διαπιστώνεται, λοιπόν, αντίθεση στα χρηστά ήθη όταν γίνεται λόγος για παραπλανητική διαφήμιση, την οποία διαπράττει ο παράλληλος εισαγωγέας όταν, με στόχο την αθέμιτη προσέλκυση πελατών, προβαίνει σε ψευδή

³⁷⁶ ΜονΠρωτΑθ 13973/1996, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

³⁷⁷ Ε. Περάκης, Παράλληλες εισαγωγές, διαθέσιμο στο σύνδεσμο: <http://www.dsanet.gr/ekpaideush/seminaria/PERAKIS.htm>

³⁷⁸ ΜονΠρωτΑθ 13321/72, *ΕΕμπΔ*, 1972, σελ. 122,126επ. ιδίως 127, Προέδρου Πρωτ Θεσσαλονίκης 1572/67, *ΕΕμπΔ*, σελ. 137, 138, ΕφΠειρ 260/2012, *ΔΕΕ*, 2012, σελ. 753, 755

³⁷⁹ Δ. Τσιμπανούλης, σε Ν. Ρόκα, *Αθέμιτος Ανταγωνισμός*, Νομική Βιβλιοθήκη, 1996, σελ. 269επ.

³⁸⁰ ΑΠ 991/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

³⁸¹ ΕφΑθ 5607/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

³⁸² Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 241

διάδοση ή οδηγεί με τις πράξεις του στην σφαλερή εντύπωση ότι αποτελεί μέλος του δικτύου ή ότι διατηρεί κάποια μορφή οικονομικής συνεργασίας με τον δικαιούχο. Η στρεβλή εντύπωση δύναται να δημιουργηθεί στο καταναλωτικό κοινό μέσω της διαμόρφωσης του καταστήματος ή της τοποθέτησης επιγραφών με το σήμα του προϊόντος. Ειδικά στις περιπτώσεις σημάτων, αξίζει να σημειωθεί ότι η προστασία του σηματούχου και δη, της διαφημιστικής λειτουργίας του σήματος, πραγματώνεται αποτελεσματικότερα μέσω του δικαίου των σημάτων. Ως αναφέρθηκε αναλυτικότερα σε προηγούμενο κεφάλαιο, τέτοιου είδους πρακτικές αποτελούν προσβολή της διαφημιστικής λειτουργίας του σήματος και ωσαύτως αποτελούν εύλογη αιτία εναντίωσης του δικαιούχου στην παράλληλη εισαγωγή των επίμαχων προϊόντων, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 13 του ν. 4679/2020.

Συνεπώς, η χρησιμότητα της διάταξης του άρθρου 1 του ν. 146/1914, βασιζόμενη στην παραπλάνηση του καταναλωτικού κοινού, προκειμένου για την απαγόρευση των παράλληλων εισαγωγών, εντοπίζεται κυρίως στους διανομείς, οι οποίοι δεν δύνανται να επικαλεστούν τη νομοθεσία περί σημάτων, ελλείψει εννόμου συμφέροντος.³⁸³

2. Παρασιτισμός και αθέμιτος ανταγωνισμός

Μολοντί, στη νομολογία δεν γίνεται ρητή αναφορά στην έννοια του «παρασιτισμού» (*free riding*) και παρά το γεγονός ότι οι παράλληλες εισαγωγές δεν ελέγχονται ως πρακτική παρασιτικού ανταγωνισμού, είναι αναντίρρητο γεγονός ότι οι παράλληλες εισαγωγές διαθέτουν εγγενώς κάποιον βαθμό παρασιτισμού.³⁸⁴

Ρητή αναφορά του παρασιτισμού γίνεται εντούτοις, στις Κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με τις κάθετες συμφωνίες και την εφαρμογή του Κανονισμού 330/2010. Στις Κατευθυντήριες γραμμές επισημαίνεται η παρασιτική συμπεριφορά των ανεξάρτητων εισαγωγέων, την οποία θέλοντας και μη, υπομένουν τα εξουσιοδοτημένα μέλη του δικτύου.³⁸⁵ Μάλιστα, διαπιστώνεται ότι ο παρασιτισμός αυτός ενέχει αξιόλογη ένταση αναφορικά με τα προϊόντα που η διάθεσή τους στην αγορά απαιτεί την ταυτόχρονη παροχή υπηρεσιών που προηγούνται της πώλησης: τέτοιες υπηρεσίες είναι επί παραδείγματι, η παροχή τεχνικής καθοδήγησης για προϊόντα τεχνολογίας. Οι πρόσθετες αυτές υπηρεσίες, οι οποίες συχνά αποτελούν επακόλουθο των επαχθών όρων των συμβάσεων διανομής, μεταφράζονται αναπόφευκτα σε περισσότερα έξοδα και αυξημένο κόστος για τον διανομέα, τα οποία καλύπτονται συνήθως από την τελική τιμή πώλησης των προϊόντων. Το πρόβλημα για τον διανομέα γεννάται, όταν μετά την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών στον υποψήφιο καταναλωτή, εκείνος προτιμά την αγορά των προϊόντων από τρίτες επιχειρήσεις που εισάγουν παράλληλα τα προϊόντα. Οι ανεξάρτητοι παράλληλοι εισαγωγείς μην έχοντας την υποχρέωση παροχής των υπηρεσιών αυτών και ωσαύτως της ανάγκης κάλυψης του αυξημένου κόστους, δύνανται να χρεώσουν χαμηλότερη τιμή, επωφελούμενοι του ανταγωνισμού.

Ως εκ τούτου, ο παρασιτισμός είναι στο πλαίσιο αυτό, δεδομένος και αναπόφευκτος υπό μία έννοια. Ωστόσο, τότε κρίνεται σκόπιμη η παρέμβαση του νόμου ώστε να περιοριστεί το *free riding* και να προστατευθεί το δίκτυο διανομής; Όπως αναλύθηκε και υπό το πρίσμα του ελεύθερου ανταγωνισμού, η απόλυτη εδαφική προστασία είναι επιτρεπτή μόνο στο πλαίσιο της επιλεκτικής διανομής, αφού επιτρέπεται ο περιορισμός των ενεργητικών και των παθητικών

³⁸³ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 244

³⁸⁴ *Ibid*, σελ. 236

³⁸⁵ 2010/C 130/01, Κατευθυντήριες Γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, παρ. 107

πωλήσεων προς τρίτες επιχειρήσεις, ενώ στην αποκλειστική διανομή η προστασία περιορίζεται μόνο στη δυνατότητα απαγόρευσης των ενεργητικών πωλήσεων στους ανεξάρτητους εμπόρους. Συνεπώς, προκειμένου να θεμελιωθεί δυνατότητα προστασίας και με τις διατάξεις του αθέμιτου ανταγωνισμού σχετικά με τον τρόπο προμήθειας των προϊόντων, προαπαιτούμενη είναι η νομιμότητα των συμβατικών όρων.³⁸⁶

Η άποψη αυτή θεμελιώνεται και στις αποφάσεις του ΔΕΚ, αναφορικά με το ζήτημα των εγγυήσεων του παραγωγού, όπου η αντιμετώπιση του Δικαστηρίου δεν ήταν ενιαία αλλά διαφοροποιείται ανάλογα με το είδος του δικτύου διανομής. Ειδικότερα, στην υπόθεση *ETA Fabriques d' Ebauches κατά D.K. Investment κ.α.*, η οποία ήδη αναλύθηκε στο πλαίσιο των συμφωνιών αποκλειστικής διανομής, το Δικαστήριο είχε κρίνει ότι η άρνηση παροχής εγγύησης στους πελάτες που απέκτησαν τα προϊόντα της εταιρείας μέσω των παράλληλων εμπορών είναι ασυμβίβαστη προς την παράγραφο 1 του άρθρου 85 της Συνθήκης.

Σε αντιπαράβολή με την εν λόγω απόφαση, διαφορετική ήταν η τελική κρίση του Δικαστηρίου, στην υπόθεση *Metro/Cartier*.³⁸⁷ Στην υπόθεση αυτή, η εταιρεία *Metro* είχε καταφέρει να προμηθευτεί και να διαθέσει στην Ευρωπαϊκή αγορά ρολόγια της εταιρείας *Cartier*, από την Ελβετία, τα οποία η τελευταία διέθετε μέσω ενός δικτύου επιλεκτικής διανομής. Ζήτημα ανέκυψε, όταν η *Cartier* αρνήθηκε να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της από την εγγύηση κατασκευαστή για τα προϊόντα που είχαν προμηθευτεί οι καταναλωτές από τρίτες επιχειρήσεις που δεν ήταν μέλη του εξουσιοδοτημένου δικτύου. Σε αγωγή που υπέβαλε η *Metro* προκειμένου να υποχρεώσει την κατασκευάστρια εταιρεία να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της, το ΔΕΚ έκρινε ότι στο πλαίσιο της επιλεκτικής διανομής, η άρνηση της *Cartier* να παράσχει εγγύηση για τα προϊόντα που είχαν πωληθεί από ανεξάρτητους εμπόρους ήταν νόμιμη, αφού οδηγούσε στο ίδιο αποτέλεσμα με τον περιορισμό των χονδρικών πωλήσεων σε τρίτες μη εξουσιοδοτημένες επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα το Δικαστήριο επεσήμανε ότι υπό την προϋπόθεση ότι το σύστημα επιλεκτικής διανομής είναι έγκυρο με βάση το άρθρο 85 της Συνθήκης, η άρνηση χορήγησης της εγγύησης για τα προϊόντα που δεν πωλήθηκαν από εξουσιοδοτημένους διανομείς πρέπει επίσης να θεωρηθεί έγκυρη.³⁸⁸

Συμπερασματικά, ο διανομέας δεν δύναται να εναχθεί για την παράβαση συμβατικής υποχρέωσης, η οποία ήταν άκυρη με βάση το άρθρο 85 της Συνθήκης.³⁸⁹ Μάλιστα, το Δικαστήριο έθεσε το κύρος του συμβατικού όρου από άποψη ελεύθερου ανταγωνισμού ως πρόκριμα για την θεμελίωση της αξίωσης κατά τρίτων μη συμβαλλόμενων μερών στις συμφωνίες αποκλειστικής ή επιλεκτικής διανομής στις διατάξεις του αθέμιτου ανταγωνισμού.³⁹⁰

Καταφάσκειται, συνεπώς, από τα ως άνω διαλαμβανόμενα η διαφορετική αντιμετώπιση που επιφυλάσσει το Δικαστήριο, όσον αφορά τις συμφωνίες επιλεκτικής διανομής από εκείνες τις αποκλειστικής διανομής, ενώ η δυνατότητα επίκλησης του δικαίου του αθέμιτου ανταγωνισμού ως μέσου προστασίας της στεγανότητας του δικτύου, εξαρτάται καθ' ολοκληρία από την εγκυρότητα του όρου, υπό το πρίσμα του ελεύθερου ανταγωνισμού. Έτσι, είναι δυνατό να υποστηριχθεί ότι στις συμβάσεις επιλεκτικής διανομής «η διαπίστωση παρασιτικής συμπεριφοράς

³⁸⁶ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 238

³⁸⁷ ΔΕΚ, 13.1.94, C-376/92, *Metro κατά Cartier*

³⁸⁸ *Ibid*, σκ. 30 επ.

³⁸⁹ Λ. Κοτσίρης, Σύστημα επιλεκτικής διανομής και παράλληλες εισαγωγές κατά το κοινοτικό δίκαιο, Γνωμοδότηση, *Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου*, τόμος ΞΒ', Τεύχος 4°, σελ. 984

³⁹⁰ Χρ. Χρυσάνθης, ό.π., σελ. 239

*σε βάρος των διανομέων θα αρκεί από μόνη της για την θεμελίωση της αντίθεσης στα χρηστά ήθη».*³⁹¹

Τέλος, το ζήτημα του παρασιτισμού ανακύπτει και στις περιπτώσεις παράλληλων εισαγωγών προϊόντων με σήματα φήμης. Εν προκειμένω, ο παράλληλος εισαγωγέας αποσκοπώντας στην εκμετάλλευση της φήμης του σήματος και της εκτίμησης που απολαμβάνει από το καταναλωτικό κοινό, δημιουργεί στον καταναλωτή την στρεβλή εντύπωση ότι και τα υπόλοιπα προϊόντα που διαθέτει είναι εφάμιλλης ποιότητας και φήμης, ενώ ταυτόχρονα προβάλλεται και η οργάνωση της ίδιας της επιχείρησης, ως άξιας εμπιστοσύνης να αναλάβει την διανομή των επίμαχων προϊόντων.³⁹² Φυσικά, κρίσιμος για την αξιολόγηση του παρανόμου των εν λόγω παράλληλων εισαγωγών είναι και σε αυτή την περίπτωση ο τρόπος προώθησης των προϊόντων και όχι η πράξη διάθεσης αυτή καθαυτή, αφού επελθούσης της ανάλωσης, οι παράλληλες εισαγωγές είναι καθ' όλα επιτρεπτές. Και το Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης έκρινε σύμφωνα με τα ανωτέρω ότι, όταν «δημιουργείται στον κοινό καταναλωτή η εντύπωση ότι και τα υπόλοιπα προϊόντα της συγκεκριμένης επιχείρησης είναι αντίστοιχης ποιότητας και φήμης και ότι πρόκειται για επιχείρηση πολύ καλά οργανωμένη, αφού της εμπιστεύεται τη διανομή των προϊόντων του και ο συγκεκριμένος παραγωγός των φημισμένων προϊόντων»,³⁹³ τότε διαπιστώνεται παράβαση του άρθρου 1 του ν. 146/1914.

---

³⁹¹ *Ibid*, σελ. 238

³⁹² ΕφΠατρ 1058/1998, ΔΕΚ, 1999, σελ. 860

³⁹³ ΜονΠρωτΘεσ 699/2011, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας τα ανωτέρω ζητήματα, προκύπτει η παραδοξότητα που χαρακτηρίζει το φαινόμενο των παράλληλων εισαγωγών, το οποίο βρίσκεται ανάμεσα σε δύο αντίρροπους άξονες: αυτόν της ενωσιακής ολοκλήρωσης μέσω της ανεμπόδιστης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και αυτόν της προστασίας των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

Είναι γεγονός ότι παρά τις σημαντικές απόπειρες των ευρωπαϊκών αρχών να εναρμονίσουν τη νομοθεσία των κρατών-μελών στον τομέα της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, ο στόχος αυτός φαίνεται μάλλον δύσκολα επιτεύξιμος στην πληρότητά του, καθώς η ρύθμιση της βιομηχανικής ιδιοκτησίας παραμένει σε μεγάλο βαθμό ζήτημα εσωτερικού δικαίου. Υπό αυτήν την έννοια, η εδαφική προστασία που χαρακτηρίζει την βιομηχανική ιδιοκτησία δύναται να λειτουργήσει ως τροχοπέδη στις παράλληλες εισαγωγές και αποτελεί εμπόδιο στη δημιουργία μιας κοινής αγοράς.³⁹⁴

Προκειμένου για την αντιστάθμιση τούτης της δυσκολίας, ο ενωσιακός νομοθέτης έθεσε σαν βασικό όχημα της επίτευξης της ενιαίας αγοράς, την ελευθερία της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Υπό αυτό το πρίσμα μάλλον δημιούργησε και το νομικό εργαλείο της ανάλωσης των δικαιωμάτων, και επέλεξε, μάλιστα, το καθεστώς της ενωσιακής ανάλωσης.

Η ενωσιακή ανάλωση επέρχεται με την πραγμάτωση της πρώτης πώλησης του επίμαχου προϊόντος εντός του ΕΟΧ από τον ίδιο το δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του. Ο δικαιούχος έχει έτσι, τη δυνατότητα να απολαύει του οικονομικού οφέλους της πώλησης του προϊόντος του, έχοντας ως προς αυτό το νομικό μονοπώλιο και ωσαύτως έλλειψη ανταγωνισμού από τρίτα μέρη. Μετά την πρώτη θέση σε κυκλοφορία του προϊόντος, και πληρουμένων των ανωτέρω προϋποθέσεων, ο δικαιούχος έχει καρπωθεί το οικονομικό αντάλλαγμα που επιτάσσει το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος και ωσαύτως δεν δύναται να περιορίσει την περαιτέρω διανομή και πώληση του προϊόντος. Μετά την επέλευση της ανάλωσης, οι παράλληλοι εισαγωγείς δύνανται πλέον να προμηθευτούν και να διαθέσουν το προϊόν εντός του ΕΟΧ.

Εντούτοις, η επιλογή της ενωσιακής ανάλωσης δεν φαίνεται να στηρίζεται αμιγώς στο συμφέρον των καταναλωτών και τούτο αν αναλογιστεί κανείς ότι στο πλαίσιο της ενωσιακής ανάλωσης συντελείται μία αδικαιολόγητη απομόνωση της Ευρωπαϊκής αγοράς, ενώ παράλληλα εξασφαλίζεται στους δικαιούχους των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, η κατάτμηση των αγορών και η αδικαιολόγητη χρέωση υψηλότερων τιμών στους Ευρωπαίους καταναλωτές.

Την επιλογή αυτή στηρίζει πιθανώς η αρχή της εδαφικότητας του δικαιώματος, αλλά σε μία εποχή που βαίνει ολοταχώς προς μία οικουμενική αγορά χάρις στην τεχνολογική εξέλιξη που βιώνουμε, μία τέτοια άποψη μοιάζει μάλλον παρωχημένη. Καθ' όμοιο τρόπο τετριμμένος μοιάζει και ο ισχυρισμός της οικονομικής αναγκαιότητας της επιλογής αυτής, χάριν της αποφυγής της αποβιομηχάνισης της Ευρώπης και της αύξησης της ανεργίας. Ο ισχυρισμός αυτός σε καμία περίπτωση δεν φαίνεται πειστικός, αφού δεν αφορά όλα τα ευρωπαϊκά κράτη στο σύνολό τους. Δεν πρέπει να παραβλέπεται συνεπώς, ότι παρά το γεγονός ότι πολλά κράτη-μέλη δεν στηρίζουν την οικονομική τους πολιτική στη βιομηχανική τους παραγωγή, αναγκάζονται να υποβληθούν στα υψηλότερα τιμήματα που επιφυλάσσονται από τους παραγωγούς για τις Ευρωπαϊκές χώρες. Φαίνεται έτσι, η ζυγαριά της ενωσιακής ανάλωσης να μην γέρνει τόσο προς το συμφέρον των

---

³⁹⁴ P. Figueroa & A. Guerrero, *EU Law of Competition and Trade in The Pharmaceutical Sector*, Edward Elgar Publishing, 2019, σελ. 235

καταναλωτών αλλά μάλλον προς αυτό των δικαιούχων των δικαιωμάτων, αφού η υιοθέτηση ενός καθεστώτος παγκόσμιας ανάλωσης θα έμοιαζε μάλλον ευμενέστερη προς τους καταναλωτές.

Φυσικά, αναντίρρητη είναι η αναγκαιότητα της εν είδει ανταλλάγματος εξουσίας θέσης σε πρώτη κυκλοφορία που παρέχεται στους δικαιούχους των δικαιωμάτων. Δίχως το κίνητρο αυτό, η απώλεια του κοινωνικού συνόλου είναι σαφέστερα μεγαλύτερη, αφού ουδείς θα κατέβαλλε την προσπάθεια και το μόχθο που απαιτείται για την απόκτησή τους, εάν γνώριζε ότι δεν θα λάμβανε κάποιο οικονομικό αντίκρισμα. Έτσι, η έννομη τάξη παρέχει στον δικαιούχο το νομικό μονοπώλιο να καθορίσει την τιμή του προϊόντος του, δίχως την ανταγωνιστική πίεση των παράλληλων εισαγωγέων.

Ωστόσο, οι κανόνες που διέπουν την ενωσιακή ανάλωση, όχι μόνο δεν εξυπηρετούν στο απόλυτο το καταναλωτικό κοινό, αλλά δημιουργούν ζητήματα και στους τρίτους ανεξάρτητους εμπόρους, αφού τα μη νομίμως παράλληλα εισαγόμενα προϊόντα εντός του ΕΟΧ, παραμένουν παράνομα ανεξαρτήτως της περαιτέρω διάθεσής τους εντός του ΕΟΧ ή της καλής πίστης του τρίτου ανεξάρτητου εμπόρου που θα τα αγοράσει. Συνεπώς, κάθε ανεξάρτητος έμπορος βαρύνεται με την υποχρέωση να εξακριβώσει και να διασφαλίσει τη νομιμότητα της αρχικής διάθεσης των προϊόντων. Είναι αδιαμφισβήτητο δε, ότι μια τέτοιου είδους υποχρέωση οδηγεί σε μείωση της ασφάλειας και της ταχύτητας των συναλλαγών και εν τέλει, στον περιορισμό του ανταγωνισμού.

Ο ελεύθερος ανταγωνισμός, όμως, συνιστά το βασικό θεμέλιο της ορθής λειτουργίας της αγοράς. Όπως υποστηρίζει και η Σχολή του *Freiburg*, ο ελεύθερος ανταγωνισμός δεν είναι μόνο η κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης της οικονομίας, αλλά το κλειδί για τη διασφάλιση της οικονομικής ελευθερίας³⁹⁵ ως εκ τούτου κάθε περιορισμός του πρέπει να εξετάζεται πάντοτε με καχυποψία και επιφυλακτικότητα. Είναι, λοιπόν, εύλογο ότι και ο περιορισμός των παράλληλων εισαγωγών μέσω μη νόμιμων συμφωνιών ή μονομερούς καταχρηστικής συμπεριφοράς των παραγωγών, θα πρέπει να κρίνεται ασυμβίβαστη με τις αρχές του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Έτσι, ερχόμαστε γι' ακόμη μία φορά αντιμέτωποι με το ζήτημα της στάθμισης των συμφερόντων. Από τη μία πλευρά η ανάγκη διασφάλισης του ελεύθερου ανταγωνισμού και από την άλλη τα συμφέροντα των δικαιούχων των άυλων αγαθών. Το Δικαστήριο έχει κληθεί σε πληθώρα περιπτώσεων να ζυγίσει τα συμφέροντα αυτά, αφού το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού προβάλλεται συχνά ως ένσταση κατά της απαγόρευσης των παράλληλων εισαγωγών από τους ανεξάρτητους εμπόρους.

Και ενώ οι διατάξεις του ελεύθερου ανταγωνισμού έρχονται να προστατέψουν, κατά κάποιο τρόπο τους παράλληλους εισαγωγείς, οι διατάξεις του αθέμιτου ανταγωνισμού αποτελούν μάλλον επικουρικό οπλοστάσιο κατά αυτών, ενώ η χρησιμότητά τους εντοπίζεται ιδίως, από τα εξουσιοδοτημένα μέλη του δικτύου των παραγωγών, τα οποία με τις διατάξεις του αθέμιτου ανταγωνισμού βρίσκουν το απαιτούμενο έννομο συμφέρον για να στραφούν κατά των τρίτων ανεξάρτητων εμπόρων.

Εν κατακλείδι, το φαινόμενο των παράλληλων εισαγωγών είναι πολυσχιδές και περίπλοκο, αλλά σε τελευταία ανάλυση παραμένει πάντα ζήτημα οικονομικής και εμπορικής πολιτικής. Το εάν τα κράτη πρέπει να σταθούν αρωγοί των καταναλωτών ή των ιδιωτικών συμφερόντων είναι ένα ζήτημα που δεν εξετάζεται μόνο του. Ο περιορισμός ή όχι των παράλληλων εισαγωγών αποτελεί

---

³⁹⁵ Peter Behrens, 'The ordoliberal concept of "abuse" of a dominant position and its impact on Article 102 TFEU' σε Fabiana Di Porto & Rupprecht Podszun, *Abusive Practices in Competition Law*, Edward Elgar Publishing, 2018, σελ. 5-25

πάντοτε συνάρτηση πληθώρας παραγόντων και ιδίως, των συμφερόντων και των σκοπών που ήθελε επιτύχει κάθε κράτος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. Αντωνόπουλος Β., Βιομηχανική Ιδιοκτησία, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2005
2. Γρηγοριάδης Λ., Ανάλυση του δικαιώματος στο σήμα και νομιμότητα των παράλληλων εισαγωγών, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013
3. Γρηγοριάδης Λ., Ανάλυση του δικαιώματος στο σήμα και νομιμότητα των παράλληλων εισαγωγών, Διδακτορική διατριβή, 2012
4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γλωσσάριο των όρων που χρησιμοποιούνται στην πολιτική ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Συμπράξεις και έλεγχος συγκεντρώσεων, Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού, 2002
5. Ζευγολής Ν., Κάθετες συμφωνίες και ανταγωνισμός, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012
6. Καρύδης Γ., Η στεγανότητα του συστήματος επιλεκτικής διανομής προϊόντων στο δίκαιο του ανταγωνισμού, ΕΕμπΔ, Τεύχος 2^ο, 1994
7. Κινινή Ε.Ι., Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου 2008, 179, παρατηρήσεις επί της Απόφαση C-348/04, Boehringer Ingelheim κατά Swingward (Boehringer II), με παραπομπή στις προτάσεις της Γενικής Εισαγγελέως Ε. Sharpston
8. Κομνηνός Α. ‘Τα στοιχεία του κανόνα δικαίου των άρθρων 102 ΣΛΕΕ και του 2 του Ν. 3959/2011’ σε Δ. Τζουγανάτο, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020
9. Κοτσίρης Λ., Σύστημα επιλεκτικής διανομής και παράλληλες εισαγωγές κατά το κοινοτικό δίκαιο, Γνωμοδότηση, Επιθεώρηση του Εμπορικού Δικαίου, τόμος ΞΒ΄, Τεύχος 4^ο
10. Μαρίνος Μ. Θ., Δίκαιο Ευρεσιτεχνίας, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2013
11. Μικρουλέα Α., Επισκόπηση Εμπορικού δικαίου, 2005, 399, παρατηρήσεις επί της απόφασης 8031/2005 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης
12. Μικρουλέα Α., σε Ν. Ρόκα, Αθέμιτος Ανταγωνισμός, Νομική Βιβλιοθήκη, 1996
13. Μπερνίτσας Ν., Οι συμβάσεις αποκλειστικότητας στο κοινοτικό δίκαιο, ΕΕΕυρΔ, 1981, 692-3
14. Περάκης Ε., Παράλληλες εισαγωγές, διαθέσιμο στο σύνδεσμο: <http://www.dsanet.gr/ekpraideush/seminaria/PERAKIS.htm>
15. Ρόκας Ν., Βιομηχανική Ιδιοκτησία, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011
16. Σουφλερός Η., Παράλληλο εμπόριο και δικαίωμα στο σήμα κατά την Οδηγία 89/104/ΕΟΚ με αφορμή την απόφαση του ΔΕΚ της 23.2.1999 στην υπόθεση C-63/97, BMW, ΕεμπΔ, 1999
17. Τζουγανάτος Δ., Οι συμφωνίες αποκλειστικής και επιλεκτικής διανομής στο δίκαιο του ανταγωνισμού, Νομική Βιβλιοθήκη, 2001
18. Τριανταφυλλάκης Γ., Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014
19. Τσιμπανούλης Δ., σε Ν. Ρόκα, Αθέμιτος Ανταγωνισμός, Νομική Βιβλιοθήκη, 1996
20. Φαραντούρης Ν. Ε. – Λουκάς Δ., ‘Ο Κανονισμός 330/2010 της Επιτροπής (Κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορίες)’ σε Δ. Τζουγανάτο, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020
21. Χρυσάνθης Χρ., Ανάλυση Δικαιωμάτων Διανοητικής Ιδιοκτησίας και Παράλληλες Εισαγωγές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012
22. Χρυσάνθης Χρ., Ζητήματα γενικής θεωρίας δικαίου των σημάτων, ΔΕΕ, 2008
23. Χρυσάνθης Χρ., Το νέο δίκαιο των εμπορικών σημάτων (Ν. 4679/2020), Νομική Βιβλιοθήκη, 2020

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Abbott F. M., 'Parallel trade in pharmaceuticals: trade therapy for market distortions', σε I. Calboli/Lee Edward, *Research Handbook on Intellectual Property Exhaustion and Parallel Imports*, Edward Elgar Publishing, 2016
2. Andrade Richard M., *The parallel importation of unauthorized genuine goods: Analysis and Observations of the Gray Market*, U. Pa. J. Int'l Bus. L., Vol. 14, 1993
3. Armengod H., Melusine Baudenbacher L., *The Repackaging of Pharmaceutical Products and Parallel Trade in the EU*, Informa UK Ltd, 2009
4. Auvil Steven M., *Gray Market Goods Produced by Foreign Affiliates of the U.S. Trademark Owner: Should the Lanham Act Provide a Remedy?*, Akron L. Rev., Vol. 28, 1995
5. Behrens Peter, 'The ordoliberal concept of "abuse" of a dominant position and its impact on Article 102 TFEU' σε Fabiana Di Porto & Rupprecht Podszun, *Abusive Practices in Competition Law*, Edward Elgar Publishing, 2018
6. Bellamy & Child, *European Law of Competition*, 6th ed., 2008, Oxford University Press
7. Bellamy & Child, *European Law of Competition*, 5th ed., 2001, Oxford University Press
8. Calboli I. & Ginsburg Jane C., *The Cambridge Handbook of International and Comparative Trademark Law*, Cambridge University Press, 2020
9. Calboli I., *Trademark Exhaustion in the European Union: Community-Wide or International?The Saga Continues*, Marquette Intellectual Property Law Review, Vol. 6, 2002
10. Figueroa P. & Guerrero A., *EU Law of Competition and Trade in The Pharmaceutical Sector*, Edward Elgar Publishing, 2019
11. Galstian Alvin J., *Protecting Against the Grey Market in the Economy*, Loy. L.A. Int'l & Comp. L. Review, Vol. 22, 2000
12. Ganslandt M. & Maskus Keith E., 'Intellectual Property Rights, Parallel Imports, and Strategic Behavior', σε Keith E. Maskus, *Intellectual Property, Growth, and Trade*, Emerald Publishing Limited, 2007
13. Goyder J., *EU Distribution law*, Hart Publishing, 2011
14. Graeme W. Austin, Andrew F. Christie, Andrew Kenyon, Megan Richardson, *Across Intellectual Property: Essays in Honour of Sam Ricketson*, Cambridge University Press, 2020
15. Gross N. & Harrold L., *Fighting for Pharmaceutical Profits: The Decision of the ECJ in Boehringer Ingelheim v Swingward*, *European Intellectual Property Review*, 2002
16. Heath Christopher, *Parallel Imports and International Trade*, I.I.C., Vol. 28, 1997
17. Hilke John, *Free Trading or Free Riding: Examination of the Theories and Available Empirical Evidence on Gray Market Imports*, Bureau of Economics, Federal Trade Commission, Working Paper No. 150, 1987
18. Horner S., *Parallel Imports*, Collins Professional Books, 1987
19. Keeling D.T., *Intellectual property rights in EU law*, vol. I, *Free movement and competition law*, 2003
20. Korah V., *Intellectual Property Rights and the EC Competition Rules*, Hart Publishing, 2006
21. Koutrakos P., *In Search of a Common Vocabulary in Free Movement of Goods: The Examples of Repackaging Pharmaceuticals*, *European Law Review*, (28), 2003

22. Lianos I. & Geradin D., Handbook of European Competition Law, Edward Elgar Publishing, 2013
23. Lowe, Consumer Welfare and Efficiency – New Guiding Principles of Competition Policy?, Ομιλία της 27.3.2007 στο πλαίσιο της 14ης Ευρωπαϊκής Ημέρας Ανταγωνισμού στο Μόναχο
24. Malueg David A. & Schwartz Marius, Parallel Imports, Demand Dispersion and International Price Discrimination, J. Int'l Econ., Vol. 37, 1994
25. Maskus Keith E., Intellectual Property Rights in the Global Economy, Washington, DC, 2000
26. Maskus Keith E., 'Economic perspectives on exhaustion and parallel imports' σε I. Calboli/Lee Edward, Research Handbook on Intellectual Property Exhaustion and Parallel Imports, Edward Elgar Publishing, 2016
27. Maskus Keith E., Private Rights and Public Problems: The Global Economics of Intellectual Property in the 21st Century, Peterson Institute for International Economics, 2012
28. McCarthy J. T., McCarthy's Desk Encyclopedia of Intellectual Property, Bureau of National Affairs, 1991
29. Mezei P., Copyright Exhaustion: Law and Policy in the United States and the European Union, Cambridge University Press, 2018
30. Miller Dwight L., The Trademark Reporter, Vol. 76, 1986
31. Mueller-Langer Frank, Does parallel trade freedom harm consumers in small markets?, Croatian Economic Survey, No. 11, 2009
32. NERA, The economic Consequences of The Choice of Regime of Exhaustion in the Area of Trademarks, London 1999
33. Oliver P., Free Movement of Goods in the European Community, Sweet & Maxwell, 2003
34. Perrott D., 'The Exhaustion of Intellectual Property Rights as a Constraint on Multinationals', σε Perrott David L./Pogany Istvan, Current Issues in International Business Law, Avebury, 1988
35. Ritter and Braun, European Competition Law: A Practitioner's Guide, Aspen Publishers, 2005
36. Saggi Kamal, Regional exhaustion of intellectual property, International Journal of Economic Theory, vol. 10(1), 2014
37. Shen Chung-Lun, Intellectual Property Rights and International Free Trade: New Jurisprudence of International Exhaustion Doctrine under the Traditional Legal System, Journal of International Commercial Law and Technology Vol. 7, Issue 3, 2012
38. Smit Hans, The Relation of Intellectual Property Rights to Cross-Border Trade in the EEC, Can.-U.S. L.J., Vol. 11, 1986
39. Stothers C., Parallel Trade in Europe, Hart Publishing, 2007
40. Stucki M., Trademarks and Free Trade, Stämpfli, 1997
41. Sufrin B., The Evolution of Article 81(3) of the EC Treaty, The Antitrust Bulletin, Vol. 51, 2006